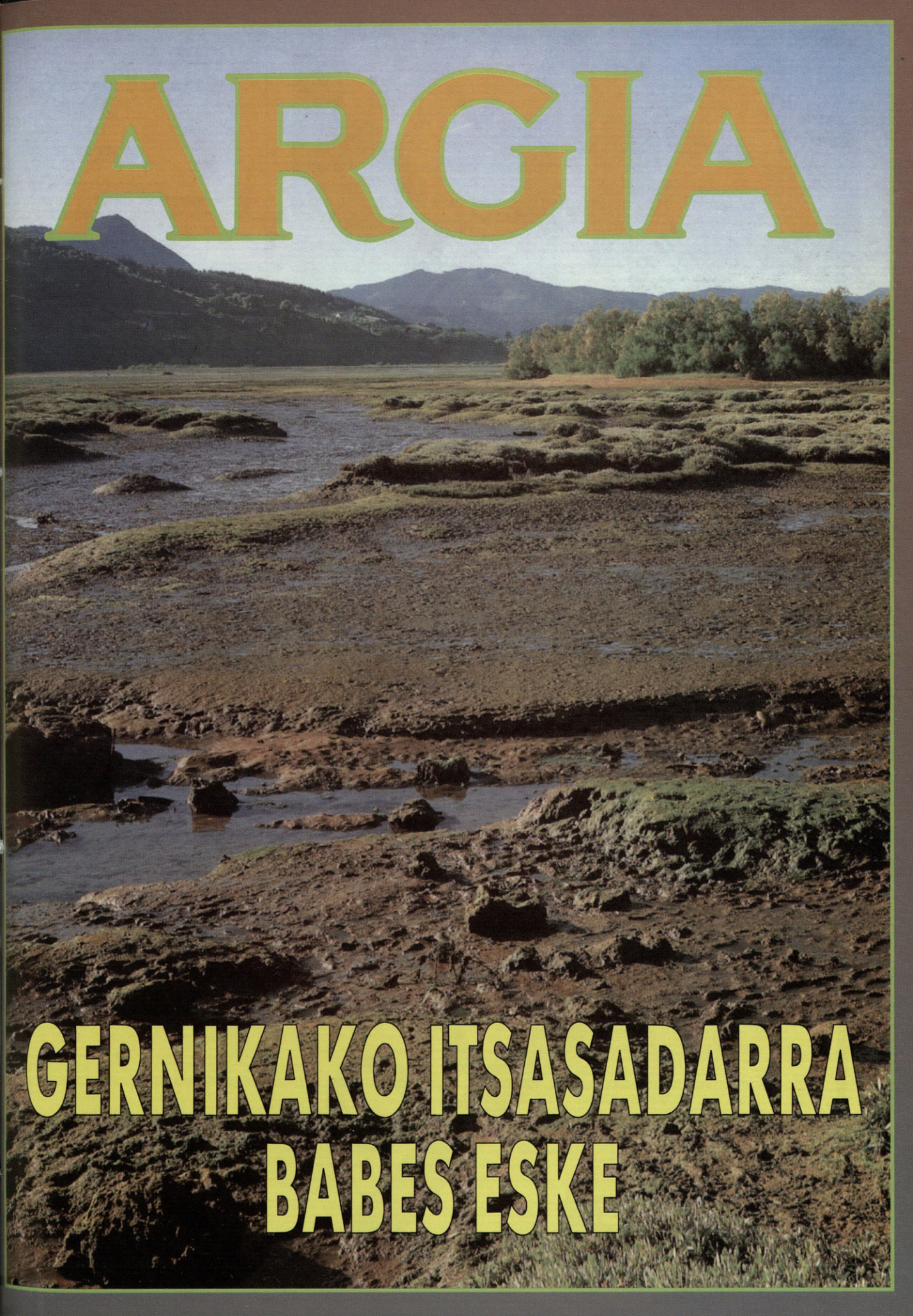

ARGIA

**GERNIKAKO ITSASADARRA
BABES ESKE**

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Tel.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S. JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Tel.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Tel.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8.
Tel.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Tel.: 12 05 73—71 61 60
San Juan, 9. Tel.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

1.246. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 12.— Politika laburrak.
- 13.— J.B. Pardo, Baskongadetako Epaitegi Nagusiko lehendakari izendatu berriarekin solasean. **I. Murua eta I. Uria.**
- 16.— Kronika politikoa.
- 18.— J.M. Bandres: «Sozialistei le-
rro zuria ahaztu zaie, bakea eta
ez-biolentziarena. **X. Lekuona.**
- 20.— Txinako plazetan errefoma
sakonagoen galde. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

- 22.— Artesaugintza zahar-berritua-
ren egun handiak. **L. Aristi.**
- 24.— Gernikako itsasadarra babes
eske. **I. Murua.**
- 35.— K-2, mendirik ederrena
euskaldunen oinpean. **L. Aris-
ti.**
- 38.— Argitxu Noblia: «Eskuinda-
rrekin joatea aterabide bat da
euskal giroarentzat». **J.J. Petri-
korena.**
- 42.— Epaileak eta PSOEek ez dute
Lasarte euskaraz nahi. **M.
Arrieta.**

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
- 48.— Joakin Balentziak bi liburu
argitaratu berriki, narratiba eta
poesia. **I. Camino.**
- 49.— Pello Zuaznabar eta Erramun
Goikoetxea, txalaparta mende
hasieratik gordetzen. **J. Saizar
eta G. Arrese.**
- 52.— Bideo-artearen imajineria te-
lebistaren erasoei kontra-era-
so. **J. Olaizola.**
- 55.— Munduan zabaletik kultura:
Tadeusz Kantor. **J.M. Heritz.**
- 58.— Azkena: «Politika europeoa».
J.F. Azurmendi.

GERNIKAKO ITSASADARRA biosfera erreserba deklaratu zuen UNESCO erakundeak. Eguntan bertako BABES EKOLOGIKORako plangintza bat aurkeztu du Jaurilaritak Legebiltzarrean, eta dagoeneko hika-mikak piztu dira. Notizia da MENDIZALETASUNA berriro: antza denez, euskaldunek beldurra galdu diete 8.000 metroko mendiei, eta honez gero batzuk K-2ra abiatu dira, azken bi urteotan munduko bigarren gailurre-
ra inor iritsi ez bada ere. Elkar hizketa interesgarriak zenbaki honetan: politikan, BANDRES Euskadiko Ezkerrakoarekin eta J.B. PARDO Baskongadetako Epaitegi Nagusiko lehendakari izenda-
tu berriarekin; erdikaldean, ARGITXU NOBLIAREkin, Seaska-ren hastapenetatik ezaguna eta azken hauteskundetan eskuindarre-
kin aliatua. Kultur orrialdeetan: P. ZUAZNABAR eta E. GOIKOE-
TXEA Euskadiko txalapartaririk zaharrenekin solastatu gara.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermife Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elsegui, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Miellanjel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastortza, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Martin, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdei, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgobeaskoa.

Diselnu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbifite Ubeda.

Publizitatea: Lema 7

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g, 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Telefexa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.500 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	430 libera.
Estatu Espainola.....	6.500 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.600 pezeta.
Airez.....	13.000 pezeta.

EKAINA 4 EKAINA 10

ekainaren 11an ilgora

eguzkia: (ekainaren 4an)
irten: 5,56
sartu: 20,41

mareak: (ekainaren 4an)
gora: 04,30 eta 16,45
behera: 10,20 eta 22,55

LIBURUAK

JOSU LANDA

JOSU LANDA

Izenburua: Espaloian dago munduaren xilkoa.

Egilea: Joakin Balentzia.

Argitaratzailea: Susa.

Garrantzi haundiko urtea honokoa Joakin Balentzia nafar idazlearentzat. Duela gutxi bere lehen narratiba-liburua aurkeztu genuen, eta hara non denbora gutxi barru lehen poema-bilduma ere kaleratu digun. «Espaloian dago munduaren xilkoa» du titulua, eta arras

adierazgarria gertatzen da berau. Poemok idaztearren, Balentziak munduko *espaloietan* gertatzen direnak behatzeari ekiten dio, ohar horiek sinbolizatuz gero orokortasunera heltzeko. Eta ez alderantziz. Izan ere, poesiaren balio haundienetakoa horixe bait da: norbere errealitatea unibertsalizatzeko ahalegina. Ahalegin horretan antzeman dugu poeta argitaratu berri hau. Saioa poliki samar burutu duelakoan gaude.

Lau zati ditu liburua. Lehenengoan («Utz nazazu pakean») gerrari buruz ari da, hitz horrek izan ditzakeen konkrezio gertuenak ere tartean direla. Zati honek hartzen ditu poema gehienak, eta berau dugu liburua-ren mamia gehien mugatu eta kutsatzen duena. Bigarrenean («Ura eta odola bildu ditun»), amodioa dugu irudigai. Hirugarren zatiak («Bere pasioen biktima izan zen») frustrazioari eta desamodioari uzten die lekua. Azkenik, «Hodei gorriak jutzen» deritzona ehun orrialdeko poema-liburu trinkoaren muina edo sumarioaren funtzioa betetzera dator, bai mami aldetik bai estetik aldetik.

Joakin Balentziaren poesia Maiakovski baten, eta batik bat Bertolt Brecht-en oihartzunak aurkitu ditugu, sinbolismoz beteriko estilo epikoa dela medio. Guzti hori, existentzialismo apur batez kutsaturik.

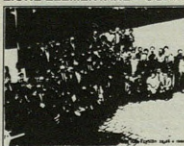
Aldizkariaren izena: Contact bulletin.

Argitaratzailea: HIZGABE (Hizkuntza gutxiagotuenezako bulego europarra).

Buletin honen zabalkundea txikia dela eta eskuratzeko zaila dela jakin arren, halakoen berri ere izatea interesgarria dela iruditai zaiagu. Europako Kontseiluaren

CONTACT

LE LINGUE MENO DIFFUSE NELL'EDUCAZIONE ELEMENTARE - CONFERENZA EMU

Il libro che sarà integrato nella grammatica della lingua meno diffusa e della lingua minoritaria... (The book that will be integrated into the grammar of the less common language and the minority language...)

ardurapean eta Parlamentuaren laguntza duen HIZGABE deritzon bulegoak argitaratzen du delako «Contact Bulletin» hau, ezagunagoa den aldizkariaren osagarri gisa edo. Oraingo zenbaki hau aurtengo neguari dagokio, eta iaz «hizkuntza gutxiagotuak eskolaurreko irakaskuntzan» gaiari buruz egin ziren topaketen berri ematen da, kronika laburra eginez eta bizpahiru txosten argitaratuz.

Horrezaz gain, elkarren berri jakiteko ere balio du bulletin honek. Esate batera, batean eta bestean izan diren euskal ordezkarien berriak ere bertan jaso daitezke. Esan bezala, zail samarra gerta daiteke aldizkari honen alerik eskuratzea, eta beraz hemen doakizue helbidea: «Contact Bulletin», 10 Sráid Haiste, Baile Atha Cliath 2, Irlanda. Bertara idatzi, eta etxean jasotzeko arazorik ez duzue izango. Telefonoz aurretik kontsultarik egin nahi baduzue, hara nora deitu: 3531 / 612205 - 766840 - 618743 telefonoetara, hain zuzen.

Izenburua: 1.000 esaldi (euskara-english).

Egilea: Hizkuntz eskolak.

Argitaratzailea: Stanley.

Hizkuntz Eskolek (Bilboakoak, batez ere) aspalditik sartu zuten euskara beren ikasgai-hizkuntzen artean.

Ekinbide horretako pausu bezala datorkigu liburu hau. Bertan, eskola horietako azterketa berrietarako 1.000 esaldiren itzulpena edo parekatzea dakarkigute euskara eta ingelesaren artean. Esaldiaren mailari buruz, 2. urratsari dagozkiola esan behar, era guztietako esaldi lantzeko moduan.

1000
ESALDI

URRATSA

EUSKARA-ENGLISH
IRAKASLEAREN LIBURUA

HIZKUNTZ ESKOLAK

Berrikuntzarik nabarmenena ingelesa eta euskara zubi-hizkuntzarik gabe lotzean datza (nahiz eta tartean erderazko orrialderen bat eskapatu zaien). Sailkapenerako erreferentzia gisa hartzen diren estrukturak ingelesarenak dira, baina orohar oso baliagarriak gerta daitezke ingelesa ikasten ari diren euskaldunentzat (alderantzizkorik ba ote da?).

Izenburua: La nao ballenera vasca del siglo XVI.

Egilea: Miguel Laburu.

Argitaratzailea: Donostia-ko Aurrezki Kutxa Muni-zipala.

Interes haundikoa deritzogu Donostiakoa Aurrezki Kutxa Muni-zipalak argitaratu berri duen liburu honi. Bale-arrantzuan ibili ohi ziren euskal ontziak nolakoak ziren jakin ahal izateko esku-liburu labor bezain preziatua da Miguel Labururen lan hau. Testuen aldetik, ez dago erudiziozko ariketa

gehiegirik, liburua dezente laburra bait da, baina nahikoa azaltzen da orrialdeotan garai haietako ingurune historikoa nolakoa zen, bale-arrantzuan nola ibiltzen ziren, edota orduko ontzien eraikuntzak nondik nora egiten zituzten.

Azken puntu hau dugu liburuko gauzarik interesga-

riena, dudarik gabe berri-tasunik haundiena dakarrena. Izan ere, orduko baleza-leen bizimoduez dezente bibliografiarik bazen honen aurretik ere, XVI. mendeko euskal bale-untziak nola-koak ziren jakin ahal izateko datu zehatz ugari ematen zaizkigu liburu honetan. Hori gutxi balitz, Jesus Ma-

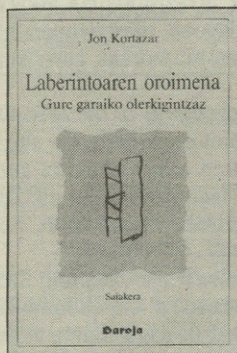
ria Peronak Orion garai haietako bale-untzien prototipoa eraikitzeari ekin zion, eta berorrek egindako lanen informazioa ere xehe-tasun haundiz ematen da. Koloreko argazkiak ere Peronaren lan baliotsu horren lekuko dira liburuan. Gu be-hintzat harrituta gelditu ga-ra lortutako prototipo ho-

rrekin. Gipuzkoako Ozeano-grafi Elkarteak egindako lan erraldoi horren adieraz-garri izan bedi AKMk argi-taratu duen liburu dotore hau.

ASTE HONETAN NABARMEN

J. LANDA

«Etiopia», gaur egungo poesiaren alfa eta omega omen

Izenburua: Laberintoaren oroimena. Gure garaiko olerkigintza.

Egilea: Jon Kortazar.

Argitaratzailea: Baroja.

Ez da saiakera ugari argi-tarutzen gurean. Areago, sekulako desoreka dago literaturgintza beren gainean egiten diren hausnarketan artean. Ez da berau hori hola izatearen zergatia aztertzeke unerik egokiena, aitzitik. Ardura diguna da, besterik gabe, Jon Kortazarrek desoreka hori leuntzearen alde berea ekarri digula «Laberintoaren oroimena» izeneko honetan.

Zazpi lanek osatzen dute Barojak ttukun eta irakur-keta errazteko eran argita-ratu duen liburu hau. Zazpi saiook, banan bana, argia ezagutu dute hemen baino lehen ere beste inon. Lehe-na, «Gaurko euskal poesiari sarrera» izeneko, katala-nez izan zen argitaratua 1984ean «Reduccions» aldiz-karian, hizkuntza horretan egin den lehen euskal oler-

kigintza antologiarako sarrera gisa. Era eskemati-koan azaltzen dizkigu, le-kuak berak ere halaxe eska-tzen zuelako edo, gerraon-doko lehen poeta nagusi biak, Aresti eta Mirande, ondoren, eta hurrenez hu-rren, gure lehen belaunaldi gazteari, gure berrogeitako belaunaldiari, poesia eta kantari eta, azkenik, Pott bandari ekiteko. Garrantzi-koa da abiapuntu hau, aipa-tu hasierako biek goldatu zuten ildoetan ereindakoa-ren ernaltzea ikusiko bait du geroan Jonek, sekulako eragina izanik abiamolde honek geroko saiakera guz-tietan.

Bigarren saioa, «Gaurko euskal poesiaren ikuspegi baterako» izeneko, «Cuadernos del Norte» aldizka-rian argitaratu zen, lan hau berau bezala Verines-eko hartan aurkeztu izan ziren gainerako lanekin batera. «El estado de las poesías» izena eman zitzaion argital-pen hari, bestalde. Diodan bide batez Jonek berak sar-reran ohartarazten diguna-ekin ere —«beharbada, ez da liburu hau jarraian ira-kurtzekoa, atalka baina»— bat natorrela ni neu ere. Saio honek, esate baterako, aurrekoaren antz haundia

du, oraingo hau idaztera «olerkigintza interpretazio metafisiko batek bultza-tu» bazuen ere egilea.

Katalanez argitaratua du-gu, lehenik, «Konpromezu poesia Euskadin» izenaz hi-rugarren saioa dena libu-ruan. Inork halakorik galde-tu gabe ere, bere buruari egin bide izan dion galdera-ren erantzuna argitzen saia-tuko da luze Jon, hurren-goarena hain zuzen ere, «zertarako hulbilketa hau —sozialari, alegia—, gaur eguneko euskal lirikako idazlerik hoberenetarikoen artekoek (Lekuona, Atxaga) kanpoan geratu beharko badute» (77. orr.). Egileak berak aitortzen digu, bada, ez «zaiola gehiegirik atse-gin» poesi mota hau (80. orr.). Aginduzko lana da, beraz, hirugarren hau.

«Literatur Gazetak» argi-taratu duen beretsua dugu laugarren lana, «Euskal He-rriko olerkigintza gazteari begirada», hain zuzen. Titu-loa ere aldatu diote orain-goan lanari eta, zer esanik ez, mesede egiten dio ho-rrek barruan dakarrenare-kiko zintzotasunari. Irakur-leak ez du ezain lanaren az-terketa zehatzik aurkituko hemen, horregatio, oraingo poesibide eta egile ezberdi-

nek elkarrekikoan dituzten antz eta bestalekoak «inter-pretatzeko» ahalegina bai-no. Interpretazioari dago-kionez, argi eta garbi azal-duko digu Octavio Paz-en «Los hijos del limo» lanare-kin duen zorra Mundaka-koak.

Octavio Pazekiko zorrak eta Lauxeta aztertzean umatatukoak zertzen dute hurrengo saioa, RIEVen irakurria nuena, hots, «Jon Mi-rande eta ironia». Lan ho-rrek berorrek eta hurrengo biek osatzen dute idazle ba-naren gainean egindako hi-ru azterketak. «Juan Mari Lekuonaren olerkigintza bi-deak» eta «Etiopia. Inora ez daraman bidea», liluramen banaren lekukoak dira biak. Liburuaren osagarriak elka-rrri egokitzeko ahalegina ikusten da sailkatze-era ho-netan, nik uste. Susmoa so-rrarazten dit, hara, liburu-a-ren omega den «Etiopia» be-rau ez ote den liburuaren alfa ere. Areago, liburu ira-kurri eta gero, azken saioa lehenengoz irakurri nue-nean bezalatsu, euskal poe-siaren omegatzat duela Jo-nek «Etiopia», burutik baz-tertu ezineko tema dut nik hori. Hara hor beharrezko liburu honek eztabaidarako dakartzan gaietarikoa bat.

Telebista

Larunabat gaueko pelikula, «Ordinary People». Erdi mailako sendi baten bizitza, estatus sozial eta ekonomiko on bat

lortzeko borrokan murgildurik dago. Baina seme zaharrenaren hiltzeak amets guztiaren porrota dakar.

Amerikarren galaxia

Aste honetarako ditugun pelikula denak amerikarrak dira eta hiru garai ezberdinetako ordezkariak. Arrazismo amerikarra eta disziplina militar bortitza agertzen dituen pelikula eder bat da lehena. Bestea, klase ertain amerikar batek amets amerikar faltsuaren aurrean dituen atseka-beak azaltzen dituen eta azkena, arrazismoa eta askatasun ustel amerikarretik urrun dagoen martzianoen filmea. Beste galaxia betetik datozen inbasoreak gure pantailaren barroan.

Asteazkenean, gaueko pelikulan, «*Lords of the Discipline*». Amerikar akademi militar batetara, lehenengo aldiz, beltz bat sartzen da. Edukiko dituen arazo arrazista guztien aurrean, kadete gazte baten laguntza jasoko du. Zuzendaria: Frank Roddam. Antzezleak: David Keith, Robert Prosky eta G. D. Spratlim.

Larunabat gaueko pelikula, «*Ordinary People*». Erdi mailako sendi baten bizitza, estatus sozial eta ekonomiko on bat lortzeko borrokan murgildurik dago. Baina seme zaharrenaren hiltzeak amets guztiaren porrota dakar. Zuzendaria: Robert Redford. Antzezleak: Donald Sutherland, Mary Tyler Moore eta Judd Hirsch.

Igande eguerdian, «*Quatermass Experiment II*». 1957ko txuribeltzezko pelikula honetan, beste galaxia bateko inbasoreen aurkako borroka agertzen zaigu. Ikerketa zentru bat, sekretu militarpean, janari artifizial sortzailea izan beharrean beste mundu bateko bizilagunak bertako egoerara moldatzen dihardun lekua da. Zuzendaria: Val Guest. Antzezleak: Brian Donlevy, Jhon Londgen eta Sidney James.

Faltan bota

Amerikarrek diotenez telebistak funtzio ezberdinak bereganatzen ditu eta azken finean alor batzuren nahasketa bilakatzen da. Tubo arakatzailleak imagina bakoitzaren argi izpi puntuak sailkatu eta banaka jasotzen dituen bezala gauza txikitaz osaturiko gorputz haundi bat da telebista. Tubo arakatzailleak, dagoeneko sortua dagoen nonbaitetik jasotzen ditu argi informazioak eta gero tubo katodikoak birsortu egiten du.

Txikagoko eskolak dioenez, telebista batek azken finean berdiun funtzionatzen du tekniko eta programazio mailan; atal ezberdinak behar ditu bizitzeko; hau da, ikuslegoaren atenzioa mantentzeko. Honela, eta gure telebistaren kasuan, atal ezberdin horiek orohar jasota dituela esan behar. Baina hutsarte lizundu pare bat ere ba-

ditu: Euskal Telebistak badu informazio atala betetzen duen programarik; musikarena berdin; baita erlijio katolikoarena, kirolak, haurrena, eztabaida, entretenigarriak... denara urrats garrantzitsu pare eman dira geure produzio berezko saio batzurekin.

Azkenetariko lorpena euskal txoua izanik. Baina amerikar eskolaren ikuspuntuari jarraituz telebista gehienak tubo katodikotik arakatzailleak jaso dituen argi izpi gehientsuenak entretenigarriak direla argi dago: filme, marrazki bizidun, txou, konkurtso eta dibertigarriak dira nagusi. Beste pisudun alor bati leku gehiago eskeini beharko genioke; adibidez, saio tekniko fisiko, ekologiko edo nahi den guztietarikoa. Faltan botatzen dira Euskal Telebistan izadiaren ikerketari buruzko serieak, inteligentzia eta lorpen teknikoari buruzko programak edo biogenetikari buruzkoak. Edozer gauzetarikoa... burua etortzen zaizkigu Felix Rodriguez de la Fuente, Jack Cousteau edo Velezen hain arrakastatsua izan zen giza gorputzaren funtzionamenduari buruzko programa. Serial eta kulebroiak ikusiz piskat nazkatu gaitukelakoak negok!

XABIER BENITO

zinema

Donostian Pudovkin

Einsestein zikloa amaituta eta sobietar zinemagintza-
ren beste aintzindarien lana
aurkeztuz, datorren asteaz-
kenean, hilak 7, Donostiako
Antzoki Zaharrak beste fil-
me bat aurkeztuko digu
arratsaldeko 8,15etatik
aurrera: V. Pudovkin-en
"San Petesburgoko akaban-
tza" hain zuzen.

■ Datorren asteazke-
nean, hilak 7, Eibar-
ko Untzaga zinematokian
Ana Diez-en "Ander eta
Yul" filmea ikusgai izan-
go dugu iluntzeko
7,30etatik aurrera.

Frantziar zinemagintza FASen

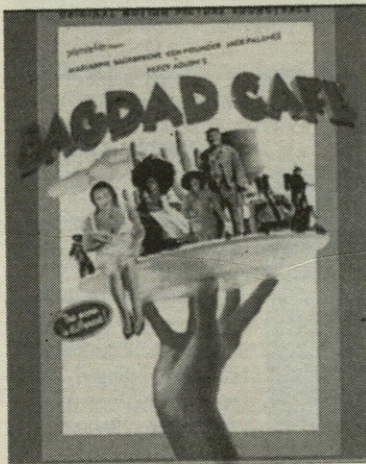
ekaina

5 Ziklo berri bati haisera emanez, datorren astelehe-
nean, hilak 5, hasita, zine klub bilbotar honek soinu-
dun zinemagintza frantziarrari errepaso llabur bat emango
dio lau zintaren bidez. Aste honetakoa Jean Renoir-ek 1931.
urtean osatutako "La chienne" ("La golla" gaztelerazko ber-
tsioan) izeneko zinta izango da. Bestalde, San Bizente kale-
ko aretoan arratsaldeko 7,30etatik aurrera ikusgai izango
dugun filme honen protagonista errola nagusian, (errealismo
gogorrez josita dagoen papera, filme osoa bezala) Michel Si-
mon izango dugula esan behar.

Tuterako 'Muskaria'n Bogart, Lang, Sinatra,...

Oparoa benetan "Muskaria" zine klub tuterarrak aste
honetarako proposatzen digun zinema eskaintza. Izan
ere, "Grandes obras maestras" izenburupean, honako bost
filme hauek pantailaratuko dizkigu: Astelehenez, hilaren
5ean Willian Wyler-en "Horas desesperadas"; biharamu-
nean, ekainak 6, John Frankenheimer-en "El mensajero del
miedo"; asteazkenean, hilak 7, Jack Arnold-ek osatutako "El
increíble hombreenguante" izeneko; datorren ostegu-
nean berriz, hilak 8, "La invasión de los anticuerpos", Don
Siegel-ena; eta azkenik datorren ostiralean, ekainak 9, Fritz
Lang-en "Los sobornados".

Sinplea eta kuttuna

Z alantza barik filma berezi baten aurrean gaude.
Eta berezia diodanean ez da inongo aportazio ber-
ririk dakarkigulako, zeren eta zinean ere, horrenbeste
egin ondoren ez da erreza berrikuntza nabaririk aurkitzea.
Berezia erabiltzen dituen elementuen batuketagatik eta ho-
rietatik ateratzen duen emaitza politagatik, alegia, gaia,
argazkia, musika, erritmoa... Nevadako basamortuan, bide
bazterrean dagoen ostatu-kafetegi-gasolindegia batean bila-
katzen da istorioa, eta istorioa gune berezi horretako jabe,
langile, eta ostatuan bizi diren bizpahiru pertsonen arteko
harremanetan datza.

Filma nahiko tonu abstraktoan eginga dago. Hasieratik
jada, eta denboratxo bat pasa arte ez da erreza bertan ko-
katzea eta pelikula aurrera doanean ere nahiko harridu-
raz jarraitzen da kontakizunaren haria. Leku eguzkitsu ba-
tean kokaturik badago ere, orohar lana itzaltsua da, tonu
goibelean landutakoa, argazkilaritza goibela, kolore gutxi-
koa, musika bera ere tonu berdinean egindakoa. Azken
elementu honek merezi du bai aipamen berezia, primera-
ko girotzea lortzen du eta pertsonaieko lotura tremendo-
koa. Filma beraren sinpletasuna du, Johann Sebastian
Bach-en preludioetan eta blusean oinarritua, imajinen xar-
mangarritasuna eta pertsonaien izaera korapilotsuen ele-
mendurik lagungarriena bilakatzen da.

Filmak goranzko garapena du, pertsonen elkar ulertze-
rarako garapena da hain zuzen, eta hau nabaria da bai
gaiean eta baita ere gainontzeko elemenduetan, musika
alaituz doa, kolorea ere argituz, hots, honek ederto erakus-
ten du gaiarekiko beste elemenduen egokitze ederra. Ez da
sarritan ikus dezakegun filma horietakoa, ez da Holli-
wood-eko ohizko produktua, eta alde horretatik merezi du.
Kuttuna da.

LUKAS

□ «Bagdad Cafe». Zuzendaria: Percy Adlon. Antzezleak: Christine
Kaufmann, Mónica Calhon, George Aquilar, Dañon Flagg, Hans
Stadlbauer. Gidoia eta ekoizleak: Percy Adlon eta Eleonore Adlon.
Argazkilaritza: Bernd Heind. Muntaiak: Norbert Herzner. Musika:
Bob Telson.

musika

■ Datorren ostiralean, ekainak 9, Altsasun, "Oskorri" taldea kontzertuan izango dugu arratseko 10etatik aurrera bertako Burunda pilotalekuan.

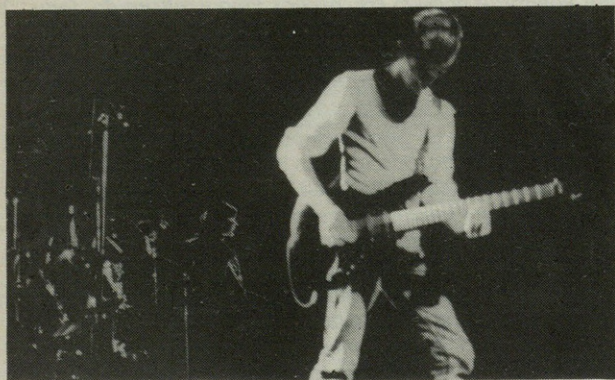
■ Basauriko kaiser musika aretoan, hilaren 9an, ostiralean, "O.K. korral" talde zarauztarra entzungai izango dugu gauerdiz

■ Ekainaren 10ean, larunbatez, "Jotakie" urolatarrek Donibane-lohizunera egingo dute txangoa, hain zuzen frontoira gaueko 10etan.

■ Datorren ostiralean, hilak 9, Ordiziako Plaza Nagusian gaueko 11etan hasita, "Ganbara" folk taldeak bere entzugarria eskainiko digu.

■ Egun berean, ekainaren 9an, beste folk jaialdia entzungai, hain zuzen Leitzako zinematokian "Kazkabarra" taldeak arratseko 10,30etan plazaratuko digun kantaldia.

Delirium tremens gauez nonahi. Disko berria besapean ("Ikusi eta ikasi"), ez dute ez patxadaz emango aste hau "Delirium Tremens" taldekoek. Horren froga kontzertualdi hau: datorren asteazkenean, ekainak 7, Iruñeko *Terminal* tabernan izango ditugu gaueko 11etatik aurrera; biharamunean, hilak 8, Bilbon, *Gauekon* arratseko 10,30etan eta gauerdia hortxe hortxen; datorren ostiralean berriz, hilak 9, Eibarko *Hilberan* izango dira gaueko 11etatik aurrera; eta azkenik "Zarama" taldearekin batera, hilaren 10ean, larunbatez, Igoerreko plazan gaueko 11etan.

Organu saioak Bizkaialdean

Bilboko Elizbarrutiko Organu Batzordea eratutako organu kontzertualdiaren barnean, aste honetan bi emanaldi izango ditugu entzungai: bata ekainaren 4ean igandez, Gorlizko Andra Mari elizan eguerdiko 12,45etan eta bestea Mañaria-ko Asuntzio elizan datorren ostiralean, hilak 10, arratsaldeko 7etan.

Gipuzkoarrak Iruriko bidean

ekaina

4 Iruri herri zuberoarran hilaren 25ean plazaratuko den *Euskal Kantu Txapelketarako* txartela bila, igande honetan Oiarzungo Madalensoro pilotalekuan Gipuzkoako kanporaketa ospatuko da arratsaldeko 5,30etatik aurrera.

Bilboko Sinfonikoa G^a Asensioaren batutapean. Hiru bisitaldi egingo ditu Bilboko Orkestra Sinfonikoak aste honetan Enrique G^a Asensio zuzendaritzapean: bata Donostiako Victoria Eugeniara hilaren 6 eta 7an arratsaldeko 7,45etan, bestea biharamunean, ostegunez, ordutegi bereaz Bilboko Campos Eliseos antzokira eta azkena Gasteizko Guridira iluntzeko 8etan.

bertsoak

Zumaia eta oiartzuar

gazteak

Madalensoron

Oiarzungo "Girizia" elkarteak antolatutako "Bertso Aste 89" bertso egitarau luzearen barruan, igande honetan, ekainak 4, norbainorka bat plazaratuko da: hiru oiartzuar bertsolari gazte beste hainbeste zumaierrekin elkarrekin kantari. Saio hau bertako Madalensoro pilotalekuan eguerdiko 12etan.

Saioa Muskizen

Datorren igandean, hilak 11, bertso saio bat plazaratuko da bertako euskara udal batzordea eta Euskal Herriko Bertsolari Elkartearen eskutik eguerdiko ordubatean herriko parkean, non Koldo Tapiak botatuko gaiak kantatuz, Jesus Iribar "Olalde", Juan Mari Areitio, Xabier "Euskitze" eta Josu Arriola bertsolarien iharduna entzungai izango dugun.

antzerkia

Eskola antzerkia Getxon

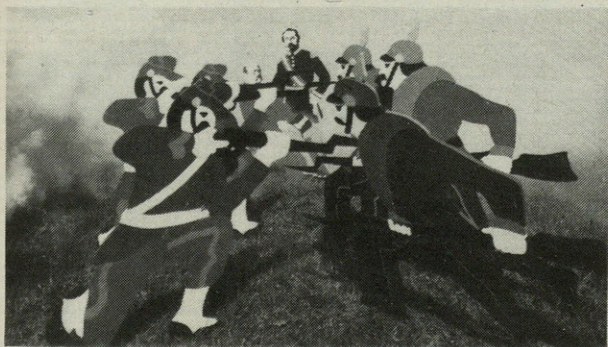
Ekeinaren 10 eta 11ean, larunbat eta igandez, eskola antzerkia barra-barra izango dugu ikusgai Getxoko Gurea zinematokian goizez 1etatik aurrera eta arratsalde 5etatik aitzina.

■ Atarrabiako udaletxe plazan, datorren ostiralean, hilak 9, Carlos Borsaniren konpainiak "Grandes éxitos, nuevas mezclas" muntaia bistaratuko digu arratseko 9,30etan.

■ Datorren larunbatean, hilak 10, "Goaz" taldeak "Kanpotarrak maisu" lana taularatuko digu Mutrikuko kultur etxean.

■ Ekainaren 10ean, larunbatez, Eibarko Untzaga plazan "Jaione eta Fernando" pailasoen ikuskizuna arratsaleko 7etan.

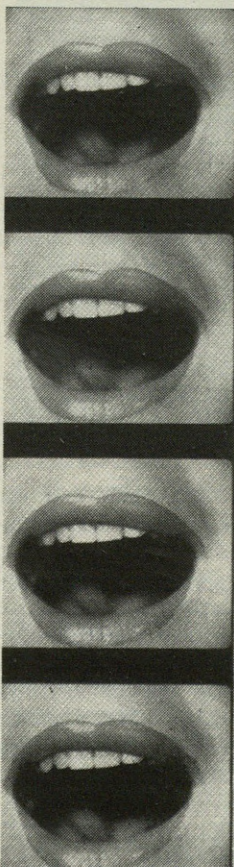
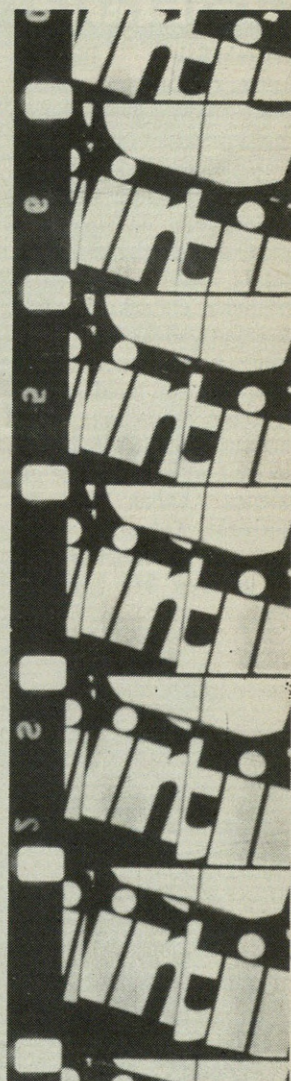

Zumarragaldean egunero taularatzen

Karmakros taldearen eskutik eta Zumarraga-Urretxuko IV. Antzerki Astearen egitarauaren barnean hona hemen aste honetan ikus ahal izango ditugun antzerki bistartzeak: ekainaren 5ean, astelehenez, "Trapu Zaharra" taldearen "Uno más uno" Itzalon zineman gaueko 9etan; leku eta ordu berean, biharamunean, hilak 6, "Panta Rhei" taldeak "Aquellos polvos"izenburukoa; Legazpi eskoletan, hilaren 7an, asteazkenez, Zumarragako antzerki tailerraren "Metamorfosis en Sta Soledad del llano" arratsaldeko 7etatik aurrera; datorren ostegunean, hilak 8, "Duodeno" taldearen "Voyeur" arratseko 9etan Itzalon zinematokian; biharamunean, hilak 9, "Pinpilinpauxa-trokolo" taldeak "El pasapie-dra" muntaia Gernikako Arborearen Plazan arratsaldeko 7,30etan eta "Getxoko antzes zentroa"ren "Farsas maravillosas" Itzalonon gaueko 10etan; azkenik, datorren larunbatean, hilak 10, aipatu ordu eta lekuan "Vol-ras" kataluñiarren "Desierto".

ikastaroak

● **Idazketa eta itzulpen ikasturtea.** Datorren ikasturtea antolatzeke asmoarekin Martuteneko Itzultzaile Eskolak urritik ekainera bitarteko idazketa eta itzulpen ikastaldi trinko bat eskeintuko du. Klaseak goizez eta astelehenetik ostegunera izango lirateke, lau orduz. 600 bat ordutako ikastaldi honen ondoren diploma-ziurtagiri bat emango da. Bi dira sarrera baldintzak: COU edo FP-2 eta EGA mailak gaindituak izatea. Euskara sakonduz eta aberastuz testu mota desberdinak idazteko erraztasuna lortzea eta gaztelaniazko testu pragmatiko eta literarioak itzultzen ikastea da ikastaroaren helburua. Informazio gehiago jaso edo izena eman nahi duzuenok, honako helbide honetara jo dezakezue: Itzultzaile eskola, Barkaiztegi bidea z/g, Martutene. 461990 tlf.

● **Serigrafia ikastaroa.** Manuel Belloren zuzendaritzapean Serigrafia ikastaro bat izango da Artelekun uztailaren 3tik abuztuaren 31a bitartean. Ikastaroa astelehenezik ostiraler bitartean izango da, bertan bitalde izango direlarik: hasierako ikastaroa, hauek goizez arituko direlarik; eta bigarren mailakoa, hauek arratsalde arituko direlarik. Izena emateko orduan, izen emate orria, curriculum vitae laburra eta eginko obraren kolorazko hiru argazki aurkeztu behar dira. Izena emateko epea, ekainaren 23an bukatzen da, hau honako helbide ho-

lehiaketak

□ **Mikel Zarate saria.** - Euskaltzaindiak Bizkaiko Aurrezki Kutxaren babespean 1989ko Mikel Zarate saiakera saria eratu du. Sari honen oinarriari dagokienez, literatur egilearen adina, bizilekua edo nazionalitatea edozein izan daiteke. Sari-kerara aurkezturiko lanek orijinalak eta sekula argitaratu eman gabeak izan behar dute, beste lanen baten itzulpenik edo moldaketarik onartzen ez delarik. Lanen luzerari dagokionez, 120 folio izan beharko dituzte gutxienez. Lanak Bizkaiko Aurrezki Kutxaren kultur egoitzara igorri beharko dira, urriaren 31a baino lehen.

□ **Literatur saria Iruñean.** - Iruñeko Udalak bere literatur lehiaketaren deialdia egin du egunotan, poesian, narratiba laburrean eta komikia generotan nahi dutenek beren lanak aurkez ditzaten. Partehartzaileak Nafarrak beharko dute izan. Deialdiaren oinarriek diotenez, 100.000 pezetako lau sari nagusi emango dira poesian, narrazio laburrean eta helduen eta haurren komikietan; honez gain beste bi dari izango dira, komiki gidoi hoberenarentzat bata eta 18 urte bitarteko komikilari hoberenarentzat bestea. Lanak Iruñeko udalera udalera igorri behar dira urriaren 23a baino lehen.

□ **Argazki lehiaketa.** Eibar-ko Kirol Elkartek San Juan argazki lehiaketa antolatuta berri du, bertan Euskal Herriko edozein argazkilarik parte har dezakelarik. Gaia partehartzaileen aukerakoa izango da. Gehienez, bai zuribeltzean eta bai koloretan 4 argazki aurkez ahal dira, era guztietako teknikak onartuko direlarik. Lanak 30x40 neurriko kartulinaz indartuak aurkeztu beharko

dira, argazki paperaren eta irudiaren neurriak norberaren aukerakoak izanez. Lan bakoitzaren atzekaldean, egileak izena, bere izen-abizenak, helbidea, telefonoa eta zein argazki elkartekoa den jarri beharko ditu. Lanak honako helbide honetara igorri behar dira ekainaren 16a baino lehen: San Juan argazki lehiaketa, Untzaga enparantza 2. 20600 Eibar.

ihardunaldiak

AEKantuz

A **EKantuz.** - Iparraldeko AEK antolaturiko euskararen aldeko festa ekainaren 10ean izango da Donibane Lohitzuneko Jai Alai pilotalekuan. Egunaren zehar festa giroa izango da herriko kaleetan zehar, besteak beste trikitilariak, txarangak eta gaiteroak izango direlarik. Era berean, trainerilla estropada izango da, bertan Bizkaia, Gipuzkoa eta Iparraldeko 35 txalupa arituko direlarik. Arratsaldeko 5etan, pilota partiduetan arituko diren pilotariei ongi etorria egingo zaie Maitena pilotalekuan. Pilota partiduen ostean, Oskorri eta Jotake taldeek eskeinitako kontzertua izango da; kantaldia ospatzen ari den une berean, KORRIKA 6 eta azkeneko AEKantuzi buruzko diapositiba emanaldia izango delarik.

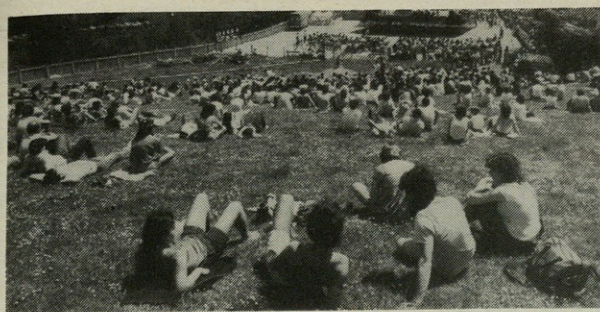

Leioako astearteak

L **eoako** Eroskin astear-tetan izaten diren hitzaldien ildotik jarraituz, "Publizitatea, kontsumitze-

ko sistema eta erakartzeko modua, kontsumitzaileen dituen ondorioak" gaia aztertuko da arratsaldeko seietan hasiko den hitzaldian, sarrera dohainik izango delarik.

K **kultur ihardunaldiak Getarian.** - Lehengo astean iragarritako kultur ihardunaldien bidetik jarraituz, ekintza ugari izango da aste honetan ere Getariako herrian. Ekainaren 8 eta 9an udaletxean, gaueko 9,30etan, "Mendirako inimizioa" gaia hartuz diapositiba emanaldia izango da Txelo Azpitarte eta Mikel Garikoetxearen eskutik. Ihardunaldi hauen amaiera gisa, bi ekintza izango dira ekainaren 10ean: inguruko mendietan zehar ibilaldia batetik, eta Mikel Laboaren emanaldia bestetik. Azakén hau gabeko hamarretan izango da herriko polikiroldegian.

Leitzako XI. kultur astea

Leitzako euskal kultur taldeak antolaturik Leitzako XI. kultur astea izango da ekainaren 3tik 11ra bitartean. Ekainaren 4ean, Iparraldeko eguna ospatuko da, goizeko 12etan bertsolariak, abeslariak, dantzariak...arituko direlarik herriko plazan. Jaialdi ostean, Zikiro jana izango da. Ekainaren 5ean, Natura eta Ingurugiroari eskeinitako eguna izango da, egun guztian zehar herri garbiketa eratuko delarik. Ekainaren 6ean, "Guraso eta seme-alaben arteko harremanak" gaia aztertuko da arratsaldeko 7etan izango den hitzaldia. Hurrengo egunean, Laitzaren historia aztertuko da, bertan hainbat kontakizun izango direlarik. Ekainaren 9an, umeei eskeinitako eguna izango da, gabeko 10,30etan Kazkabarra taldearen musika emanaldia entzuteko aukera izango delarik. Aste honetako emanaldiekin bukatzeko, ekainaren 10ean, Popi-Zaratrako pailasoen ikuskizuna izango da arratsaldeko 5etan; gabeko 8etan gelatxo taldearen emanaldia hasiko delarik.

dantza

Ordizian dantzari-txikia

Jakintza dantza taldeak antolatuta, igande honetan, ekainak 4 Dantzari-txiki eguna plazaratuko da Ordizian, non besteak beste, eguerdiko 12etan On Joxe Miel Barandiarani enparantza bat eskainiko zaion dantzari guztien "Agurra".

Dantza giro ederra Eibarren.- Batetik, igande honetan, hilak 4 XXIV. Euskal Jaia plazaratuko da Eibarren: goizeko 11etan dantza talde guztien batzea Urkizun 11,30etan Untzaga frontoraino egingo den kalejiraren aitzin pausu gisa. Eguerdiko 12etan dantza saioak, gero, ordubata laurden gutxitan, auzoz auzo izango ditugularik. 2etan bazkaria, eta arratsaldeko 5etan Untzagan berriro dantza agerpenak. Azkenik, arratsaldeko 7etan partzuer guztien agurra. Baina hau ez dugu guztia zeren biharamunean, hilak 5 'Euskal herriko jantziak' erakusketa bistaratuko baita Lankide Aurrezkiaren aretoan eta hilaren 6an, asteartez, J.A. Urbeltz-ek euskal folkloreari buruzko hitzaldi bat emango bait digu arratsaldeko 7,30etan aipatu mar-koan.

mendi ibilaldiak

- **Idiazabal:** Gazteluberriko haitzetara egingo dute ibilaldia Idiazabalgo mendigoizaleek ekainaren 11ean.
- **Edurtza:** Gasteizko mendigoizaleek Anbotora egingo dute ibilaldia ekainaren 11ean.
- **Pagoeta:** Ibilaldi neurtua izango dute Zarautzko mendigoizaleek ekainaren 11ean.
- **Murrukeko:** Aretxabaletako mendigoizaleek Yoar-Azuelo bira egingo dute ekainaren 11ean.
- **Lagun Onak:** Handien ibilaldi neurtua izango dute Azpeitiako mendigoizaleek ekainaren 11ean.
- **Juventus:** Lizarrustitik Etxegaratera bitarteko ibilbidea burutuko dute Bilboko mendigoizaleek ekainaren 11ean.
- **Ubietamendi:** Zallako mendigoizaleek Egoarbitzara egingo dute ibilaldia ekainaren 11ean.
- **Eibar:** Azpirozetik Lizarrustira bitarteko ibilaldia burutuko dute Eibarko mendigoizaleek ekainaren 11ean.
- **Anaitasuna:** Ekainaren 11ean fondoko ibilaldia egongo da Azpeitiako herrian.
- **Artibai:** Arbizu-lurrun bira egingo dute Otxandioko mendigoizaleek ekainaren 11ean.
- **Aitzgorri:** Beasaingo mendizaleek Pagoetara egingo dute ibilaldia ekainaren 11ean.

HITZEZ HITZ

«Eskubide batzuegatik borrokatzen dugu, Herri bezala irauteko, eta negoziaketa politiko bat burutzen ez den bitartean, tamalez, gaurkoa (Zorrotzako ekintza) bezalakoez suertatzen jarraituko dute».

A. López Ruíz, 'Kubati'
(Egin, 89-V-25)

«(Felix, Donostiako HBko zinegotzia) Sotok hiria zikintzea, autobusak erretzea eta hiri mobiliarioa txikitzea defendatzen du»

Xabier Albistur
(Egin, 89-V-27)

«Euskal Herrian aukeratzeko bi bide daude bakarrik: Herri Batasunak erakusten duena edota euskal-español koalizioarena».

Tasio Erkizia
(El Correo, 89-V-29)

«Juan María Bandrésen Ezkerrak European presentzia izaterik nahi badu, bere zerrenda bertan behera utzi eta botua sozialistentzat eskatu beharko du».

Fernando Buesa
(Deia, 89-V-29)

GORDETZEKOAK

E Gangoiti eskiatzailea

ESKIATZAILE bikaina omen dugu Jon Gangoiti PNVko zerrendaburua. Aurreko Europarako hauteskundeetan plazarik lortu ez bazuen ere, Bizkaiko diputazioak eskainitako lanaren bitartez Europako hainbat Herrialdetara joaten den bakoitzean, kongresu-kideen artean, Suizako eta Alemaniako pisten izek alemaniera bikainez ahoskatzen bait ditu.

E Herri Batasunaren konpromisarioak

EZ da fio Herri Batasuna Estatu espāñolean 15eko gauean gerta daitekeenez, eta ondorioz 1.000 konpromisario igorriko du hautesontzietako botu kontaketa berma osoz egin dadin.

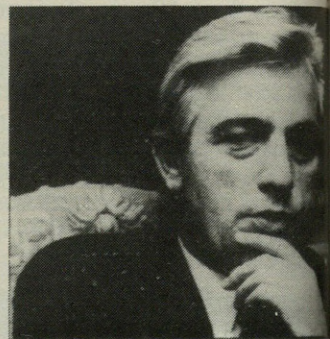
B Bandrésen laguntzak

BATAK besteari botuak kentzen ahalegintzen ari direla badirudi ere, Juan María Bandrés PSOEren laguntza jasotzen ari da: alde batetik, kanpaina elektoralean 'Príncipe de Asturias'eko Nazioarteko saileko epaile izendatu dute eta, bestetik, sozialisten inguruak Parisen antolatutako Frantziako Iraultzari buruzko kongresuan, sozialistek eman beharko luketen ordezkaritza PSOEkorik joan ez bada, Bandrésen bi daia txartela erdietsi du.

EZPALAK

LARRINAGA DIPUTATU POLIZIAK FITXATUA

●Euskadiko Ezkerrako diputatua den Jon Larrinaga bizkaitarrari makina bat arazo sortarazten dio bere aurreko militantziak. 1969. urtean ETAko militantea zela eta, fitxatu zuen polizia espāñolak eta geroztik, 1977ko neurriaz 'garbi' gelditu arren, hirutan izan da atxilotua: 1983an, 84ean eta azkena, orain lau aste Erromara zihoala. Betiere, badaezpada, diputatu txartela darama poltsikoan.

URRALBURUREN LUNBAGOA

●Nafarroako PSOEko gobernuburu den Gabriel Urralburu azkenaldi honetan politikak egin erazten dizkion esfortzuen erruz lunbagia zorrotz bat jasaten ari da, zeinak ez dion uzten '55Bakearen Aldeko Enparantzak' inaguratzen. Ohean etzanda dirauen artean ekitaldi ofizial guztiak bertan behera utzi behar izan ditu.

3. GRADUA NAHI EZ, ONDOREN ZIGORRA

●Victoriano Alberdi Olano Granadako espetxera 'sakabanatua' izan zenean bertako 'hezitzailea'k deitu eta '3. gradua' eskaini dio, hau da, errejimen irekia. Ezezkoa eman eta biharamonean 7. modulora eraman dute, 'arriskutsu' kategoria duten preso sozialekin batera. 5 hilabete falta zaizkio zigor osoa betetzeko. Bitartean, Jon Tapia Irujo, Juan Jose Larrinaga Etxeberria eta Ernesto Olano Alberdi Las Palmas-eko salto Negro espetxera sakabanatu dituzte.

Juan Bautista Pardo,
Elkarte Autonomikoko Entzutegi Nagusiko lehendakaria

«Konpetentzia gehiago beharko genuke»

Elkarte Autonomoko Auzitegi Nagusiaren lehendakari izendatu zuten Juan Bautista Pardo lehengo astean. Berak argitu bezala, Autonomian dagoen baina Autonomiarena ez den, Auzitegi nagusia, baina ez Gorena, da agindu beharko duena.

ARGIA.— Pozik ezta?

JUAN BAUTISTA PARDO.— Noski. Gainera nahi izan ez banu nahikoa nuen ez eskatzearekin postua. Baldin banago nahi dudalako da eta lortua izana pozik egoteko modukoa da.

A.— Eta kezkatuta ere bai...

J.B.P.— Asko ze, kontutan hartu behar da desafio handiko kargua dela eta bere garapenetik eratortzen diren konpromisuak handiak direla.

A.— Batez ere kargu bera berria izanik.

J.B.P.— Bai, kargu berria da. Bueno, aurreko esperientziak asko laguntzen dizu. Gobernuaren aldeak kopuru aldetik aldatzen du kontua berezko ezberdintasunetan baino. Gipuzkoa gainera, organo gehiago izatea...

A.— Ze konpetentzia berri ditu Auzitegi nagusiak?

J.B.P.— Batzuk nabarmendu ahal nituzke. Gehiegi ez, baina bai batzuk. Esaterako, Auzitegiak gaitasuna izango du Foru-zibil alorrean, zigor alorrean, administrazio istiluetan, eta sozial edo laboral arloan. Zibil arloan, niretzat interesgarriena da nahiz eta kopuru aldetik ez izan handiena, kasazio bitartean izango du gaitasuna foru-zibil zuzenbidean. Horretan Auzitegi Gorena izango da. Azken instantzian ezagutuko ditu foru-zibil alorreko afera guztiak, beste edonora eramateko posibilitaterik gabe. Eta garrantzitsuago dena foru zuzenbide eta zibil zuzenbideak nahasian dituzten aferak ere ezagutuko ditu.

A.— Zer esan nahi du ordea Foru-zuzenbidean gaitasuna izateak?

J.B.P.— Une zehatz batetan horretan tirabiran dihardutenen interesaz gain, eman dezagun Saka-foral delakoaz hikamikan diharduten bi lagun, edota herentzia kontu bat, auzitegiak arazo ho-

riek konpontzeaz gain badago nire us-
tez beste gauza bat garrantzitsuagoa,
zehar-bidez Foru zuzenbidea birresku-
ratzen lagungarri da. Beti pentsatu izan
dut gure herriaren nortasun adierazga-
rriak direla euskara eta Foru zuzenbi-
dea. Gutxienez bereizgarriak eta argi-
enak dira. Egia da Foru-zuzenbidea
ez dagoela egun oso garaturik, edota ez
duela zabalkunde handirik. Baina beste
arazo bat da hau. Ez dago hainbeste
Auzitegiaren esku, gizartearen esku
baizik. Gizarteak nahi badu eta legeg-
izonak gizartearen nahia adituz gero...

**A.— Nortasun adierazgarria du-
gun Foru-zuzenbideak urteak eta
urteak daramatza garatu gabe.
Egungo gizartearen, bizimodua bera
bezala, gero eta berdintsuagoak di-
ra legeak Europa osoan. Kodigo be-
ra darabilen Europa honetan norai-
no gara dezakegu gure bereizgarri
moduan?**

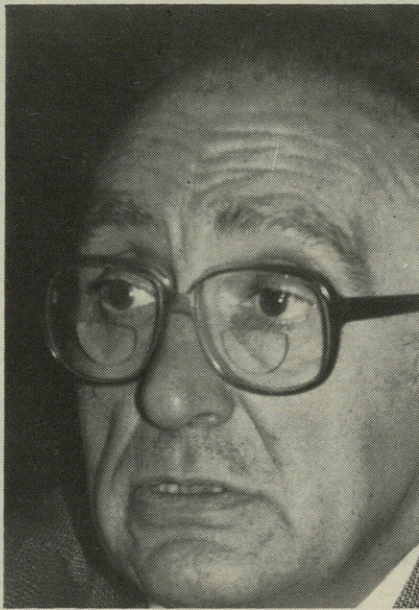
J.B.P.— Ez dakit. Horregatik esan dut
gizarteak nahi duenaren mende egon-
go dela hein handi batean. Batzuk
aurretik joan behar dute, noski, bideak
irekitzen. Orain badakit batzorde bat
lanean ari dela Foru-zuzenbidea gaur-
kotzen, Foru Diputazioak eskatuta.
Egunean jartzen ari dira. Gizarteak es-
katzen du eta horretan ari dira. Agian
egunen batean Lege bat egingo du Le-
gebiltzarrak Foru-zuzenbidea garatzen.
Interes handiagoa ala txikiagoa izan de-
zan hiritarren artean, hauen esku egon-
go da. Toki batzutan esaterako, oinor-
detzako zuzenbideak garrantzia handia
dauka. Hemen bertan, Aiarako aldean
oso bizirik dago.

**A.— Gainontzeko konpetentzietan
Auzitegi Nagusia da baina ez Gore-
na...**

J.B.P.— Goikoa da baina ez gorena.
Instantziak amaitzen ditu, baina ez da
kasaziora iristen. Gaitasuna du zigor zu-
zenbidean, pertsona forudun jakin ba-
tzurekiko zigor-afarak ezagutzen duen
neurrian. Esaterako Elkarte Autonomo-
ko agintariak, Lehendakaria, parlamen-
tariak, majistradoak... Pertsona hauek
auziperatzekotan. Gero Administrazio
istiluetan ez da gorena, baina afera as-
ko Gela horretan bertan agortzen dira.
Prozesu baten hasiera da. Etorkizu-
nean, espero dut, Komunitateko admi-
nistrazio organuei darizkien afarak isti-
luen auzitegiaren ezagutzea Lehen Ins-
tantzian, eta Bigarren instantzian kon-
tentsiosoaren Gelan. Kasazio errekur-
tsoa asko mugatuz, joera bait da etorki-
zunean gero eta gutxiago izatea erre-
kurtsoak. Ez dira Auzitegi arrunt baten
mende izango, auzitegi honen esku bai-
zik.

Hauexek dira orohar, eta esateko
modu arrunt batez esanda, dauzkagun
konpetentziak. Ez dira beharko lirate-
keen guztiak... Guk uste dugu konpe-

tentzia gehiago beharko genituzkeela.
Esaterako, zigor alorrean konpetentzia
gehiago beharko lituzke 2. Instantzian.
Egun, maila horretako konpetentzia ge-
hienak Entzutegia probintzian dau-
de, eta Kasazio Errekurtso asko dago,
eta jende askoren ustea da aprobetxatu
beharko litzatekeela berrikuntza hau 2.
Instantziako ezagutza emateko.

**“ Euskal Botere
Judizialaren Kontseilu
Orokorra lortu aurretik
erabaki politiko oso ga-
rrantzitsuak eman be-
harko direla iruditzen
zait ”**

**A.— Konpetentzien eta euskara-
ren gaiari helduta, aipatu izan da
Justizia Administrazioak ez duela
hemen asumitzen euskalduntzearen
beharra...**

J.B.P.— Banekien interesa izango ze-
nutela gai honekin.

A.— Interesa daukagu, bai.

J.B.P.— Lojistikoki. Ez da euskararena
ez dela asumitzen. Arazoa zera da, zai-
la da. Hasteko zaila da Bilbo bezalako
eskualde batean. Ahal zen neurrian ni-
re kezketako bat izan da Komunitateko
justizia organoen ekintzen eskeman

sartzea. Bizkaian lehenik, orain Gipu-
koan ere bai. Ze neurritan? Posible da
neurri txiki horietan. Hau da, funtzio-
rioek ezagutu dezagun hizkuntza eta
itzultzaileak izan ditzagun iristen ez
garen tokitan eta bitartean. Bi saiok esan
dira. Hori bai, nik uste, arrakastarik
apenas izan dutela. Baina hori ja ez da
go nire esku. Orain hiru urte baino ge-
hiago proposatu nituen euskarazko klaseak
seak, Bilbon lehenik, eta orain Bilbo
Bizkaia eta Arabako funtzionario guz-
tiek eskaini zaizkie euskarazko klaseak.
Klaseak badaude joan nahi dutenentzat,
baina egia esan jende gutxi joaten du.
Lana da jendearentzat, esfortzua.
Klase hauek goizetan izaten dira, bi ordu
du bi ordu t'erdiz. Erdia lan ordua da
beste erdia ikaslearen denbora.

Neri, nik ez dakit euskaraz ikasteko
saioen bat egin izan arren nere semea
rekin, asko kostatzen zait. Nire urteetan
jada ez da erraza ikasten. Eta sentitzen
dut. Askok gustatuko litzaidake jakitea.
Baina ezin dut. Hori bai, herriaren
nortasunaren bereizgarri denez ahal du-
dan guztietan sartzen dut nire ekimen
profesionalean. Zin egin izan du dan
guztietan erdaraz eta euskaraz egin izan
dut. Publikoaren aurrean ekintza garrant-
zitsuren batean ihardun izan naizenean
beti arduratu izan naiz hitz batzuk eus-
karaz irakurtzen. Omenaldi moduan.
Dato sinbolikoa da. Hemendik aurrera
inprimakiak eleberriz agertzen saiatuko
gara, inprimakiak, ez idatzitakoak.
Gauza txikiak dira baina...

Ez dakit zer gehiago esan hau dela
eta. Gizarte eskariaren zai gaude. Eus-
kara nagusiago den tokietan funtzio-
riek hitzegiten dute euskaraz. Hizkun-
tzaren normalizazioa bezala denbora
eramango duen lana izango da hau. Be-
launaldi baten edo biren kontua. Lehen-
engoak ikasi egingo du, baina ez du
erabiliko. Bigarrenak agian. Pentsatzen
dut. Ez dakit.

**A.— Ez al lirateke mekanismo ze-
hatzagoak jarri beharko egunen ba-
tean Auzitegi Nagusiak euskaraz
funtzionatu dezan?**

J.B.P.— Bai, baina ez dakit zein izan
daitezkeen mekanismo horiek aipatu
ditudanetaz gain. Majistratuek euskaraz
ikas dezaten? Oso zaila, zertarako gure
burua engainatu. Funtzionario guztiak
euskaraz ikas dezaten? Oso zaila. Egu-
nen batean euskaldunen bat iristea,
oposizio guztiak gainditzea e.a. orduan
bai. Profesioaz gain hizkuntza ikasi be-
har bada zaila da mekanismo azkarrak
ezartzea. Gainera kontuz ibili behar da
gauza hauekin kontrako efektora ez sor-
tzearen. Presio handiak kontrako ja-
rrera sor dezake. Gehiago egiten ez ba-
da ezin delako da.

**A.— Duela hilabete batzuk asko-
tan aipatu zen Epaile naturalen kontu-
tua. Zertan dago orain?**

J.B.P.— Zegoen toki berean. Gai zaila da, teknikoki, juridikoki... ez dauka konponbide erraza. Epaile naturalarekiko kontzeptzioetako bat da ingurune hurbilenekoa behar duela izan. Epaile naturalaren aurrean legeak ezarritako epailea dago. Horixe da epai organuaren independentzia printzipioa gordezkeko baldintza objektiboa. Legeak ezarritako organoa orain dagoena izan daiteke lasai lasai, Entzutegi Nazionala, eta pentsatzea epailea hori dela, eta ez besterik. Ez dela berezia, arrunta baizik, legeak esandakoa. Honek horrela funtzionatzen du herri demokratiko askotan. Baina Epaile naturalaren kontzeptuak badauzka beste enfoke edo ikuspegiak, eta arruntena da ingurune hurbileko epailea, eta orduan delito ororentzat balio du epaile honek. Hau xe da auzia.

A.— Epaile naturalaren alde agertu izan zara...

J.B.P.— Uste dugu Epaile naturalaren figura ulertu beharko litzatekela modu honetan, hemengo epaileek uler dezatela, mugarik gabe, arruntki epaileek ezagutzen dituzten afera guztietaz. Hau izan da gure jarrera betidanik.

A.— Ez dago aldaketarik beraz. Entzutegi nazionalak bere horretan jarraituko du...

J.B.P.— Aginte legislatiboak konpondu beharreko politika judizial arazo bat da hori. Nik uste egoeren normaltze arazo bat dela. Eta Entzutegi nazionalak jarraituko du, ze arazo batzuk kompetentzia horretako organo batekoak behar bait dute. Deitu Entzutegi nazionala edo nahi bezala. Gerta daiteke batek izatea Komunitate ezberdinetan egindako ekintza mordoa, edota estatutik kanpo. Noren esku dago hori? Edota gai konplexuagoetan: diru faltsifikazioetan, zurien tratanteekin...

A.— Nafarroako Foru Elkartean, hain zuzen zure postu berbera nahi zuen Iratxeta jauna kanpoan utzi dute, eta bere deklarazioekin zalan-tzan jarri du Botere Judizialaren independentzia...

J.B.P.— Honetaz nahiago dut ez hitzegin. Benetan esango dizuet. Lehen-dabizi Iratxeta jauna nire laguna delako, eta bigarren egunkarietatik besterik ez dudalako ezagutzen berak esandakoa.

A.— Epaitegi nagusia, hemengo instituzio autonomikoa bada, nolatan hautatu du lehendakaria Madrillgo Botere Judizialaren Kontseilo Orokorrak?

J.B.P.— Ez da instituzio autonomikoa. Inork ez du esan instituzio autonomikoa denik. Autonomian dagoen instituzioa da. Ez autonomiarena. Bereizketa hau eginda, bai. Botere Judizialaren Kontseilu Orokorrak izendatzen du lehendakaria, jurisdikzio bezala bakarra

bait da Botere Judizialarena. Beste gauza bat da Justizia Administrazioa autonomietara erakarri behar izatea. Hurrengo urratsak izan daitezke.

A.— Posible ikusten duzu Euskal Botere Judizialaren Kontseilu Orokorra osatzea?

J.B.P.— Hori ez dakit. Agian oso urrun izango da. Hori gertatu aurretik erabaki politiko oso garrantzitsuak eman beharko direla iruditzen zait. Ez zait okurrizten horrelakorik gertatzea aurretik sistema federal bat edo horre-

“ Entzutegi Nazionala Aginte legislatiboak konpondu beharreko politika judizial arazo bat da hori.

lakoren bat ezartzen ez baldin bada.

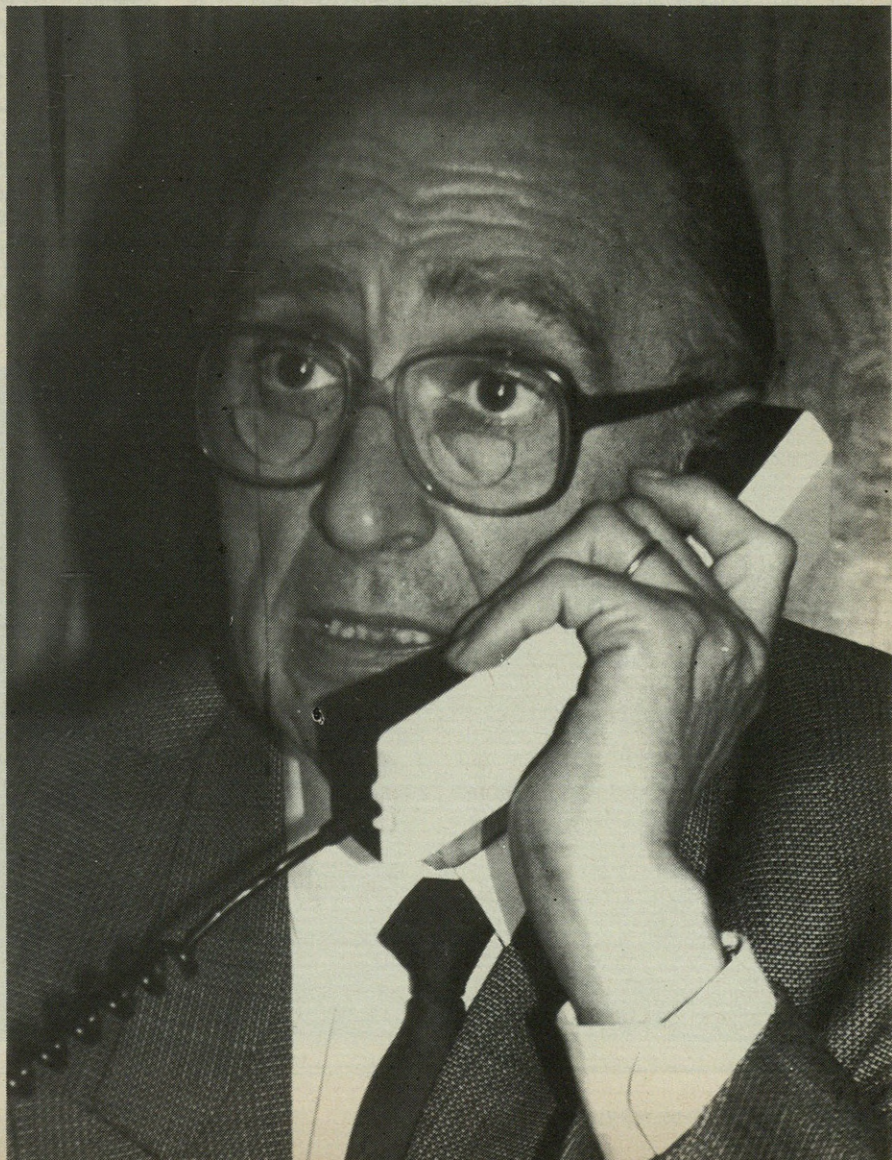
A.— Positiboa irudituko litzazuke deszentralizazio...

J.B.P.— Zenbait funtzioaren deszentralizazioa bai. Beste zenbaitenaz ez nago hain ziur. Egun bitarteko marterialen kompetentziak daude transferituta. Etxeak, makinak... komunitateak eskaintzen dizkigu orain. Eta hori positiboa da bertan dagoelako. Bertan ego-teak efikazia sortarazten du. Gainera komunitateak nahi duen moduan egiten du. Zure etxean bezala. Alfonbra jarri nahi duzula? Jarri eta kitto! Ez diozu auzoari galdetu behar. Baina bitarteko materialez gain pertsonal bitartekoak ere iragan behar dira. Orain hasi dira horretan. Gernikako estatutuak posibilitate asko ditu. Askok piskana piskana atera behar zaio.

A.— Justiziaren alorrean ere bai?

J.B.P.— Ez gehiegi, egia esan behar dut, baina bai irakurketa arin batean eman dezakeena baino.

I. URIA
I. MURUA

Europaren izenean botuen salerosketa martxan

MOETA guztietako eraso, irain eta inkestez hasi zen osteguneko kanpaina. Bezperan, ordea, ETA erakundeak bere fronte guztiak irekirik zituela jakin erazi zien tregua moetaren bat egiten ari zela zioen hainbati. Justizia ministeritzak hauteskunde sasoia aukeratu du ETako presoen kontrako eraso bortitzari ekiteko, garai honetan mobilizazioa zailago daitekeela eta erakunde horrek egin ditzakeen ekintzek botuen gorabehera eragina izan dezakeela pentsatuz. Hala ere, Zorrotzan bi polizia nazional espainiar eta egun Ertzantzan zebilen beste polizia nazional-ohi bat esku artean zuten lehergailuak eztanda egiterakoan hil dira; ertzain hau Ertzantza burutzen ari zen lehergailuak ezereztatzeko taldeburu zen, polizia espainiarrekin batera ari zelarik aurreko gorputz polizialean ikasitakoa aberasten.

ETA erakundearen ekintza honek europar parlamenturako hauteskundearen kanpaina elektoral bezperan burutzeak indar berezia du, Madrilek bere estatuan duen arazoa agerian agertu bait da Europa osoan zabaldu den ekintza honen oihartzunaren bitartez.

Kontrako erantzunak berehala jazo ziren, Aju-ria-Eneako hitzarmena sinatu zuten alderdiek Hego Euskal Herrian zituzten euren ekitaldi elektoralak egun batez atzeratzea erabaki zuten, nahiz alderdiotako zenbait zerrendaburu, Bandrés kasu, Estatu espainolean zehar txartelak ezarrit aritu.

Presoak baino senideak dira apurtu beharreakoak

ESPETXE espainiarretan itzalpean dauden preso kontrako eraso-kanpaina hasi denetik hainbat urrats eman da, kaltetuenak presoak izan ba dira ere, senide eta lagunengan zentratu dira mezu eta erasoak, elkartasuna erakusten duten hurbileneko sektorearengan alegia. Abokatuak Madrileko 'Entzutegi Nacional'ean euren lana egiteko oztopatuak dira, harrikan da bat baino gehiago jasan behar izan dutelarik; epaiketetan senideak jipoituak izan dira, kalean eskuindar taldeek zain zituztelarik; EHU/UPVko irakasleek ezin izan dizkiote makina bat presori espetxeko baldintza 'normaletan' ere azterketak egin; sakabanaketak hainbat ama, anai, emazte... elkarrengandik urrunditu; espetxetan bertan, polizi eta guardia zibilen pasibitatearen aurrean, paisanozko polizi sindikariek senide eta lagunenen autobusa harrikatu eta emakume bost zauritu dute. Politikari eta kronista gutxi altzatu du boza.

Aste honetan ere, EEEko beste batzorde bat bildu da Donostian. Felipe Gonzálezek sei hilabetetako lehendakaritza sasoiak Euskal Herria ezagutuarazi nahi die 'europarrei'. Orain gutxi industria ministrariak etorri baziren, oraingoan Justiziakoek izan dute aukera. Zio ba-

Rosa Bellok bibotea erakutsi

ESZENA polit bat gertatu da Donostian maiatzaren 24ean. LAB sindikatuak Donostiako langile batzordean dituen bi ordezkari kolpatu dituzte bi kontzejal eta beste sindikalista baten artean, eta jipoituetako batek lepoa lotuta ibili beharko du bi hilabetez. Gatz eta biperrez gainezka ageri zaigu anekdota. Bizkarrekoak jaso zituenetako bat bozealari ezaguna izana da, Carrasco, eta hartu baino ez zuen egin. Hartuta ere ez erantzuteko erabakiarekin joan ziren seinale garbia. Bi horiek salatik atera nahi zituzten EĀko Xabier Agirre eta EEko Rosa Bello kontzejalek eta ELAko Mikel Intxausti delegatuak. Tira eta bultza, Rosa Bellok barrabilletatik heldu zion Manu Aranburu LABekoari eta Intxaustik konejuari bezala karate kolpea erantsi lepagainean.

BERTSOAK jartzeko gai itsusia ez da. KAS blokearen partaide den LAB sindikatukoak, tartean bat bozealaria, Ghandiren eta Luther Kingen urratsetatik. HBko fazistak bazterrera utzita kontsentsu zabala egin duten partidu pazifistetako ordezkariak egurra partitzen. Eta emakumea gizonari koxkabletatik tiraka, Donostiako feministei eztabaidagaia ipiniz. Usoarena egiteko leku kaxkarra aukeratu zuten LABekoek, non eta Gudamendin. Jotzen zutenek zer egin ongi ez bazekiten, udaletxeko Haziendako zuzendariak ematen zien aholkua: «Matarles a esos hijos de puta» oihuka Villasante. Bortxaren gangrenak Euskal Herria osorik hartuta dadukala aspaldi esan zuten, baina gutxien kalkulakenezakeen bakezalerik amorratueneke ere bakea egurrez hola defendituko zutenik.

ASTE horretan bertan Ejertzito Espainiarrak bere publizitatea egin du Donostiako lurretan, Zubietako paraje diskretoa. Ejertzito ororen kontrarioek militarrekin harreman onak edukitzeko elegantzia soziala ikasi bait dute. Ejertzitoa Guardia Civileko patruilek zaintzen zuten Zubietatik eta Lasarte inguruetan. Egun horretan bertan sekulako harrikadak eman zizkieten Alcalá de Henaresa beren senide presoak bisitatzerako joandako euskaldunei, emakumezkoak gehienak. Aurretik holako zerbait iragarria bait zuen hango alkate sozialistak. Eta COPE irratian irri egin zuten orain gure presoek ere HIESA harrapatu ahal izango dutelako eta preso arruntek porkulo emango dietelako. Euskal presoak sakabanatzea neurri oso ona omen da, diote gure artean ere. Postmodernitate garaioan, dena erlatibo eta ezer absoluturik geratu ez den garaioan, ETA usaina duen edozeren kontrako gorrotoa gelditu da absolutu bakarra. Canariastik bertso berriak bidaltzeko gairik ez du faltako Jon Tapiak.

P.Z.

N. ARRASTOA

karra: estradizioak āzkartu eta zigorrak betetzeko erraztasuna bilatu. González lehendakariak etekinak atera nahi dizkio bere lehendakaritza honi, Estatu españolaren demokrazia bermak duintasun apur bat lor dezan. Hala ere, sasoi guzti honetan handicap handi batez topo egin du: Estatu frantsesa, honek hartuko bait du españolak uzten duen lehendakaritza; beraz, frantsesek eman zezaketen guztia eman ez badute ere, ederki asko ko-bratuko dute emandakoa.

PNV demokristauak Partido Popularrik nahi ez

TELBISTAKO saio elektoralen banaketak hase-re biziak piztu ditu euskal alderdien artean. Ma-drileko PSOE, PP, IU eta CDSeko botuez, PTE, PST eta Alianza Republicana bezalako alderdi txikiek PNV, EE, HB edo EAK adinako minutu izango dute TBn. Erabaki honen bitartez —beste kasuetan ez bezala, go-gora bestela eskañoko diru banaketa— alderdi bakoitzaren botu kopuru indarra kontutan izan gabe egin da ba-naketa, azken alderdiok direlarik kaltetuenak.

Bestalde, Herri Batasunak RTVE españoleko batzordearen diskriminazioa jasan behar izango du, irrati-tele-bista honek, Txema Montero eurodiputatu eta Herri Ba-tasunako zerrendaburua ezik, beste alderdietako ze-rrendaburu guztiak gonbidatu bait ditu tertulia saioeta-rako. Batzorde elektoralak neurri hori indargabe utzi duen arren ezer gutxirako balioko dio alderdi abertzale honi, saiorik gabe geldituko bait da.

Bestalde, demokristauen taldeko kide den Arazallu-zen alderdia egoera txarrean ipini du Egon Klepsch Europar Alderdi Popular talde parlamentariarreko-lehendakariak, Fragaren PPK lortzen dituen eurodiputa-tuak talde horretan sartzeko ahaleginetan ari bait da. PSOErekin batera Elkarre autonomoa gobernatzeko duen PNVri ez dio propaganda onik egiten Europako parla-mentuan PPKo parlamentariekin bat egiteak. Hala ere, Arzalluzek jakin beharko du dagoeneko europar parla-mentuan dagoen talde demokristauari 17 parlamentarik Jon Gangoitik baino mesede handiago egingo diotela.

Aljeriako errefuxiatuak Venezuelara

ALJERIAN zegoen beste errefuxiatu talde bat Ve-nezuelara igorri dute oraingoan. Ekainak 4ean Ordóñez ministrari españolak Aljerera egin behar duen bidaia baino lehenagorako Magreb-eko lurralde horretan gelditzen diren errefuxiatuak kanpo-ratuak izan direla ziurtatu du Efe agentziak, kanpo-ra-keta hauek Rafael Vera eta aljeriarren artean aspaldi gauzaturiko egutegi bati jarraitzen diotela erantsiz.

Astelehenez Iparraldeko Filip Bidart eta Ttote Etxe-besteren kontrako epaiketari ekin zaio, azken preso ho-nen osasun egoera dela bide, hainbat erakunde eta el-kartek honen askatasuna eskatu dutelarik, Legrand ju-jeak eritzi berekoa dela adierazi du. Hala ere, IKko mi-litanteen kontrako epaia eredutzat hartua izan dadin nahi du Pariseko Entzutegiak, espetxeratze luzea iragartzen delarik. Epaiketa honez gain, hile honetarako Santia-go Arrospide Sarasolaren kontrakoari ekingo zaio, hau-teskundearen ajearen ostean.

Juan María Bandres,
'Herrien Ezkerra'ko zerrendaburua

«Sozialistei lerro zuria ahaztu zaie, bakea eta ez-biolentziarena»

57 urtetako Juan María Bandres donosti arra Hego Euskal Herriko politikaren azken urteetako bizipenak gertutik bizi izan dituen politikaria dugu. Egun Madrileko parlamentuan diputatu, 'Herrien Ezkerra'ko zerrendaburu iza-tea erdietsi du, bere karrera politikoa europar parlamentu-ra zuzentzen duelarik.

Bandres abokatuak intergrupo bat osatzeko asmoz joan nahi du europar parlamentura.

ARGIA.— Orain 'Herrien Ezkerra' leloaz ari zarete, lehen berriz, 'Euskadiko Ezkerra-Izquierda Para el Socialismo' leloaz aritzen zineten?

Juan María Bandrés.— 'Herrien Ezkerra' leloaz funtzionatzen du europar hauteskundeotarako, ez beste edozertarako; alderdien elkarren arteko autonomia eta independentzia bermaturik dago.

Guk atsegin ez dugun lege elektoral batez funtzionatu behar dugu; ondorioz nik legea osoki enmendatu nuen, ez bait du autonomien errealitate espainiarratik inondik adierazten. Horregatik gehienez bi hauteskunde-barruti lituzkeen proposamena egin nuen, tamalez, jakingo duzun bezala, Euskadi oraindik bi elkarte autonomoz osatua bait dago eta guk bietan aurkeztu nahi genuen. Proposamen hau atzera bota zen, beraz, dagoen legea dugu.

Gure koalizio hau lehendik genuen egina, zenbait alderdirekin besterekin baino harreman hobeagoak genituelarik baina denekin onak, egitura antzeko bat osatu eta guzti egin genuen, hiru hilabetero edo seihero biltzen ginelarik zein arazo edo kezka genuen aztertze-ko. Alderdi bakoitzak bere nazionalitatean eta bere nazionalitatearentzat lan egiten du. Elkarren artean eta nazionalitatearentzat lan egiten duen arren independentzia gorde tzen duen alderdi talde bat da, denak ezkertiarak eta nazionalitate, autonomiaz kezkatutik, haxe da 'Herrien ezkerra'.

Juan María Bandres, 'Herrien Ezkerra'ko zerrendaburua.

A.— Zer eskaintzen du 'Herrien Ezkerra'k PSOEek eskaintzen ez duenik?

J.M.B.— Benetan diotsut, guk PSOE-ren programa estudiantu dugu, Europako alderdi sozialisten programa, alegia, eta defentsa gaia ezik, programa guzti hori gureganatu dezakegula iruditzen zait. Gorri eta berdetik aritu dira baina lerro zuria ahaztu zaie, bakearen eta ez-lentziaren lerroa. Guk gorria, berdea eta zuria nahi ditugu, OTAN bezalako egitura militarretatik urrun gaudearik. Gauza beretsuak esan arren, ekitan desberdintzen gara; ezin zaio PSOEek Europako giza espazioa sortuko duela dioenean ezin zaio sinetsi, PSOE-ren praktika politikoak ez bait du zerikusirik sinatzen duenarekin.

A.— Euskadiko Ezkerratik PSOE-
ra Pacho Unzueta eta Jon Juaristi bezalako aholkulariak joan dira. Horrek hurbileko planteamenduak dituzuela adierazten al du?

J.M.B.— Bi hauek, ez dakit oso ziur, baina ez dut uste Euskadiko Ezkerrako militanteak izan direnik.

A.— Baina, hala ere, Euskadiko Ezkerraren orbitakoak direla eza-guna da.

J.M.B.— Bai. Gu bezalatsu pentsatzen duen jendetzat har ditzakegu; hala ere, aukera pertsonal horien aurrean ez dut ezer esatekorik. Ez dut uste Pacho Unzueta eta Jon Juaristi PSOEren praktika politikoarekin %100ean bat datozenik.

A.— Eta Mario Onaindiak Felipe González-i Hego Euskal Herriari buruzko aholkuak ematen dizkionik egia al da?

J.M.B.— Ez du garrantzi berezirik eta egingo balu pozik nintzateke, baina ez dut uste egia denik. Begi onez ikusiko nuke Mario Onaindiak Felipe González-en izpirituan eraginik balu eta behin eragina izan zuela badakit: auto-

nomi ikuspegitik Felipe González-ek egin duen hitzaldi dezentetak bakarra izan da, 82ko hauteskundeetan Anoetan egin zen eta bezperako gauean luzaz mintzatu ondoren, Felipek hitzaldi hura prestatu zuen. Esaten den gainontzera-koa ez da ezer, bestela Mariok kondatu-ko zidan, konfidantza handiko lagun-tzat bait daukat. Tamalez, ez du aspaldi honetan Felipe ikusi.

A.— Zuk nola ulertzen duzu euroezkerraren mugimendua, soziodemokrazia ezkerteratu nahi da ala eurokomunistak gozatu nahi dira?

J.M.B.— Komunista italiarrek —alderdi komunista europar guztiak bezalaxe— dogmatismoa, eta komunista eta marxista hutsaren izakera galdu dute, galdu nahi izan dute. Hau honela SP-Dkoak ere ezkerteratu dira, hauek zerbait tetan amore eman behar bait dute. Eta tartean *Grael* taldekoak daude, bizitza kalitatea, ingurunea, bakea... eta honelako ideien alde mugitzen den jendea alegia. Horregatik, SPDkoak ino-
zoak ez direnez, jende honen garrantzi-
az eta eraginaz ohartua dira, zeren kontraesanak eduki arren eta abar, aurrera doan sektorea bait da. Guzti hau koktel bat da eta guk 'intergrupo' bat proposatuko genuke.

A.— Zer izango litzateke intergru-
po hori?

J.M.B.— Hemen, Espainian, ez dago usadiorik baina European hainbat urte pasa duen Ana Miranda ez da honezaz ohartu. Intergrupoa litzateke norberak bere alderdiaren lerro eta disziplina gordetzeaz gain, beste jende batekin mahai inguru batean biltzea arazo ze-
hatz baten gainean aritzeko, Saharako
bakeaz edota Irango basatikeriaz edo
latinoamerikaz. SPD, komunista italia-
rrak eta *Grael*—Ortzadarrekoak bildu
nahi ditut zer pentsatzen dugun eta

zein kezka ditugun jakin ahal izateko. PSOE, ordea, ez da erreferentzia, ezin du hor sartu.

A.— Juan María Bandresen Euro-
pako parlamentuan aulki bat lortuz
gero, zeri helduko lioke?

J.M.B.— Eskatua egon arren, Parla-
mentu europarra konstituente bilaka-
tzea eskatuko dugu berriro ere.

A.— CISEk eginiko lehen inkeste-
tan EA eta HBri eskaña bana ema-
ten zaien neurrian PNV eta zuek ez
duzue batere erdiesten.

J.M.B.— Nire inkestek bestelakoa
diote, zeren 1,6a iragartzen didate, bi-
garren eskañotik hurbil. Baina guztia-
ren gainetik ni demokrata naiz, Herriak
aukeratzen banau ongi, bestela... ez li-
dake grazia handirik egingo noski bai-
na horregatik ez dut nire burua beste
egingo.

A.— Hauteskunde gaia alde bate-
ra utziaz, Aljerreko elkar hizkete-
tan, emaitza eta alde espainiarren
ikuspegitik bederen, Bandres eta
Euskadiko Ezkerraren ideari eutsi
zaio.

J.M.B.— Ideia ez zen ideia bat, ez zen
desio bat. Ideia zen niri espektatibetaz
galdetzerakoan ni eszeptikoa nintzela
erantzuten nuela, poli-mili eta gober-
nuaren arteko elkar hizketak eta Alje-
rreko fenomenoaren gainean hemen-
dik kanpo egiten bait ziren paralelis-
moak. Aipatu bi fenomeno horiek ez
dute inolako zerikusirik, poli-miliek
auto-deuseztapen gogo batez abiatzen
dira, alderdi politiko bat sortuz eta bere
preso eta errefuxiatuei irteera bat es-
kainiz. Miliak Aljerreko mahaian eseri-
tzeak beste zerbaiti erantzuten dioenez,
ezinda inolako erkaketarik egin, oker
bat bait da.

Guztia ongi irtetea nahi nuen, kon-
ponbide ez-traumatiko bat gerta zedin
nahi nuen baina ezin nuen baikor izan.
Horregatik diot ez zela ideia edo desio
bat, aitzitik borondatearen kontrakoa
zen, bi parteen eseritzearen arrazoiak
hurbilagotik ezagutzen genituelako.

A.— Beraz, elkar hizketa hauek
une koitunturalei erantzun dietela
diozu.

J.M.B.— Azkenekoak behintzat bai.
Irtendide bat kausitzeko jarrera serioa-
go batez burutzea espero dut, baina
egin direnak une edo zirkunstantzia ba-
tzuei erantzun dietela uste dut.

A.— Egun ETako presoak jasaten
duten sakabanaketaz zein eritzi du-
zu?

J.M.B.— Delitu bat egiten duen per-
sona bat juzgatua eta errespetatua izan
behar da, baina presoan erabilpen poli-
tikoaren guztiz kontrakoa naiz, nahiz
presoa politikoa edo bestelakoa izan.

XABIER LEKUONA

Deng Xiaoping en agintaldiaren amaiera istilutsua

Txinako plazetan, erreforma sakonagoen galde

Ehundaka mila lagun manifestatu da berriz ere Txinan, glasnost gehiagoren eske. Erabili ahal izan ditugun azken informazioen arabera bazirudien Pekingo plaza nagusian zeuden milaka pertsonen artean nekea nabaritzen hasi zela, hala-holako tirabirak ikasleen beren artean ere, gose grebak bukatu zirela eta hirian bizitza normala, autobusak eta metroa atzera martxan hasi zirela ja. Kaleratze masiboaren amaiera konfirmatuko baldin balitz ere, dudarik gabe baieztatu dezakegu munduko estaturik handienean indar oso eraginkor batzuek ekin diotela berebiziko erreforma lanari.

1986ko azaroan izan ziren beste manifestazio handi batzuk, baina helburu partikularragoak omen zituzten ikasleek orduan, unibertsitate mailako erreibindikapenak aldarrikatzen zituzten eta. Oraingo honetan askoz haratago iritsi dira, hobeto antolatu dira, beste sail batzuren inplikazioa erreusitu dute —irakasle, kazetari, baina bestelako langileak ere bai, larunbatean hain zuzen gobernua oso beldur zen, 220.000 langile dituen enpresa siderurgiko batek grebara jo bait zezakeen.

Pekingo Tian An Men plazara bildurikakoek Li Peng lehen ministrariaren dimisioa eskatzen zuten; baina hangoxez izan baldin bada entzutetsuena, Txinan barrena beste hamaika plazatan manifestatu da jendea, hala nola Shanghai, Nan-kin, Changsha, Xian, Harbin eta Shanzhan-en.

Partiduen zatiketa

Aukera egin behar bide zuten goberna-riek, erreprimitu edo jaramon egin bati-pat ikasleek osatutako jende oldarrari. Xur-urruak xururru, egundaino bede- ren, ez bata ez bestea hautatu dute, bai-

zik eta erdiko bide bat: jo gabe gogorki, ez dituzte behinik behin ikasleen galdeki- zuna atxekitu. Mugimenduen beraren indarrak asko esan nahi du noski, eta na- zioarteko presioak ere bai, mendealde- tik xuhurtzia gomendatzen bait zen eta egun horietan Gorbaxov bisita egiten ari zen Pekina —ikasleek perestroikare- naren antzeko apertura gehiago esijitze- ko aprobetxatu zuten abagadunea.

Baina partidu barruko kontraesantara begiratzen dute obserbatzaileek. Wan Li, parlamentuaren presidentea, eta Zhao Zi- yang, partiduaren idazkari orokorra eza- gunak bait dira beren jarrera erreforma- zaleengatik. Momentu batez ematen zuen lehenbizikoa Li Pengen ordezkari ipin zeza- ketela; baina, Estatu Batuetan jira bat egi- ten ari zelarik, azkarki itzuli behar izan zuen Txinara, berarentzako batere presa- gio ona ez zirudiena. Bere dimititu beha- rrekin espekulatzen zen, eta Zhao Zi- yangek are zailago duke, Deng Xiaopin- gek berak jo omen bait zuen «traido- re»tzat, ikasleak apoiatzeagatik. «Errebol- ta» deitzen duten hori bukatutakoan, bes- te berrogeiren bat intelektual atxilotu

Tien An Men plaza hilabete eta gehiago

omen dezakete.

Partidua zatituta dago. Kontserbatzailetzat, honako hauek jotzen zituen prentsak: Li Peng noski, eta gero Wang Zhen, lehendakariordea, Li Xiannan, presidente ohia, Kiao Xi, sekuritatearen arduraduna, eta lao Illin, lehen ministrari orde. Erreformazaleztat, Zhao eta Wan Li-rekin batean, Yang Mingfu, komite zentralerako idazkaria, Jia Txunwang, sekuritate ministraria, eta beste. Paperaren gainean lehenbizikoek dute botere gehiago. Eta Deng Xiaopingek, norainoko indarra ote dauka? Manifestalariek «zahar, ez-gauza»tzat hartzen omen zuten, eta lehenbizikoa bederen bada nabarmenki.

Militarretan dudak

Nolanahi ere, hautsi egin da fatxada. Orok esaten bait zuten, joan daneko hamar urte honetan, erreforma behar-beharrezkoa zela, estatua zentralizatu zegoela, eta abar. Baina administrazioan eta ekonomian bakarrik somatu dira, somatu direnatan, erreforma ahaleginak; politikoki alegia, esku irmoz eramaten zen gauza.

izan dute ikasleek.

Zenbait aldaketarako «ez bait dago presatuta herria», buruzagien esanez.

Ez dute gauza bera pentsatzen erreforman sakondu nahi dutenak. Gorbaxov goretsi zuten, lider sobietarraren ikustaldia aprobetxatuz. Erreferentzi puntu garrantzitsua dute berorri, SESBen bezala borrokarik lakatzenetarikoa ustelkeriaren aurka eraman gura dute eta. Partiduaren koadroak salatzen dituzte, hori dela eta: herriaren bizkar ari direla autoak eta beste kontsumokinak eskuratzen. Deng Xiaopingeng semea bera ere seinalatzen dute, kontrabando bidez aberastu direnen artean. Espekulazio burokratikoak dute gaitzesten, zeina bistan da ez litzateken tipo bakar batzuren, lekuan lekuko gobernarriena baizik, horiek dutelarik merkataritzaren mekanismoak kontrolatzeko ahalak.

Lerrook idatzeko unean armadak hartuko duen joeraz badira tamainako zalantzak. Orohar, egoeraren arbitrotzat jotzen dira militarrek, beren baitan ere gauzak nola meneratzeari buruz tirabirak omen daudelarik. Indarra erabiliko ote? Grabe litzateke, ez herriak, ez munduak, eta ez, esan bezala, partidukide askok ere aurkituko bait luke horretarako justifikapenik. Hasieratik egin dute militarretarik batzuek protestalariekin bat, beren elkartasuna erakutsiz; halabaina, gauzak aldatu litezke, izan ere azken berrien arabera ehundaka mila soldadu bidali du gobernuak Pekin ingurura, nahiz haien interbentzioa inprobabletzat jotzen den; mendealdeko prentsak hori agituz gero gerra zibilera bidea irekiko litzatekela ematen du aise.

Pauso bat aurrera...

Gertakizun guzti hauen iturburutzat azken hamar urte hauen bilakaera politikoa ematen da. Aipatzen da ezen Txinak hartu duen modernizatzeko bidean atzerapen kultural eta ekonomikoa oztopo direla. Aipatzen da ezen egungo baldintza ekonomikoengatik Txinak gainerako Asia desarrolaturantz hurbildu beharrean dagoela.

Ekonomiak beste argibide batzuk ematen dizkigu. Inflazioa goraka dator. Txikikako salmentak urtero %15ean igo dira azken hamar urtetan. Barnealdeko probintzietan situazioa larriagoa izanik, kontserbatzaileek «austeritate»az mintzo dira aruntki.

Deng Xiaopingek esan zuen inoiz, bere gobernuaren taktika zela «pauso bat aurrera eman, eta begira». Ezin izan dute gisortan kontrolatu prozesua. Batetik, aktibitate ekonomikoa kostaldeko dozena bat portuetan konzentratzen da, eta bestetik planifikatu gabeko sektorea hazten ari denez, desberdintasun erregional eta sozialak areagotzen ari dira beti ere.

Europa

«Denon etxea»

Hauteskunde bezpera hauetan, europar mendealdeko politikariak beren ordezkariak Strasburgera bidaltzearen arduratuta dabiltzalarik, ezer aurreikustea gaitza den baina antzeman antzematen den epe ertain baterako batasun handiago batez amets egitea badago behintzat. Ekialdeko Europarekin bueltagabeko bide batez lotzen ari gareneko badira seinaleak. Arestian errusiar diplomatiko batek komentatzen zigan bere ustez hamabi bat urteren buruan izango garela horrelako batasun egituratu bat ikusteko moduan. Pasa den urtebete honetan bi gertaera agian gako ikusi ditugu prozesu honetan: Batetik, 1988ko ekainaren 25ean EEE eta COMECOn artean harreman ofizialak finkatu ziren; linea horretan, ekonomia sare bat ari da poliki poliki harilkatzen alde biren artean, nahiz trukaketek oraindik oso bolumen tiki dute. EEEren saioa garbi ageri da: lokarri hauek mendealdetiar eredurantz erakarri nahi dira bestealdeko gizarteak, hango erreformak azeleratu nahi dira, itzulezinak gertarazi nahi dira. Ekialdekoen xedeak ez dirateke horren anbiziotsu, beren barru erreformak aurrera eramateko sare horren beharrean daudela esan daiteke. Sobietarrekin, Europar indarrak metatuz, EEBen eragina ahuldu nahi dezaketela ere joenezake. Gorbaxovek (Europaz ari delarik) aipatzen duen «denon etxe»aren korridoretan gabiltza, nolanahi ere, momentuz. Korridoreak non, alde bateko eta besteko ideologo gehienek asmatan, «kapitalak, ideak eta pertsonak» libre ibiliko diren. Horretaz, bi galdeño, hemendik: Munduaren arazorik kezkarrienak (ekologia, desarmea) hain zuzen ere mundu mailakoak izanik, zergatik, nolaz ez gogoratu, nolaz ez solidarizatu jadanik kontinente pobreekin? Eta —estoniarren, daniarren, euskaldunen kezka daitekeena—, muga gabetze guzti horietatik, ez ote herri tikiok are galtzaileko aterako aitzina?

Fanxin

Oreretako XI. Euskal Herriko eskulangintza azoka

Artesaugintza zahar-berrituaren egun haundiak

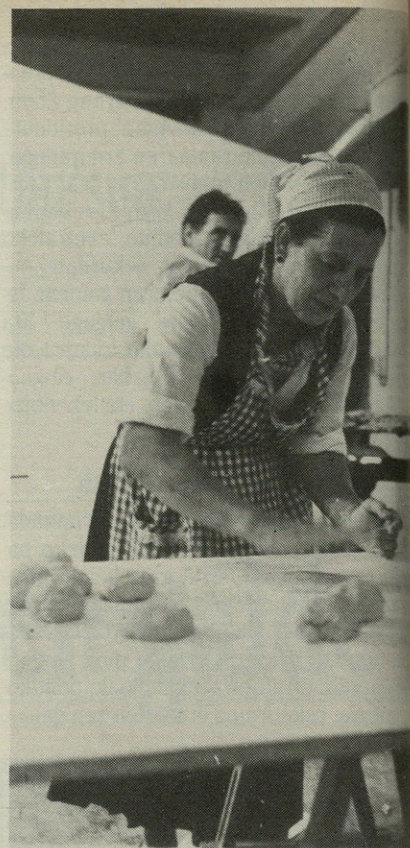
Pasa den Corpus Christi-ko asteburu luzea probetxatuz eskulangintza erakusk ta haundia bat antolatu zen Oreretan, hamaikagarrenez aidanez. Bertan bildu ziren Euskal Herriko 50 artisauk era ezberdinetako gauza ugari erakutsi zuen jendaurrean, gainera, jende berri bat ere aurkeztu delarik, urteen poderioz galtzen ari diren hainbat ofiziori haize berri bat emanez. Niessengo pabeloiak oreretatarren esker beroa jaso zuen egun batzuez. Eta ARGIA han izan zen.

Oreretako Ereintza kultur elkartearen bultzadaz indarrean dagoen eskulangintza saio honen helburua «galtzearen dagoen euskal artesaugintza erakustea» omen. Asmo honen gauzatzeko daramate, hain zuzen, azken 11 urteotan, eta zenbait gora beheren arabera, merkatu honen antolatzen, urteroko jardunean aurrerapauso nabarmenik eman dutelarik, asko kostata, «eta telefonoari itsatsita orduak eta orduak paseaz» antolatzaileen hitzetan, artesau berri batzuren haize freskoa bertaratuz bezala arlo batzuren bultzatuz.

Aurtengoan, hamaika izan dira inguraturutako artesau berriak deitu genitzakeenak, eta burdina, burdingintza eta

forjaketa tradizionala, 450 piezen erakusketa medio azpimarratu nahi izan den saila. Argizaiolak, kutxak, atabakak, irudiak, hauspoak, kutxatilik, haltzarigintza, uztarriak, ezel zaligintza, otargintza eta belarki zuntzak, arto alfonbrak, musikatresnak, buztingintza, keramika, beira tailaketa, hargintza, galtzerdiak, larruzko pilotak, maketargintza, panpina zaharren eskulangintza, argizagintza, elikadura... izan dira ere, beste hainbat sailekin batera, modernitatean murgildu den gizarte hau ahazten ari den ofizio zaharren testigantza fidela gogoratzeko sortu zen azoka honen ekarria.

Pertsona erruz, topeka, ezin kabi-

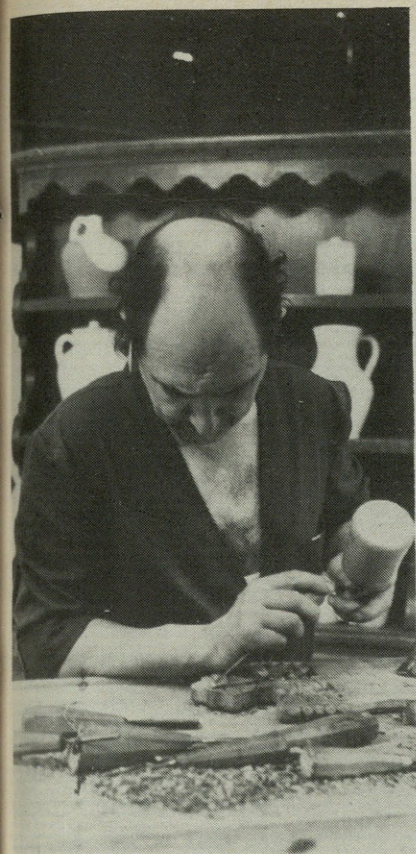
Fermin Azkarate:

Argizagintza

«Semeak eutsi dio nik hasitako lanari. Guk ofizio bezala daukagu lan hau, galtzen ari bada ere. Gero eta denda gutxiagotara saltzen dugu... jendeak ez du askorik apreziatzen gure lana. Bestalde, badira 8 urte erakustaldi honetara etortzen garela, eta beno, guk eutsiko diogu, galdu ez dadin behintzat».

tuan. Taloa eta gazta present ziren denen ahotan. Damaskigintza dela, txontxongiloak, enkuadernaketa, keramika... eta antzekoetan gazte jendea nagusi. Bertzetan, zaharren esku iaioak zirelarik bertara bildutakoan lilura jaso zutenak. Aurrera begira hala ere, aukera gutxi ikusten da kasu gehientsuengatik hobbia baino ez den eskulangintza

Gorka Basterretxea:

Txontxongiloak

«Duela 6 urte ekin genion. Denetarik egiten dugu: indioak, piratak, zanzarrak... nahiko estetikoa da gurea, eta eskulangintza guztiak bezala, kristoren lana dauka. Zenbait denda-tan saltzen dugu gure lana. Hemen ber-ritz ondo, jende pilo bat etortzen da eta; ez dago ohiturarik hala ere, jende-ari gustatzen zaizkio, ikusten ditu...»

Juan Morales:

Larruzko pilotak

«Daukadan guztia salduta daukat. Ez naiz enkarguetara ere iristen... hala ere, gutxi gabilta. Ofizio hau, denboraz, ez badu pilotaren prezioak gora egiten, galdu egingo da. Begira, lehen esan dit batek orduko 1.500 peze-ta irabazteko ez dela mugituko. Nik hainbeste irabaziko banu, herri osoa nerea litzateke. Hona etortze-ari positi-boa deritzot, ze jendeak ikusten bait du lana kostatzen dena...».

Lander Urkia:

Pirograbatuak

«Nik aitzak erakutsita dakit. Berak, txikitandik egiten zituen honelako gauzak, baina behin ere serio hartu gabe. Duela 2 urte hasi ginen serioa-go... nahiko erraza da, baina jende gutxi egiten du honelakorik. Guk ere hobby bezala egiten dugu. Erakustaldi hauetan gauza asko ikasten dira: jende-ari erakusten diozu zuk egiten duzuna, eta gero, besteetarik ere ikasten da beti zerbait».

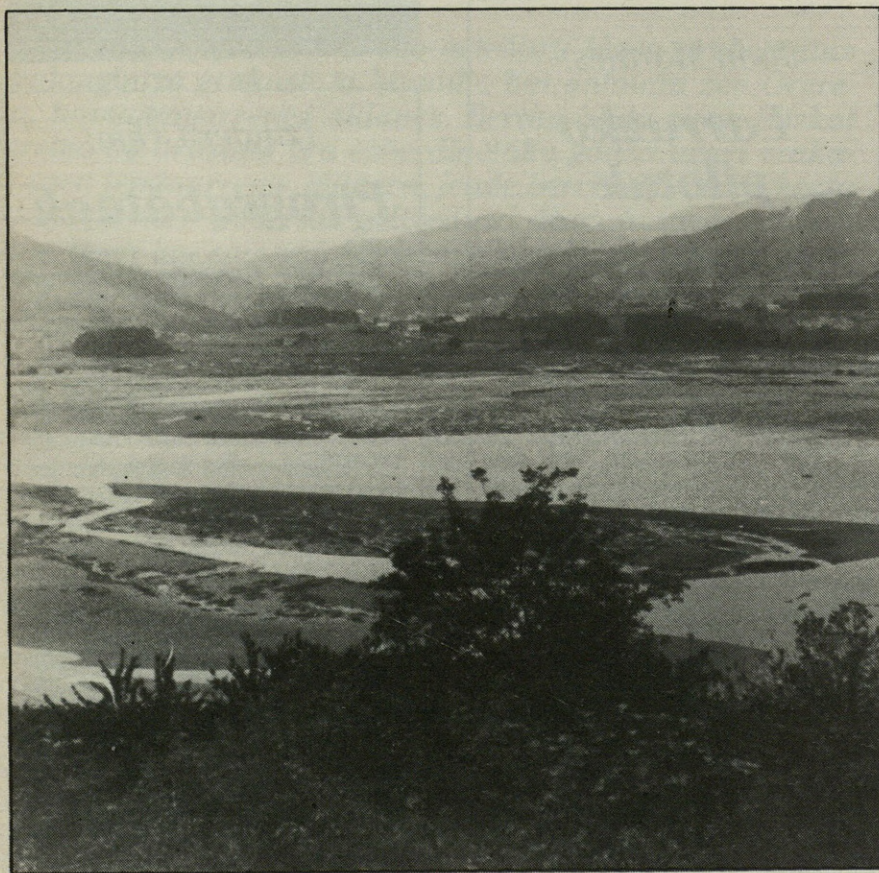
hauetan aurrera egiteko. Laguntza falta salatzen dute orok. Eta erakusketa hauen beharra aldarrikatu. Hurrengoan Donostiara joango dira Oleretan egon-dakoetarik asko, Gasteiza gero... ohitu-ra zaharren zuzpertzeko, egun batzuz sikiera.

LOREN ARISTI

Aurkeztu den Lege Proiektuak
kritika gogorak jaso dituelarik

Gernikako itsasadarra babes eske

Urdaiba
Gernikako itsasadarrare
ibarra, Biosferako Erretserba
deklaratu zuen UNESCOk orain bost urte, bain
ez da oraindik halako erretserba batek eskatzen due
Babeserako Legea indarrean jarri. Proiektua aurkeztu berri
da Eusko Legebiltzarrean, baina ez du, bertako ekologisten aldetik
erantzun onik jaso. Euskal Herriko ingurune aberatsenetarikoak leg
proiektu honek marrazten duena baino babes hobea behar ei du, oraindik
bertan bizi den espezie mardoa eta ekosistemen oreka galdu nahi ez badira bederen

UNESCOk ingurune bat Biosferako Erretserba izendatze hutsak ez du, herriek bakarrik, babestuko denik ziurtatzen: interes ekologiko berezia duela adieraziz bertako administrazioak bere babeserako neurriak har ditzan gomendatzera mugatzen da deklarazio hori. Honela, 1984ko Abenduaren 7an Urdaiba Biosferako Erretserba izendatu eta bere babesa gomendatu zuen arren, oraindik ez da babes hori gauzatu, ingurunearen degradakuntza, bertako ekologisten eritzira, nabarmena izan delarik.

Gernikako itsasadarraren ibarra babesteko beharko lukeen legea bidean dago ordea, Eusko Jaurlaritzako Ingurugiro sailak legebiltzarrerara aurkeztu du proiektua eta, emendakinen epea burutua delarik, aurki jakingo dugu onartzen denentz. «Zaila izango da atzeratzea», dioskute Gernikako Ekologikoa Lan Taldekoek, nahiz eta, esperantzaz, galdu barik, legea aldatu dadin saiatzea ari diren.

Babes Bereziko guneak

Lehenik eta behin, legeak Babes Bereziko guneak baino ez ditu hartzen kontutan, eta beste zonalde guztiak urtebete barrurako aurrikusten den Era

bilpen eta Gestiorako Legeak arautuko lituzke. «Legebiltzarrera aurkezturiko proiektuak ez ditu Erabilpen eta Gestiorako Lege horren ardatz orokorrak markatzen. Funtsezkoa den lege hori ez da, beraz, legebiltzarretik pasako».

Proiektuak Babes Bereziko gunetzat jotzen dituenak itsasadarra, ibaibazterra eta kantabriar artadien gunea dira. Ekologisten eritzira, aipatutakoak presazko babesa behar dute, baina ez dira behar hori duten bakarrak. Baso osto-

galkorrak, Ogoñoko lurmuturra eta Izaro, Txatxarramendi eta San Antonio ir-lak, esate batera, babes berezia behar omen dute baina ez ditu, Gernika Ekologi Lan Taldearen hitzetan, lege proiektuak horrela kontsideratzen. Ingurugiroko kontseilari-ordea, Juan Jose Otamendi ez da kritika honekin bat etorri: «ez da egia Izaro eta Ogoño babes bereziko gune bezala kontuan hartu ez ditugula. Gernikako ekologistek ez dute proiektua ongi irakurri, gune horiek kalifikazio hori jaso bait dute».

Pinudiak

Orainarteko basogintza politikak eragin ditu kalte handienetarikoa, ekologisten hitzetan. «Koniferen monokultiboak inguruko lur guztiak erre ditu. Honi buelta eman behar zaio». Proiektuak basogintza arazo honi heltzen dio, baina bere planetan 'irla' batzuk uzten omen ditu, «gune batzuk, pribatuak direla eta, ez dira babestuko, pinudien ordez bertako arbolak sartzeko lurak erosi beharko lituzketela eta; aurrekontuetan ez omen dago horretarako dirurik».

Pinudiek zuzenean eragiten duten kalteaz gain, zeharka ere, makinaria astunaren erabilpena dela eta, lurren

Benetan aberatsa

Hamazazpi herri desberdin eta ia 50 mila biztanle biltzen dituen Busturialdeko eskualdearen ardatz naturala da Gernika-Mundakako itsasadarra. Oka ibaiaren bokalean eratu-tako ibai-haranean kokatzen da, eta bere luzera 12 km.takoa da, zabalerarik handiena 1.000 metro ingurukoa eta batz besteko sakonera 3,5 metrotakoa.

Gernikatik irteterakoan itsasadar-kanale artifizial hestu bat zeharkatzen duen arren, erraz ikus daiteke zabaltzea dela bere joera naturala, eta hainbat beso eta meandro—tamalez hauetariko asko desagertuta edo ia lehortuta— eratzera, hauen inguruetan padura zabal eta ederrak agertzen direlarik. Itsasadarren bukaeran, Axpetik Mundakaraino alegia, hondartzak dira nagusi (Laida, Sukarrieta...). Eskualde honetako ibai asko itsasadarrera bertara ahoratzen dira, nagusia aipaturiko Oka dela.

Urdaibaiko balore naturalistiko eta ekologikoen artean eremu karstikoak dira garrantzitsuenetarikoak, bai baliabide hidriko inportantea suposatzen dutelako baita lurrazpiko

eta lurgaineko uren eraginez agertzen diren paisaiak dituen egitura geologiko ezberdinagatik —koba eta leizeak...—.

Gaur egun pinudiek lur gehienak hartzen dituzten arren, irauten dute lehen Urdaibaiek izan zuen baso aberastasuna erakusten duten aztarnek. Ezaugarri mediterranearrak dituen arte ugari badago oraindik, artadi baso itxi eta sartzina osatzen dutela. Hezetan handiko lurretan altzadi ugari zen antza, ibaietan egindako dragatu eta kanaleztape-
nen ondorioz oso gutxi geratzen da ordea. Baso mixto batzuk ere badira, haritz, gaztainondo, urki, lizar, urritz, zumar eta abarrez beteta.

Berezko landaretzaren artean ezin ahaztu ur ingurunean garatzen dena, padura. Urdaibaiko padurak Euskal Herriko aberatsenak omen dira izan ere, eta jakina denez, padurako ekosistemek elikagai ugari produzitzen dutenez, animali ugari bizi da bertan. Hala ere, gaur egun komunitate gehienak, bereziki itsasadarraren azken zatietan, murriztuta eta eraldatuta agertzen dira gizakia-

ren eskusartzearen ondorioz: dragatuak, estalpenak, uraren euspen ez-legalak —lehorpenak alegia—, kutsadura organiko eta industrialak, erakuntzak —txaletak bazter bietan—...

Ingurune honetako animaliei dagokionez, hegaztiak dira gehien ikusten direnak, padura bizileku ezinegokiagoa bait dute. Padurako baliabidez hornitzen dira, besteak beste, lertxun hauskara, lertxuntxo txikia, ubarroia eta mokozabala. Marea beheetan desestalarik geratzen diren lurretan, aldiz, txirriak, hegaberrak, istingorriak, oilagorrak, kurlinakak eta abar ibili ohi dira gora eta behera. Makina bat anatida ere bizi da itsasadarrean, hala nola hantzar hankagorritzka, ahate txistularia eta zertzeta. Garrantzi handikoak dira, baita ere, Izaro irlako eta Ogoño lurmuturreko kaio hauskararen habi koloniak. Harraparien artean arrano sugezalea, zapelaitz arrunta, liztorjalea, gabiraia eta zuhaitz belatza ditugu, gaueko urubia, mozoloa eta hontza zuriaz gainera.

Hegaztiak ez ezik beste animaliak ere badira itsasadarrean, eta ez gutxi: bisoi europearra, basurdea, katajineta, basakatuak, azkonarra, azeria, uhandrea, zirauna eta sugegorri kantabriarra dira, beste askoren artean, babes eske dagoen ingurune honetako bizilagun.

degradazioa areagotzen dute. Urdaibai inguruneko aberatsenatarikoa den paduren gunea lohizatzen duten luperialak eragiten ditu makinaria astunaren erabilera, eurite handien garaietan padurretan bizi diren espezie ugari akabatzen dituzten lohizatzeak kaltegarriagoak izan ohi direlarik.

Urdaibai ibarreko degradazioa ze neurritaraino heldu den adierazteko Diaz Pineda Ekologiako katedradunak esandakoaz baliatzen dira Gernikako ekologistak. «Diaz Pinedak hamar urte pasa zituen, lehenengo aldiz ikerketa bat egitera etorri zenetik, berriro etorri arte; ziklo natural batean ehun urtetan ematen den degradakuntza Gernikako itsasadarrean hamar urtetan jazo dela zioen, eta erritmo honetan segiez gero erabat degradatuko dela».

Babesa ezinbestekoa da beraz, eta presazkoa. Badirudi, hala ere, babes hori gauzatzeko bitartekoak jarriak direla, baina lege proiektu hori egokiena denentz auzitan dago. Dena den, bada Euskal Herriko bazterren bat babesteko ordua. Izan ere, ez da oraino Euskal Herrian inongo ingurunerik legalki babestu. Urdaibai izan daiteke eredu...

I.MURUA

ARGIA

txt

K O M I K I A

151. zenbakia

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

ZAINZAILA LOSINTXARIA	↓	BETE URKABEAN HILAK	↓	TXORI MOTA EGITASMOA	↓	LUR GARRAIOAN BURDINEZKO GAKOA	↓	GAUERO OHI DUGU ATZIZKIA	↓	ALE LANDAREA BILO	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
ADITZERA EMAN ...EGINA HORDITUA	→								LAWRENTZIOA NAFARROAKO HERRIA	→	
→			ASIAKO ESTATUA GAR	→				SUARI DARIONA NARDA	→ ↓		
DASTA AHALMENA ASTURUA	→		↓					↓		KONTSONANTEA KASIK	→
→					ATEA BAT	→				↓	
RUTENIOA TOKA, DUGU	→		MUSIKA NOTA GRAMOA	→	↓	INDARTSU KASIK	→				
→			↓		AMERIKAKO HERRI KONTSONANTEA	→ ↓				ROENTGEN ZERO	→
ANARKISTA	→				↓		GARAIA	→		↓	

-LETRA BATUKETA- —EZETZ ASMA—

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da batuketa honetako letra bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko koadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian, ipin ezazu zure ustez hauetako bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipin iezaiozu. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

NIK
+
HIK
BIOK

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
				O			H		

1.- ZEIN IZEN ZUEN TINTINEN TXAKURRAK?

- a) Pluto
- b) Milu
- c) Pintto
- d) Idefix

2.- NON OSPATZEN DEN URTERO LAPURTARREN BILTZARRA?

- a) Baionan
- b) Saran
- c) Uztaritzen
- d) Anoetako Belodromoan

3.- ZEIN TALDEK ABESTEN ZUEN «AITORREN HIZKUNTZ ZAHARRA»?

- a) Oskarbik
- b) Urretxindorrek
- c) Mucedadesek
- d) Enarek

IRRI FARREZ

A ZE FLASHA!

Ba omen zen Hernani alde horretan ezer baino gehiago bere kotxea maite zuen gizon bat: ez seme-alabak, ez emaztea, ez etxea, ez ezer, kotxea eta kitto. Urrea baino hobeto zaintzen omen zuen.

Etxean zegoela ere, beti kotxearen zelatan: telebista ikuste ari zelarik, noizean behin leihora inguratu eta ea norbaitek kotxea ikutu zuen begiratu behar, afaria prestatzen ari zela ere berdin.

Egun hartan, greba zela eta ez zela, normalean baino lehenxeago itzuli omen zen etxera. Andreari arratsalde on esan eta mahaira eseritzeko denborarik gabe leihora, ea kotxea utzi bezala zegoen ikustera. Eta orduan komeriak! Zer ikusiko eta este gizon bat, bere kotxea ireki nahiean zebilela. Bi aldiz pentsatu gabe hartu du sukaldean zegoen armariotxo bat, bota du leihotik behera gizonaren gainera eta zalapartarekin, bera ere leihotik behera, armarioarekin batera.

Handik ordubetera edo, zeruko ateko txirrina jotzen omen dute. San Pedrok zabaltzen du atea eta parean zegoen gizonari ea nolatan zetorren zerura galdetzen dio:

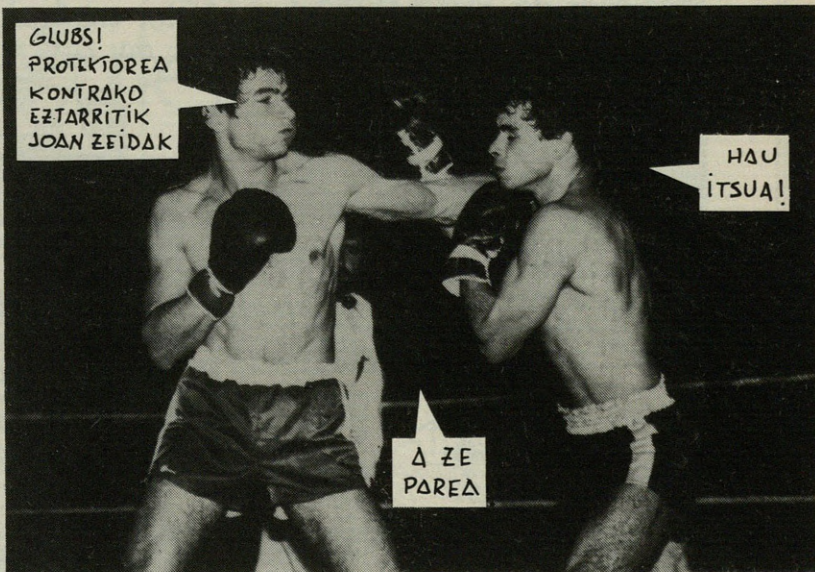
- Hara San Pedro! Nik mundu hartan ezer maite banuen, hura nire kotxea zen. Eta duela ordu bete inguru, gizon madarikatu bat hura lapurtu nahiean zebilela ikusi dut. Amorrazioa eutsi ezinik harrapatu dudan lehenengo gauza burura bota diot, baina dohakabea ni! Armarioarekin batera erori eta seko gelditu naiz!

Handik minutu gutxi batzutara berriro ateko txirrina:

- Ba nik Hernani aldera jo behar izan nuen enkargu batzu egitera, eta kasualitatearen kasualitatez, nire kotxea bezalakoa zen baten ondoan aparkatu nuen nirea. Handik abiatu behar nuenean kotxearen bila joan nintzen, nahastu eta nirea hartu beharrean aldamenen zegoena irekitzen hasi nintzen. Bapatean danbateko bat sentitu nuen eta orain hemen nago.

Bere esplikazioa bukatu orduko beste gizon bat azaltzen da zeruko atean San Pedrotaz galdezka:

- Begira... Ni ondo samar konpontzen nintzen nire bizilagunaren andrearekin, eta arratsaldero gizona kanpoan lanean zuela aprobetxatuz bisitatzea joaten nintzaion. Baina gaur arratsaldean ustekabeaz azaldu zaigu eta korrika eta presaka nonbait gorde behar eta sukaldean zegoen armario txiki batean sartu naiz, han begiratu eko ez zuelakoan. Handik aurrera zer gertatu den ez dakit!

EUSKALKERIAK

- «Nik, diru guztiak Bilboko aulkian dauzkat». (Ez genekien BB-Vkoek hain sukurtsal merkeak eraikitzen zituztenik).
- «Gure etxean aire baldintzatua daukagu». (Aire egokitu merkea asmatu dute horiek: eguraldiaren arauerakoa).
- «Atzo gauean mozortu eta gaur kristoren iltzea daukat». (Denek halakoak balituzte, ferreteriak sobran leudeke Euskal Herrian).
- «Gai horri buruz bi kitto azpimarratu nahi ditut». (Ikasle horrek berehalaxe bukatu omen zituen bere hitzalditxoaren puntu guztiak).

SOLUZIOAK

EZETZ ASMA: 1-B; 2-C; 3-B.

LETRA BATUKETA:

K = 0 ---- K + K = 0 EDO 0 + 0 = 0

B = 1 ---- ERAMANA DELAKO

I = 2 ---- I + I = 0 EDO 2 + 2 = 4. I = 7 ZEREN ETA H DA 7

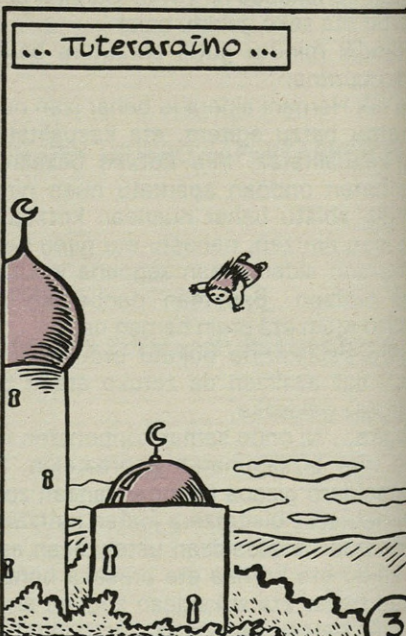
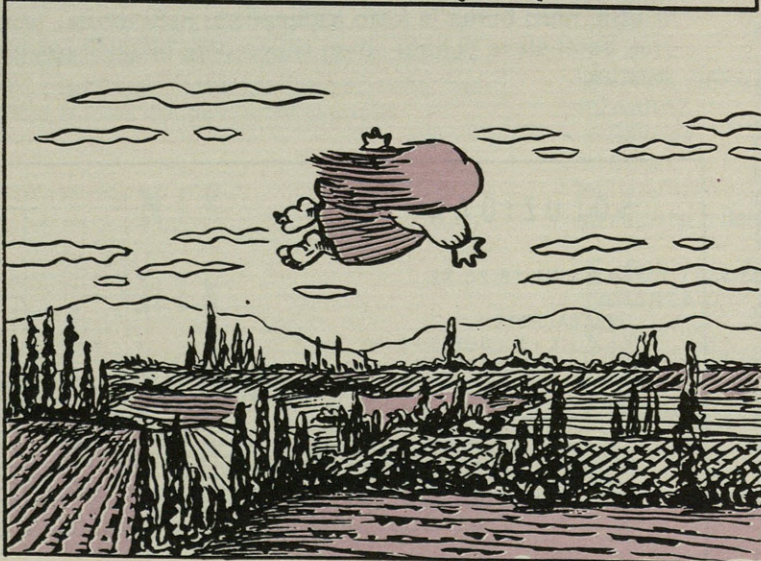
N = 5 ---- N + H = I edo 5 + 7 = 12

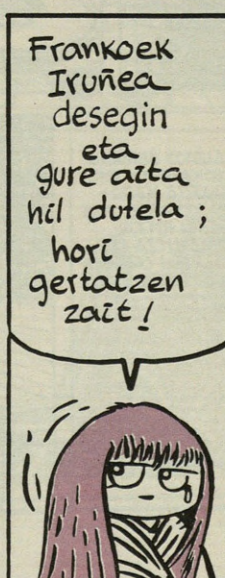
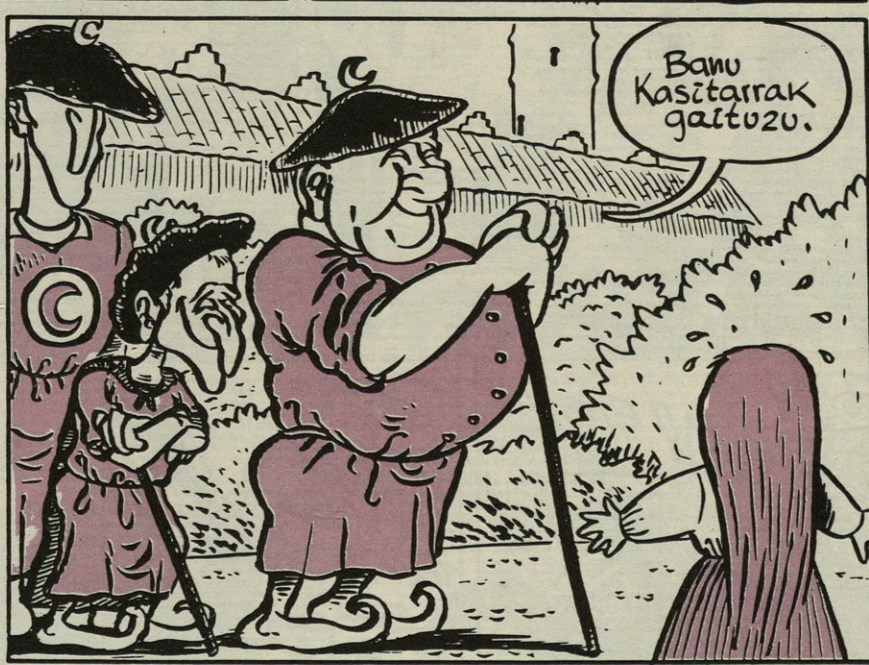
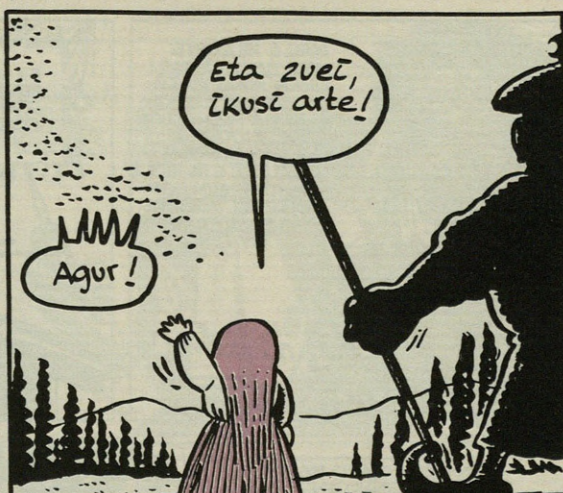
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
K	B	I	.	O	N	.	H	.	.

.	D	.	P	.	I	.	L	.
A	I	.	A	.	N	.	A	.
K	R	.	D	.	A	.	R	.
A	A	.	A	.	S	.	A	.
R	G	.	T	.	I	.	E	.
A	U	.	A	.	A	.	A	.
T	M	.	S	.	T	.	A	.
A	I	.	A	.	A	.	M	.
A	N	.	A	.	A	.	R	.
.	I	.	N	.	A	.	K	.
A	K	.	Z	.	N	.	A	.
R	A	.	A	.	S	.	O	.
O	A	.	A	.	I	.	A	.
A	R	.	A	.	G	.	I	.
A	R	.	A	.	A	.	A	.

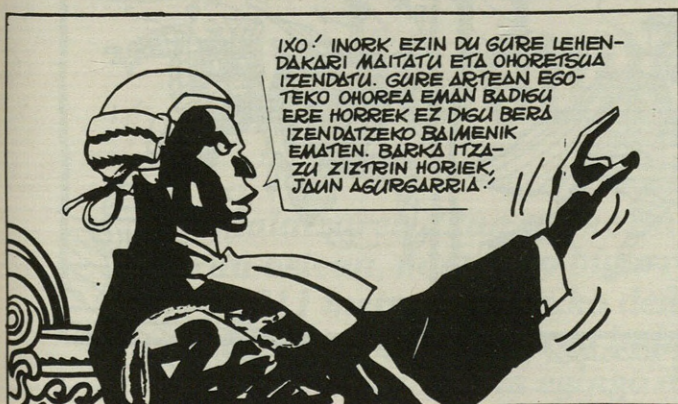
Eta horrela, mila erlek eramana, Malkaitze Erriberrako lur guztien gaitetik hegalka joan zen...

VUDU LEHENDAKARI

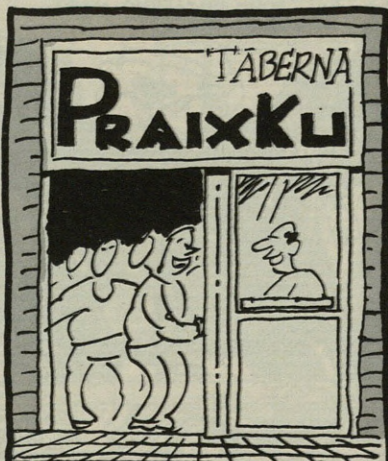

HAU EUSKADIKO EDOZEIN KALE DA

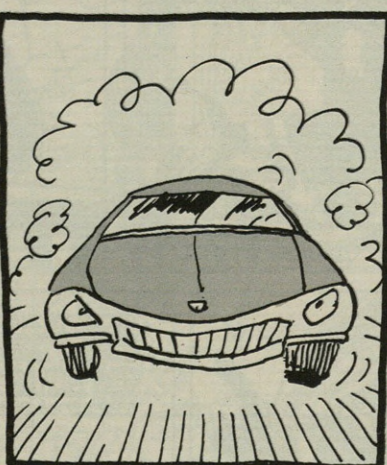
HAU EUSKADIKO EDOZEIN MOZKOR DA

HAU EUSKADIKO EDOZEIN TABERNA DA

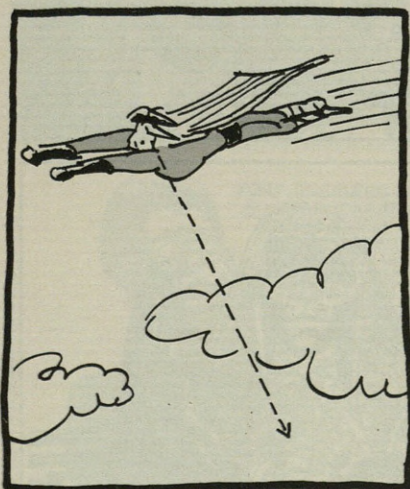
HAU ZORIGAITZEZKO ERA-KARPENA DA.

HAU AUTO BAT DA

HAU ISTRI PU BAT IZANGO DA

HAU SUPER IKUSMENA DA

HAU SUPER INDARRA DA

HAU SUPER SIPOIA DA

Munduko bigarren tontorra 'Karakorum 89' espedizioaren helburu

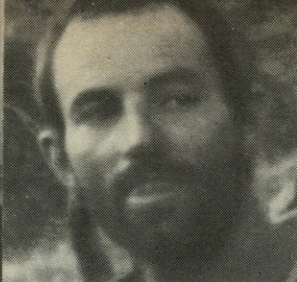

K-2, mendirik ederrena euskaldunen oinpean

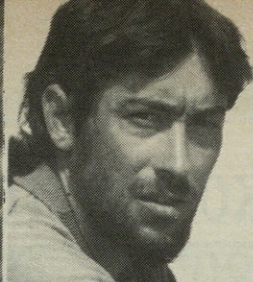
Maiatzaren 22an aurkeztu zen ofizialki, 6 urtez lanean aritu ostean, munduko bigarren gailurrik altuenera, K-2ra (8.611 metro), abiatuko den 'Karakorum 89' espedizio bizkaitarra. Ekainaren bukaeran Pakistanera irtenda, uztaila eta abuztua egingo dute bertan, bide normaletik barrena gora. Ilusioak gainezka, azken detailean prestaketetan ari direlarik, solasatu gara beste bitan ere hango maldetan izan den Juanjo San Sebastianekin.

Angel Selas

Antonio Trabado

Alberto Posada

Koldo Tapia

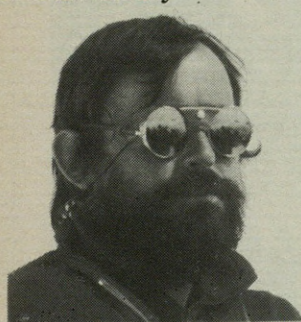

Matilde Otaduy

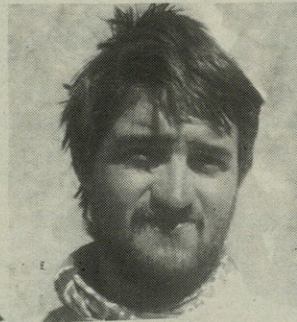
KARAKORUM '89

Ramón Portilla

Iñaki Carranza

Txema Cámara

Juanjo San Sebastian

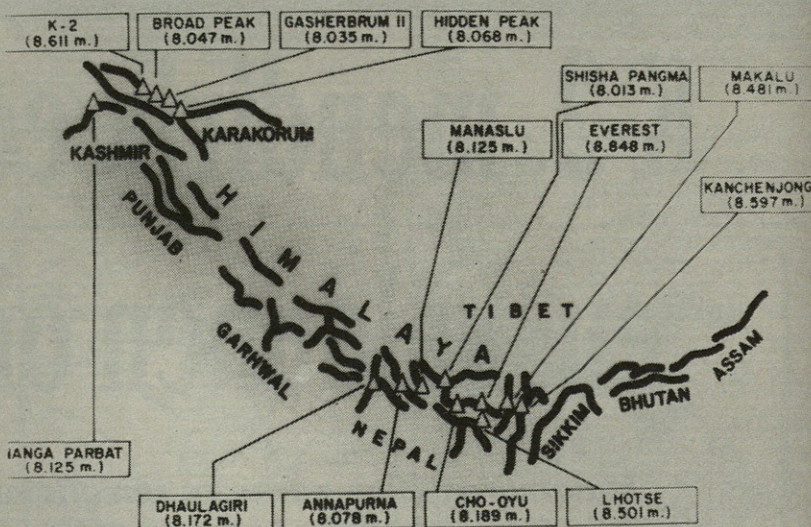

Martin Zabaleta

Gaserbrum-II

«Gure lurralde menditsu hauetako gailurrek erantsi diguten grina goitiarra gailendu nahirik, Himalaia aldeko 8.000 metroz gainezko baten tontorrari muin egitea litzateke gure asmo eta ametsa» diote, Ekainak 19an, Gaserbrum IIra abiatuko diren Gregorio Ariz, Javier Bermejo, Xabier Erro (espedizio buru), Pili Ganuza, Javier Garaioa, Jose Miguel Goñi, Agustin Pagola nafarrek eta Antxon Ibarguren gipuzkoarrak salutzazio modura. 6.000tik gorako beste 21 espediziotan parte hartuak, esperientzia haundiko jendea dugu honako hau.

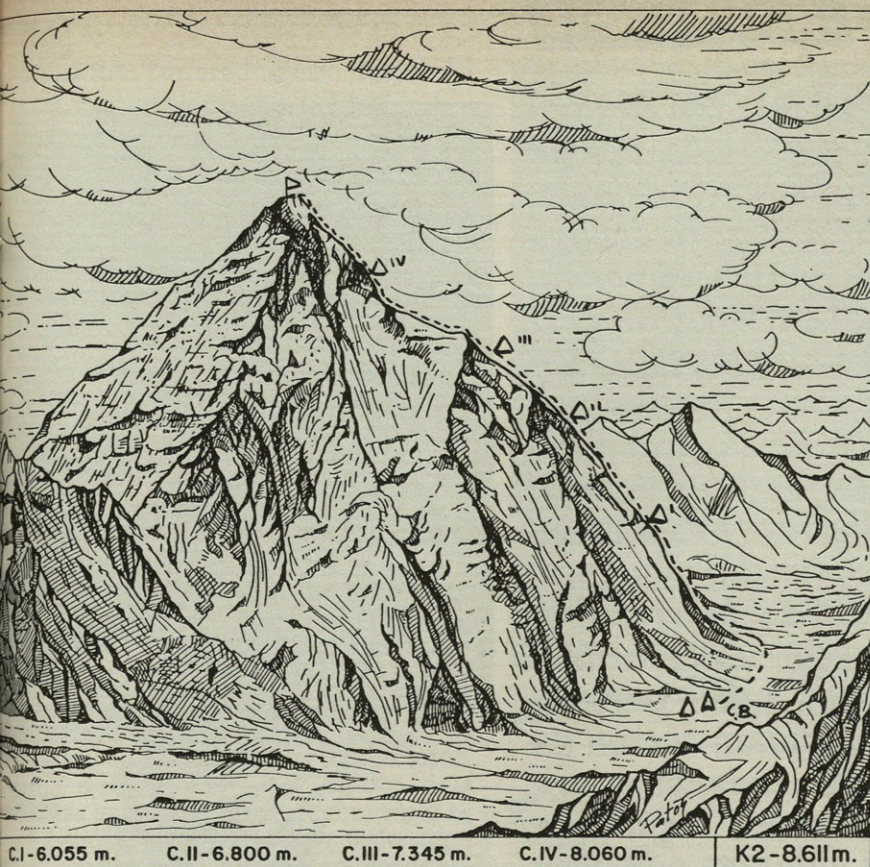
Oxigeno eta porteatzailerik ezean, Hegoaldetik egingo dute gora Gaserbrum-II (8.035 metro), bide klasikoa kontsideratzen denari eutsiz 7.465.000 milioitako aurrekontu batz bez baliaturik, zeina oraindik gaiztatu zaila duten Xabier Erroak adierazi digun lez. 70 egun izanen dituzte —adituen ahotan jada ziurtzat ematen den— gailur horren ferekatze.

Aipatu bestalde, beste espedizio bat (De Pablos, Apellaniz, Zuloaga eta Apodack osatzen dutena) Makalu gailentzeko azken pausoak ematekotan direla kronika hau idazterako

orduan. Udan abiatuko dira ere, Casimiro eta Abrego aragoitar talde batekin Everestera... akabo da 8.000ren mitoa euskaldunentzat!

L.A.

C.I - 6.055 m. C.II - 6.800 m. C.III - 7.345 m. C.IV - 8.060 m. K2 - 8.611 m.

Hamaika lagunek osatzen dute hain zuzen, *Abruzzos-eko espoloia* deituriko bidetik gora joango den espedizio hau. Euren bizkarren gainean esperintza soberan duen jendea, 6.000ko alturatan iaioak eta 8.000etan ere ainitzetan ari-tuak. Orotara 30 igoeratan hartu dute-larik parte. Juanjo San Sebastian, Antonio Trabado eta Ramón Portillarentzat hirugarren aldia izango da Chogori-ko (K-2ren jatorrizko izena) malda haueta-ra hurbilduko direna; Koldo Tapia, Txema Camara, Martin Zabaleta eta Alberto Posadarentzat aldiz, bigarren espe-rientzia; Carlos Buhler, Matilde Otaduy, Angel Selas eta Iñaki Carranzak estrai-nekoz egingo dute Karakoroum-eko *Pi-ramide Haundia*. Horietarik zazpi biz-kaitarrak dira, bi gaztelar, giputx bat eta ifar amerikarra bestea.

2 urte inor ez dela tontorrera iritsi

Ardito Desio irakaslearen esku anto-latutako espedizio italiar batek igo zuen lehen aldiz, 1954ko uztaliak 31an, Txi-na eta Pakistanen arteko muga-mugan dagoen K-2a. Adituek diotenez, guztien artean ederrena, azken bi urteotan ez da inor tontorreraino igo. *Zailenetan* zailena bezala kontsideratua, «hara igo-tzea izango da gure obsesioa datozen hilabeteetan» esaten zigun Juanjo San Sebastianek.

Ederki uler daiteke, bai, obsesio hi-tza. Lehendik ere ondotoxo ezagutzen

dute-ta euskal mendizaleek mendi ho-nen berri: 83. urtean, TVEk patrozina-turiko espedizio batetan parte hartuz estreinatu zen Juanjo San Sebastian ka-su, K-2ko maldetan gora. *Mendebalde-ko zutabea* deiturikoa jarraikiz, 8.200 metrotan amaitu zen orduan bere aha-legina. Aldi berean ere, oraingoan egin-go duten bide beretik, *Abruzzos-eko errutari* helduz, beste espedizio nafar-tar bat gailurra lortu gabe bueltatu zen, Mari Abrego, azken momentuan, esku-ratzeko trantzean egon bazen ere.

86ko udaran itzuliko ziren Mari Abrego eta Joama Casimiro, atake azkar eta arin batean lortu zutelarik. Hurrengo urtean Juanjo San Sebastianek ekingo zion, espedizio honetan parte hartzen duten Zabaleta, Portillo eta Little Karim pakistandarrarekin batera, baina egun-doko ekaitzen ostean, eta Hegoaldeko aurpegitik 8.300 metrotera iritsita, buel-tatu beharrean aurkitu ziren.

Atzean utzi dituzten esperientzia ho-riek oso kontutan dituztela bueltatuko dira ziurrenik Ekainak 20ean Baseko kanpamendura oraingook, uztaila eta abuztua erdi aldean gailurrerako saia-kerez irrika bizian.

Arina eta kanpamendu gutxi baliatuz

«Hala ere bestetan baino posibilitate gehiagoz goaz arangoan» argudiatu di-gu Juanjo San Sebastianek. Hain zuzen

ere, lehenengo aldia Mendebaldeko aurpegia jarraikiz igo ba ziren, zeina oso zaila den, eta bigarrean bide be-rrri bateri eutsiz, azken honetan norma-letik egingo bait dute saiakera. Bi aldi-tan gailurratik hain gertu egonik hain-bestekoa da hura gainditzeko duten go-go! «eta halaxe, posibilitate gehiago edukitzekotan eskatu genuen...».

'Karakorum 89' espedizio honek gau-zatu duen plangintzaren arabera, 7.200 metro bitartean elkarrekin batera pres-tatuko da bidea, «arin ibili nahi dugu jende kopurua haundia bada ere, kan-pamendu gutxi eta soka gutxi baliatuz», eta hortik aurrerantzean «bakoi-tzak bere indarrak neurtu beharko ditu, ze gure artean ez dago gailurrerako gi-zon-emakumerik. Denek ukango dituz-te posibilitate berberak». Argigarri be-zala, aipatu, hasiera batean bi taldetan banatzea zutela asmo, batzuk K-2ra, eta bestetarik Broad Peak-era, baina Pakis-tango Gobernuak atzera bota ditu pla-nak «zortzi milako bakarria igotzea bai-no ez bait dute uzten».

Bide normaletik gehiago esigituko

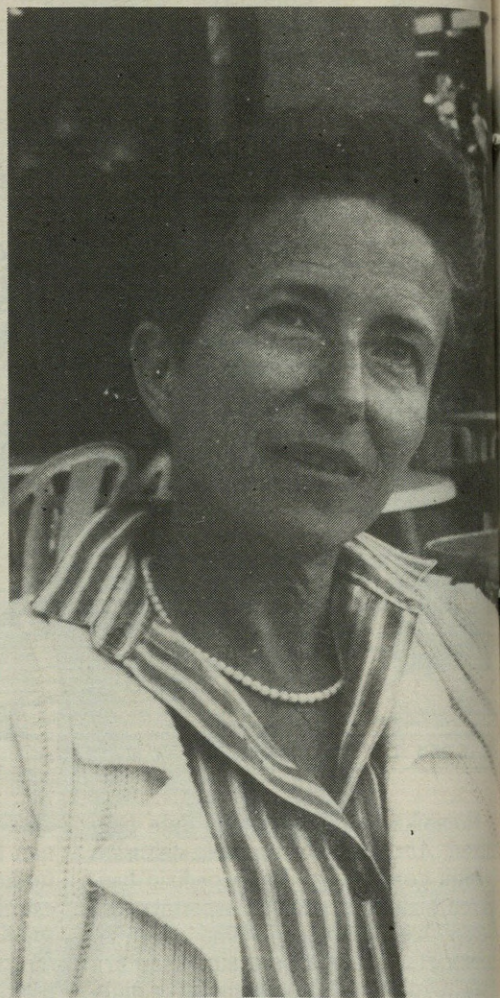
Aurrekontuari buruz zenbait datu ar-gigarri gisa: Mendiko baimena 650.000 pezeta kostatu zaie; Abioia 1.650.000; Mendiko materialea 850.000; Janaria 400.000; Porteadoreak 2.850.000; Base-ko kanpamenduko pertsonala 288.000; Enlazerako ofiziala 150.000; Pakistan-dik zehar garraioa 150.000; Pakistanen estantzia 400.000; Fotografia 150.000; Aseguroak 250.000; Erosketak eta bes-te 450.000; orotara 8.763.000 pezeta. Bizkaiko Aurrezki Kutxak ordainduko du erdia (kondizio batez: pelikula bat egitea), bestea euren poltsikotik jarriko dutelarik. Juanjo San Sebastianek dio-nez «Bilboko Udalak ez interesik ez ezer ez du erakutsi; ETBra ere jo nuen eta hitz politex erantzun zidaten bai-na...». Hor bego salaketa hori.

Babesten duen etxearentzat, gailurra egiteak ala ez egiteak zer eragin izan dezake? Juanjo San Sebastian: «entitate komertzial bat denez ez dakit nola har-tuko duten tontorra lortzerik izango ez bagenu. Mendizaleon artean tontorretik 200 metrotera geratzea nahiko norma-la da baina beno, bide normaletik goa-zenez piskat gehiago esigituko zaigu, azken batean, honelako mendietan, eguraldiak agintzen badu ere».

Hiru urteotan sei hilabete besterik ez ditu egin Juanjo San Sebastianek Bil-bon. Besteak, liluraren liluraz bizi izan ditu elurrez estaliriko paradisueta. Ha-ra doa...

LOREN ARISTI

Angelun jaio zen Argitxu Noblia duela 47 urte. Euskal giroko familia batetan hazia, euskara eta bizia aitortu dizkigu direla berak maitetu dituenak, eta horien sakontzen aritu dela oraino. Bederatzi urtez Bordelen ikasten aritu ostean medikuntza karrera amaitu eta Baionako ospitale batean jarri zen lanean, era berean, Hegoaldeko ikastolen mugimendua oso gertutik jarraikiz, Iparraldean Seaskaren sortzaileerarikoa bilakatu zelarik. Azken partean berriz, denon ahotan entzun da bere izena, hain zuzen ere denbora batean Enbataren zerrendatan indarren metatzen ekin bazuen, azken hauteskundeotan, Grenet, Baionako alkate eskuindarraren zerrendatan aurkeztu bait du bere burua.

Argitxu Noblia: **«Eskuindarrekin joatea** **aterabide bat da** **euskal giroarentzat»**

GALDERA: Zer ereduri uste duzu eutsi behar zaiola gaur eta orain Seaska?

ERANTZUNA: Uste dut ez dela eredu bat, bizia dela lehenik pentsatu behar dena, eta orduan, ditugun haurrak edo izan ditugunak pentsatu behar da heien bizia moldatu, heien eskubideak bizitzeko ukan dezaten; hori lehenbiziko helburua, eta gero, lotu hori gure herriari, eta ez da beti erraz, zaila da, ahal bezala egin dugu... zaila da. Frantzia ere badituzte problemak, Ingalaterran ere badituzte problemak...

GALDERA: Seaskaren daraman bidea zilegi al da, eta bestalde, posible al da Ikasbi modelo bilinguearekin aurrera egitea?

ERANTZUNA: Nik uste dut maila guztiak beharrezkoak direla. Asoziazione bakoitza ez da egina klientela berdinentzat, eta orduan denak sartzen ahal dira, badute heien klientela berezia; eta nik pentsatzen dut eskola publikoa eta pribatua egiten ari direna aski interesgarria dela, eta uste dut sartzen dela euskara eskola frantsesean, orain arte ez zen batere sartzen, 20 urte pasatu dugu sartu arazteko, eta pentsatzen dut piskanaka-piskanaka gauzak egiten direla eta euskara sartzen dela mintzaira normala bezala eta bizi normalean bezala.

GALDERA: Eritzi baikorraz antzematen duzu beraz euskarari eskoletan ematen zaion tratua; aldiz, Seaska berari diru laguntzak ukatzen zaizkio, erasotua da nonahitik ere, eta euskara, orohar, galtzeko prozesuan dago Iparraldean...

ERANTZUNA: Bai, ez dut esaten problema guztiak soluzionatuak direla, da problema orokor bat, hemen aipatzen duzuna da euskaldunen bizia, ez bakarrik euskararen bizia, eta euskaldunen bizia beti borrokalaria izan da.

Duela 200 urte euskaldunak gutxi ziren, mendietan ziren eta basoetan, marinelak eta besterik ez zen, hirietan ez ziren, eta pasatu dugun aldaketa dela medio kanpainetako jendea hiritartu da, eta aldaketa horretan da galdua, iduri du, euskaldungoa; baina da demografia problema, euskaldun guztiak edo gehienak sartu dira hirietan eta uzten dute galtzen euren nortasuna.

Zergatik hori? jakin behar da nahi dutela bizi konfort batekin, ez dakit, erreztasun guztiakin, eta pentsatua dute lehenik ofizioak harrapatu behar dituztela Frantzia mailan eta frantsesaren bidez, eta heien ohiturak galtzen ari dira, ez bakarrik euskara baizik eta familietako ohiturak, etxeetako ohiturak; orain arte beti pentsatua izan da etxea oso inportantea zela euskaldunen mentalitatean, eta zer da etxea orain? apartamendu

bat, pisu bat... eta familiak banatuak dira, zaharrak ez dira etxean egoten, zaharrak ezartzen ditugu erretiroetako etxeetan, zaharrak ez ditugu baliatzen, ez ditugu errespetatzen.

Bada aldaketa bat, hori ziur da, baina uste dut ez dela bakarrik euskararen aldaketa bat, gu baino haundiago da aldaketa hori, baina uste dut piskanaka sartuko direla gauzak, hola, historiako zentzuan doalako; nazional esparruak sortzen ari dira... bakoitzak bere nortasuna defendatu behar du; zergatik? zergatik hiltzen diren heien artean horregaitik? harrigarria da, eta orain ez dugu aukera gehiegirik izan gure artean, baina pentsatzen dut etorriko dela egun batez, bakoitzak nahiko duelako jujatu besteak egiten duena, ez bait da bere gustokoa izanen, eta intolerantzia hori, neretzako kaltegarria da, ze jujatzeak zer esan nahi du? gero kondenatu.

GALDERA: Grenet eskuindarraren zerrrendatan parte hartua zara azken hauteskundeetan. Hori dela-eta, kanpainaren zehar eta abertzale giroan traiziotzat jo da zure aukeraketa, hain zuzen ere euskaltzaleen aurka beti aritu den batekin joan zarelako.

ERANTZUNA: Nik badakit nolako gizona zen eta nolako gizona den hemengo auzapeza. Erraitea beti euskaltzaleen kontra izan dela ez da egi bat, gezur bat da egitan. Nik egin dudalarik ikastola bere klinikan ari nintzen lanean, eta

***«Grenet-ek ez
nau inoiz bota
kanporat, eta
askok ez dute
holakorik egin;
euskaldunen
artearen zeinek
laguntzen du
ondoan duen
euskalduna?
Gutxi dira, eta
errespetu hori
oso inportantea
atxematen dut»***

**«Orain arte ez
zen batere
sartzen
eskoletan, 20
urte pasatu
dugu sartu
arazteko, eta
pentsatzen dut
piskanaka-
piskanaka
gauzak egiten
direla eta
euskara sartzen
dela mintzaira
normala bezala
eta bizi
normalean
bezala»**

duela 21 urte hauteskundeak izan zirenean Enbataren izenean presentatu nintzelarik beraren kontra beti errespetatu nau eta ez du deusik egin nere kontra. Ez nau bota kanporat, eta askok ez dute holakorik egin; euskaldunen artean zeinek laguntzen du ondoan duen euskalduna? Gutxi dira, eta errespetu hori oso inportantea atxematen dut.

Gero, ikastolak montatu direlarik, hemen, Baionan, berak pagatu ditu lokalak, 3 ama ikastola badituzu eta 3entzat herriko etxeko lokalak badira. Jakin nahi nuke Angelun eta Miarritzen non diren... denek badakite ez direla herriko etxeko lokaletan, eta hau honela, ez dira honelako gezurrak zabaldu behar pruebarik ekarri gabe. Gero, manifestaldietan eta honelakoetan dezisio batzuk hartu dituela... nik jakin nahi nuke zuzen, zein, non, nola... jakin behar da nolako manifestaldiak izan diren ere. Ikastolari buruz, exenplu baten emateko, izan dira kasik aste guztiz momentu batzuez... jendea akitzen duzu, ez duzu deusik aitzineratu arazten jendea bortxatuz; bortxakeriaren kontra ari gara eta gurek bortxakeriak egiten ditugu momentu batzutan arrazoirik gabe. Beste batzuk esaten dute beste herri batzutan diru gehiago emana izan dela euskal kulturari buruz eta nik ez dut uste. Euskal Erakustokian badituzu 9 langile eta herriko etxeak pagatzen ditu, eta gauza bat da; ez dute Museorik beste herrietan, itxarongo dut ikusi arte.

GALDERA: Ze eskeini dizu Grenet-ek bere zerrendatan sartzeko?

ERANTZUNA: Ez dit deusik eskaini. Nik pentsatu dut bazela aterabide bat euskal giroarentzat agertzeko maioritate edo lista orokor batean sarturik, ez beti oposizioan izateko, kritikan aritzeko

errazago da lanean hartzeko baino. Ez zen gauza txiki bat bere ekipoan sartu arazteko, nintzen ikusia 'aktibista peli-grosa' bezala, eta orduan jendeak onartu behar zuten pauso berri bat, ze heien artean honelako pertsona bat ukaitea ez da hain errez, honelako lana ez da egun batean egiten.

Bestetik, ni hemen sartuz jendeak esaten dute lagundu dudala eta pasatu araz dudala, egia izaten ahal da...

GALDERA: Uste duzu abertzaleen boto kopurua altza daitekeela oraindik, edo bere topea jo du?

ERANTZUNA: Uste dut segituko dela, eta jarraituko duela. Hala ere, Europa mailan euskaldunak ez dute Euskal Herria aipatuko, Euskal Herria lehen zabalagoa zen eta uste dut berriz zabalduko dela. Akitaniari buruz zabalduko dela, Nafarroari buruz, baina denborarekin, eta ez dut uste lau-bost urtetan egingen dela aldaketa hori.

Pasa ditugu 20 urte edo 30 urte ofizialki euskaraz egiteko, eta ofizialki euskal nahia pasa arazteko... lehen euskalduna zinen nahi gabe, sortzen zinen, eta orain, aldaketa hori izugarritzko haundia da, nahi duzulako zara euskalduna, eta orduan pauso hori ez da horretan geldituko, bereziki Europa mailan beti izanen dira hartu emanak toki guztietan eta zabalduko dela, segituko dela.

GALDERA: Gaur egun asko hitzegiten da mugaz bi aldeetako eskualdeetaz, atlantiar ardatzaz... Nola ikusten duzu izango dela etorkizuneko Euskal Herria Europa berrian?

ERANTZUNA: Pentsatzen dut ekonomia hor dela, behar izango da jendea elkarrekin bizitzen erakutsi, eta zazpi probintziak neretzako piska bat txikiak dira, da muga egoki bat oraingoz, ez dut hori ukatzen, baina 200 urteren buruan pentsatzen dut zerbait aterako dela zabalago, euskaldunek nahi baldin badute pentsatzen dut egiten ahalko dela. Beraz, euskaldunak Europa mailan biziko dira, bainan ez orain diren mugetan. Beti munduan gauzak aldakorak dira eta herri batean geratzen mugimendurik gabe, aldatuko dira gauzak.

GALDERA: Eskuindarrak Gobernuan zirelarik estraditatuak izan ziren euskaldun ainitz; orain sozialistek aldiz, urgentziarako prozedura bat erabiliz bidaltzen ari dira... Honela konpon al daiteke zozer?

ERANTZUNA: Ez dut uste konponduko direla gauzak hola eginez; uste dut hola-ko neurriak hartuz gero eta gehiago gauzak erradikalizatuko direla hemen ere. Uste dut zozokeria bat dela gober-

nuarentzako formula horiek hartu dituztelakoz. Ikusten dituzte ikuspen labur batekin, idurikatzen zait nahi dutela gauza azkartu gobernu espainolarekin, baina ondorioak sortzen dira hemen, nahi badute frantsestu hemengo jendetza honela eginez, gero eta euskaldun gehiago izango dira erresistentzia hori ematen delakoz.

Ez ditut maite jendeak ikustea presondegietan, badakit terrorismo hori aipatzen dela, badakit, ez naiz alde, baina ez dut maite jendea kolpatzea, ez da zuzen hori, gaizki ulertuak dira hemengo jendearentzat, edo ez dira ondo esplikatutak, behar bada esplikatzen badituzte jendeak konprenituko dituzte, baina esplikatzeak gauzak sakondu behar dira eta uste dut ez duela sakondu nahi, eta azaletik eginez beharbada langerosa da, ez da errez, baina bortxakeriaz ez dira gauzak konpontzen.

GALDERA: Nola ikusi dituzu Aljer-eko negoziaketak?

ERANTZUNA: Nik esperantza piska bat ukan dut, baina ez gehiegi, eta bestalde banuen gogoaz zerbait ateratzen balitz, negoziazio bat ateratzen balitz, ezagutzen ditudan jendeak edo hola libratuko zirela, familiak lasaituko zirela, eta orainko helburu horrekin jadanik ni pozik nintzen; baina oraindik pasatuko da denbora berriz bildu arte, berriz ulertu arte, eta pena dut ez dutelakoz soluzionatu. Pena ukan nuen bereziki Txomin hil zelarik, ez dakit nola pasatu den, oso ondo ezagutzen nuen, eta nik beti ukan dut nere buruan ez zela gauza sinple bat

pasatu hor, Txominek kasu asko egiten zuen, eta ez dut sinisten istripu normala zela. Nik ezagutu dudanean, ez dakit nola egin den, baina aintz hil dira, Brouard, bera ere ez dago hor orain... ez dut gehiago esaten ahal.

GALDERA: Anestesista zara, seguritate sozialean lan egiten duzu, eta Baionako zerbitzu sozialeko ardura daukazu zure gain. Ze erlazio eduki dezake lan horrek zure euskal munduko jardunarekin?

ERANTZUNA: Medikuntza maite dut, nere ofizioa maite dut, eta pentsatzen dut errazagoa dela hiltzea bizi araztea baino, eta ni biziaren alde, eta lotura hori badut, eta badakit nik esaten ditudan gauzak ez direla denen gustokoa, eta munduan holako kasuak askotan gertatzen direla, Luther King hil da... eta badakit biziari buruz begiratzen duzularik beti badituzula jendeak zuri bizia kentzeko, eta horretan nik berriz esango dut biziari buruz naizela lotua eta badakit oso peligr osoa dela.

GALDERA: Pakezale bezala aurkezten duzu zure burua. Eta nola antzematen duzu lor daitekeela pakea?

ERANTZUNA: Ez dakit, ez dut ikusten inondik, orduan da hitz hutsa neretzat. Pakea ez da helburu bat neretzat, sumendiak beharrezkoak dira gure munduan, uste dut jendeak ez direla kapableak pakean bizitzeko, eta gero eta gehiago jendeak borrokatuko direla eta hilko direla heien artean.

J.J.PETRIKORENA

*«Badakit biziari
buruz
begiratzen
duzularik beti
badituzula
jendeak zuri
bizia kentzeko,
eta horretan nik
berriz esango
dut biziari
buruz naizela
lotua eta
badakit oso
peligr osoa dela»*

Iruñeko auzitegiak lehen aldiz udal arautegia bertan behera utzi du

Epaileak eta PSOEk ez dute Lasarte euskaraz nahi

Lasarte-Oria euskalduntzeko azken urteotan egiten ari den lana eragotziz, udaletxeak onartutako "Euskararen erabilera normaltzeko udal arautegia" bertan behera uztea erabaki du Iruñeko auzitegiak berriki, honekin administrazioa euskalduntzeko bidean oztopo berri bat ezarriz.

20.000 biztanle inguruz osaturiko herria dugu Lasarte-Oria, euskarari dagokionez, herri erdaldunen artean kokatua izan delarik eskuarki. Inmigrazioa da Lasarte-Oriako ezaugarri nagusieneraiko bat, erdiko auzo batzuetatik at, erdal giroa delarik nagusi. Duela zenbait urte Euskara Taldeak eginiko azterketaren arabera, euskararen ezagutza maila %34an kokatzen baldin bada ere, erabilera biztanlegoaren %8ra murrizten da.

Lasarte-Orian euskarak jasaten duen egoera larria ikusirik, hizkuntz berreskurapenerako baliagarria izan zitekeen tresna bat bilatzeari ekin zioten lasartearrek 1986. urtean: "Lasarte-Orian euskararen erabilera normaltzeko udal arautegia" hain zuzen ere. Udaletxeko Euskara Batzordeko partaide diren Euskara Taldeko partaideek dioten bezala, «Euskara Taldean konturatu ginen, kale mailako ekintzez gain oinarritzko planifikazio bat behar beharrezkoa zela, eta planifikazio honen atal bat udaletxeari dagokiona da». Helburua udal arautegia mamitzea izaki, PSOEn alkatetza zen oztopo nagusia. PSOek alkatetza izateaz gain, 8 zinegotzi ditu bere baitan, gainontzekoak orotara 9 dituztelarik: 4-EA; 3-HB; 1PNV eta

1-EE. Behar beharrezkoa da beraz alderdi guztiek bat etortzea, PSOEn nagusitasuna gainditzeko; euskararen inguruan gauzaturiko azken ekintzetan ikusi ahal izan dugun bezala zenbait alderdien euskararekiko jarrera ziurtasun handirik eskeintzen ez dutelarik.

Behin betiko arautegia

Euskara taldeak, AEKk, alderdi politikoei eta beste hainbat pertsonen osaturiko Euskara Batzordearen eztatanda frangoren ostean, 1987ko azaroaren 18an udal plenoak behin betirako onarpena ematen dio udal arautegiari, beti ere PSOEn kontrako zortzi botoekin. Behin behineko onarpen honen ondoren, estatuko fiskalak arautegiaren aurkako lehen errekurtsioa sartu zuen Iruñeko audientzian. Errekurtsio honi jaramonik egin gabe, 1989ko otsailaren 19an udal plenoak behin betirako onarpena ematen dio arautegiari, hau indarrean jartzen delarik.

Lasarteko herriaren berreuskalduntze prozesuan errekurtsioak nahikoak ez direlarik ikusirik, 1989ko apirilaren 21ean, estaduko letradoak, errekurtsioa erabaki bitartean (bi urte pasa daitezke honetarako), arautegia bertan behera

uztea eskatzen du, azkenik maiatzaren 11an, Iruñeko audientziak bertan behera uzten duelarik udal arautegiaren beharria. «Garbi dagoena zera da: orain arautegia behin behineko onarpena zegoenez, PSOek ez zion inolako jaramonik egiten arautegiari. Baina behin betirako onartu ondoren, ikusi dute inolako errekurtsorik ez duela arautegia geltarazten, eta honenbestez bete beharra zegoela bertan azaldutakoa». Egoera honen aurrean, Madrilera dei bat eginen konpondu dutela sozialistek arazoa diote Euskara Taldekoek, «Egoera zail honen aurrean, alkatesak eskua sartu duela garbi dago, Madrilera deitu behar izan duela».

“Estatuko fiskalak ez da nor gure herriko euskararen normalizaziorako erabaki dugun tresna indarrik gabe uztea eskatzeko”

HERRI ELEBAKARREN ALDEKO KANPAINA

euskal herrian euskaraz

eta kitto

...ez al dakizu
euskara dela
euskaldun
egiten gaituzena?

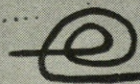
UDAL HAUEK EUSKARAZ BIZITZEA ERABAKI DUTE:

• GETARIA
• ERREZIL
• AIZARNAZABAL
• LIZARTZA
• ZALDIBIA

• ORENDAIN
• ALTZO
• IKAZTEGIETA
• OREXA
• LEABURU
• ZIZURKIL

• AMEZKETA
• BALIARRAIN
• DIMA
• MUNITIBAR
• AULESTI
• ONDARRU
• MUXIKA

• NABARNIZ
• GIZABURUAGA
• OIZ
• ITUREN
• ARBIZU

Euskararen etsai direnak, beste oztopo asko bezala orain oztopo legala jarri nahi dute.

Udal arautegiak: administrazioa euskalduntzeko tresna

1987. urtetik hona udal ordenanzen arazoa joan da lantzen Euskal Herriko zenbait udaletxetan, oraindik ere emaitzak oso urriak direlarik, alderdien artean ez bait da adostasunik lortzen. Arautegien inguruan sortu den arazo nagusia, borondate politiko eza izan da, gauzak oraindikan zehazteke daudelarik.

Zenbaitetan leku batetik bestera aldaketak ematen baldin badira ere, bost egoera linguistikoen arabera oinarritzko arautegiak ditugu. Alde batetik, Euskal Herrian Euskaraz erakundeak aurkezten duen herri elebakarra genuke; bigarrena, udaletxearen lan eta zerbitzu hizkuntza euskara onartzen duena litzateke; barne administrazioa zirkuito elebidunen bitartez osatuko lukeena izango litzateke hirugarren tipologia; laugarrena eta bosgarrenak euskara zerbitzu hizkuntza bezala jasotzen dutenak liratekeelarik.

Tipologiak hauek izaki, hiru dira

eredu bezala jarraitzen diren herriak: Oñati, PNVren inguruko arautegia hain zuzen ere; Lezo, HBren ingurukoa eta Andoain, EEren ingurukoa alegia. Honez gain beste hainbat herri daude, batzuetan arautegia onartuta baldin badago ere beste batzuetan oraindik bide asko dagoelarik jorratzeko: Irun, Lizartza, Zarautz, Donostia, Tolosa... Hilabete honetan, 23 herri lehenengo tipologiako arautegia onartuko dute, beraien udalak berreuskalduntzeko bidean pauso nagusi bat emanez.

PSOE da Euskal Herriko udaletxe gehinetan oztopo nagusia bilakatzen dena, hauen iritziz udaletxe batetako lanpostu oro ez bait da elebidun izan behar, ez du onartzen udaletxe batetako lan hizkuntza euskara izatea. Alderdien artean ere ezberdintasun frango soma daitezke, arautegiak administrazioa euskalduntzeko tresnak izaki ere, borondate politikoa behar beharrezkoa delarik.

Presio bidea

Lasarte berreuskalduntzeko prozesuan estadiak ezarritako oztopo berri honen aurrean, honako bi puntu hauek argitu nahi izan dituzte Euskara Taldeko partaideek: «Estaduko fiskala ez da nor gure herriko Euskararen normalizaziorako erabaki dugun tresna indarrik gabe uztea eskatzeko. Bestetik, euskararen etsai direnak, beste oztopo asko bezala orain oztopo legala jarri nahi digutela».

Ikus daitekeen bezala, pauso berri bat eman dute euskararen etsai porrokatu gisa ageri ohi direnek, orainarteko udal arautegien aurkako errekursoak gutxi balira bezala, arautegien suspentsioa da honako honetan hautatutako bidea. «Honen inguruan azpimarratu beharra dago, nahiz eta aukeratutako arautegia bertan behera utzi, ez dutela inolako proposamenik azaltzen. Beraz logikoa arautegi bera aplikatzen jarraitzea izango litzateke».

Honelako suspentsio bat ezartzen den lehen aldia baldin bada ere, lehen bezala borrokan jarraitzeko asmoa agertu dute Euskara Taldeko partaideek. «Lehenengo asteako plenoan onartu zen legez, auzitegi gorenera jotzeko asmoa daukagu, eta gisa berean Iruñeko audientziara. Horrez gain, presio bidea izango da jarraituko duguna, azkenean arautegia onartua izan dadin».

M. GOIKOETXEA

TXINDOKI BIDAIAK

Donostiatik hegazkinez irtenda

GREZIA
hegazkinez batetik bestera
kruzero laburra, 7 gau
eskurtsioak
46.800 pta.

ATENAS + KRUZEROA
7 egun greziar irlak
eta Turkia, Egipto, Israel
+ Atenasen 4 gau
+ Vouliagmenin 3 gau
(Apolo zelaian)
124.400 pta.

ATENAS + KRUZEROA
7 egun greziar irlak,
Egipto, Israel eta Turkia
+ 4 gau Atenasen
+ 3 gau Vouliagmenin
117.000 pta.

**ATENAS KRUZEROZ,
HONDARTZA ETA
PELOPONESOKO JIRA**
4 egun Egeoko greziar
irletan eta Turkian
+ 4 egun Peloponeson kruzeroz
+ 4 gau Atenasen
+ 4 gau Vouliagmenio Kavourin
121.200 pta.

**ATENAS KRUZEROZ
HONDARTZA ETA
JIRA GREKO-BIZANTIARRA**
4 egun Egeoko greziar
irletan eta Turkian
+ 4 egun jira bizantiarra
+ 4 gau Atenasen
+ 3 gau Vouliagmeni
edo Kavourin
123.300

**GREZIAR IRLAK
+ ATENAS + JIRA**
4 egun Atenasen
+ 4 egun jira
greko-bizantiarra
+ 7 gau Santorinin
103.600 pta.

Donostiatik busez irtenda

Urdaneta 11
20240 ORDIZIA
Telf.88.72.00

General Etxague 14
20003 DONOSTIA
Tfnoa: 42.38.84-5-6

Biteri 45
20100 ORERETA
Tlfn.52.45.12

Legazpi 8
20700 ZUMARRAGA
Telf.72.37.76

ITALIAKO TOUR HANDIA (11 egun) pentsio erdia.....66.900 pta
NORMANDIA ETA HERRI BEHEREAK (11 egun).....71.800 pta
ERTEUROPA (11 egun) pentsio erdia.....76.900 pta
ITALIA (10 egun).....39.900 pta
PARIS, HERRI BEHEREAK (10 egun).....39.800 pta

Madriletik hegazkinez irtenda

ESKANDINAVIA FIORDOAK (10 egun).....91.900 pta
ESKANDINAVIA (10 egun).....88.900 pta
EUROPAR BIHOTZA (12 egun).....69.900 pta
GREZIA, ISTANBUL, CAPPADOZIA (15 egun).....88.900 pta
TURKIA (15 egun).....87.900 pta
EGIPTO, NILON BARRENA KRUZEROA (15 egun).....119.900 pta

Eskolarteko bertsolariek Donostian izango finala

Larunbat honetan, ekainak 3 (goizeko 11etan hasita), jokatu da Eskolarteko Bertsolari Txapelketaren bederatzigarren edizioa. Dagoeneko bailaraka eta ikastolaka burututako kanporaketetatik (non 1.500 gazte inguruk parte hartu duen) 20 klasifikatu dira Donostiako Balda pilotalekuko finalerako, horietatik 8 hamalau urte bitartekoen artean, eta 12 hemezortzi urtera bitartekoenean.

Iparraldetik eta Nafarroatik ez da batere izango aurtengoz, baina iragarri dute honez gero datorren urteotarako pronto izango direla beste edozein baino gehiago izateko. Aurtengoan beraz Araba, Gipuzkoa eta Bizkaitik izango dira txapelketa honetako finalean izango direnak: bat arabarra, bederatziz bizkaitarrak eta hamar giputzak. Hurrengo astean Zaldubik emango digu bertako berririk.

Aste honetan

Deihadar:
Iparraldetarrak
euskararen defentsan
(46. orrialdea)

Joakin Balentziak
bi liburu argitara
(47. orrialdea)

Txalapartaren 'aita':
Zuaznabar eta
Goikoetxea
(49. orrialdea)

Josu Rekalde
bideo-arteaz mintzo
(52. orrialdea)

Munduko kultura:
Tadeuzs Kantor
(55. orrialdea)

20 MILIOITIK GORA SUBENTZIO BALIATUKO AURTENGO SASOIAN

«Giselle» obraz estreinatuko Euskadiko Ballet-a Gasteizen

Euskadiko Orchestra Sinfonikoaren ondoren dantza konpainia nazionala falta zuen Jaurilaritzak. Bilboko Ballet Gaztea sei urtez lanean aritu eta gero, Euskadiko Ballet bilakatu dute, ekainaren 8an ofizialki estreinatuko dena.

Hogeitahiru dantzarik osatutako dantza konpainia nazionala izan nahi duen Euskadiko Ballet-a ofizialki estreinatuko da laster, Gasteizko Gobernu Kultura Sailak Bilboko Ballet Gaztea Euskadiko Ballet-ean bihurtu bait du berriki. Gasteizen ekainaren 8an «Giselle» obra jokatu du, «Así somos nosotros» muntaia berri batekin batera. Gabonetarako Tchaikowsky ezagunaren «Cascanueces» egiteko proiektua agertu dute.

Joseba Arregi kontseilariak honela adierazi zuen Bilboko aurkezpenean: «oso urrats garrantzitsua da Ballet-aren sorrera, hemendik aurrera bi oferta kalitatez duin eta on eskaintzeko moduan bait gaude:

dantza folklorikoa, 'Zortziko' taldearen eskutik, eta klasikoa bestalde, 'Euskadiko Ballet'aren eskutik».

Egundaino Bilboko Ballet Gazteak bere mantenua justuki eusteko dirulaguntzak besterik jaso dituen arren, hemendik aurrera dextente areagotuko zazkio, urtea amaitzeko falta diren zazpi hilabetetarako 20 milioiko aurrekontua baliatuko bait du, zeina gehitu egingo den seguruenik, hainbat ikasketa beka luzatzeko asmoa erakutsi bait dute Lakuan.

Ballet-aren zuzendaria Rafael Martín izanen da, eta bere laguntzaile gisan Maria Angeles Sautiñok jokatu du (ikus biak argazkian).

Euskararen fonoteka Euskaltzaindian

Diaktelogi Batzordearen proposamenak aurrera egin du Euskaltzaindian, eta Kontapoesiaren lhardunaldien bezperan eginiko batzarrean Euskararen Fonoteka eraikitzea deliberatu zen. Fonoteka oso baliagarria suertatuko da hemendik aurrera dialektologia alorrean ikertzen diharduten hizkuntzalarientzat, gaurko euskararen nolakoa jasotzeko aukera eskainiko bait du, euskalki bakoitzak dituen aberastasunak gordetzeko ahalmena izango den neurrian. Fonotekaz gainera, filmoteka eta bideotekaz horniturik osatuko da.

Bilera horretan Euskaltzaindiako diru kontuak izan ziren mami nagusienetarikoa, bertan jakitera eman zelarik zenbateko aurrekontua baliatuko duen bere mantenu eta egiteko erantzuteko: 190 milioi inguru orotara.

SEASKA, AEK ETA PIZKUNDEAK BULTZADAZ KALERATU BAIONAN

«Deiadar»: euskara eta euskal kulturaren defentsan Iparraldeko euskaltzaleek kanpaina bateratuari ekin

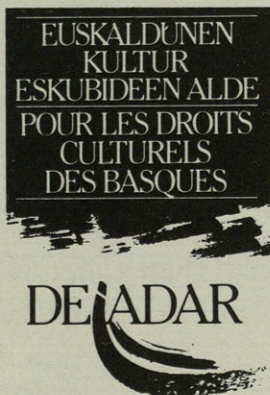
Iragan den larunbatean hiru mila bat lagun bildu ziren Baionako kaleetan zehar «Deiadar» izeneko kanpainaren barruan. «Euskal kultur eskubidearen alde» lelopean, frantses botere publikoen euskal kultura eta hizkuntzarekiko oztopaketa salatu dute Iparraldeko euskaltzaleek.

Euskadiko Iparraldean euskal kulturaren eta hizkuntzaren sustapenean lanean diharduten Seaska, AEK eta Pizkundea herritar erakundeei esker euskaltzale guztiak biltzea lortu da «Deiadar» kanpaina bateratuaren inguruan, euskal kulturgintzaren primantzan frantses botere publikoak behartzeko xedez, horrela hogeiren bat elkarte desberdinek sinatu berri dutelarik «Deiadar» blokeak

aurkezturiko mozioa.

Kanpaina indartsu hau posible bilakatzeko adierazgarria gertatu zen iragan hauteskundeetan alderdi abertzaleen artean gauzatu akordioa, gisa honetan Iparraldeko 30 auzapez eta 120 inguru zinegotzi ere «Deiadar» blokearekin batera kalera irtetea erdietsi bait da, Euskal Herriko Hautetsiak bilkura moduan.

Baionako kaleetan barrena hiru mila lagun manifestatu ziren pasatu den larunbatez, festa giroa dantzari, txistulari, gaitero, txaranga eta abarrez lagundua. Bien bitartean, «Deiadar»ko zenbait ordezkariaren eskutik blokeoen erreibindikapenak entzun erazi zizkieten subprefektari, Baionako alkate eta Kontseilu Generaleko lehendakaria den Grenet eskuindarrari eta kontseilari orokorra den Destrade sozialistari.

1990 aurrekontuek euskal kulturgintza prima dezaten

Iparraldean euskarak azken urteotan nozitu duen beherakada, eta halaber neurri berean kulturgintzak, botere publikoek ezarritako dirulaguntza murrizketekin oso loturik dagoela salatu du Seaska, AEK eta Pizkundearen iniziatibaz batutako blokeak, egundainoko inobilismoa eta eskubide kulturalen zapalketa bertan behera gelditu dadin eta datorren urterako aurrekontuek euskal

herritarren beharrak kontutan hartzeko eskatuz. Aurrekontuek kultur etxeekiko eta euskal komunikabideekiko begirunea izan dezaten aldarrikatzeaz gainera, «Deiadar»ek bereziki azpimarratu du euskal irakaskuntzaren sendotzeko Hezkuntz Ministeritzaren eta Seaskaren arteko akordio serio baten beharra, euskararen irakasteko irakaslearen formakuntzarako beharrezko egiturak bidera daitezela, berreuskalduntzerako AEK finantziatu, eta euskal kulturgintza bere esparru guztietan hedatu dadin euskaltzaleen eskubideak errespetatu daitezela eta ez instituzionalki oztopatu.

«Deiadar» blokeak adierazi bezala, «botere publikoen bete-beharra da 1990. urteko aurrekontu eta finantziamentu legearen markoan ezinbesteko diren euskara eta euskal kulturgintzaren hedatzeko ezinbesteko egiturak primatzea» da egunotako kanpainaren helburua.

Bestalde, EKBk (Euskarazko Kulturaren Batzarreak) bereziki txalotu eta zoriondu ditu Iparraldeko kultur elkarteak oro, «eredugarria suertatzen zaigu euskaldun guztioi Iparraldean hartutako bidea, lortutako bateratze horrek bermatuko bait du berreuskalduntzea behar bezala bideratu ahal izatea» adieraziz.

Ekainaren 10ean «AEKantuz» eta gero, ekainaren 14ean Pariseko Ministeritzatik Iparraldera hurbilduko den delegazio bat —Lionell Jospincon ordezkari duelarik— «Deiadar» blokearekin elkar hizketatuko da Baionan, aipatu eskariei kasu egin diezaioten.

DABID ZUAZALDE

OLERKI ETA IPUIN BILDUMA BANA ARGITARATU DITU BERRIKI

Joakin Balentziak epika eta surrealismoa baliatu ditu herri honen ahots xume den poesian

Natura iraungiari eta herri zigortuari maitasunaren eta lagunen mintzoaren bitartez heldu den esperantza oldartzen zaio idazle honen lanean, olerki estilo desberdinetan zehar. «Heriotzaren ipurdia» eta «Espaloian dago munduaren xilkoa» plazaratu ditu oraintsu.

Orain arteko lanak hor zehar barreiaturik zituen Joakin Balentziak bi liburu osatu ditu berriki, «Heriotzaren ipurdia» izeneko narrazio bilduma (Pamie-la), 5 ipuinekin, eta «Espaloian dago munduaren xilkoa» (Susa), olerki bilduma dena. Pentsatzen jarrita bada zubi tematikorik batetik bestera iragateko, nahiz genero diferentek izanik, liburu bakoitzak erabateko autonomia duen, eta apenas atzeman daitekeen bi liburuek egile bera dutenik.

Egileak berak aitortzen du narrazioaren eta olerkiaren arteko muga aurkitzea ez dela beti erraza, izan ere epika baliatzen bait du Joakin Balentziak bere olerkietan, hauek giro narratiboa hartuz, neurria luze samar gelditurik. Dioenez, «poemetan ez dago mugarik, ipuinetan bai, poema batzu nahiko epikoak dira, eta bertan nahiko gustora sentitzen naiz».

Autobiografia da poemetan eta narrazio lanetan soma daitekeen bestelako atala. Berak bizitako hainbat gauza ageri dela diosku egileak. Olerkiek lau atal dituzte, lehenean gerrazkoak ageri dira, amorrazioaren zipriztinak nonahi ditugularik. Bigarren amodiozko

poemak heldu dira, eta erotasunari buruzkoak hirugarren, azkenik *Hodei gorriak jotzen* izeneko saila, hau ere nahikoa autobiografikoa dena.

Poesia kultur kontrako balore

«Ametsetan ito, itzalik gabeko zuhaitza, adimenaren iturburu sendo akitua, eguzkia irteetaz ahazten den lurraldea, natura iraungia» bezalakoek

olerkiei ematen dieten giro ilun eta etsia nabarmen gertatzen da bilduman zehar, hain bait dira usu azaltzen. Alabaina ez du uste idazleak mezua hain ezezkorra gertatzen denik, bere ustez bai bait da esperantzarik ere poemetan, maitasunekoetan batik bat: «bai, zentzu batean ezezkorrak dira, baina (bonba lehertu arte) agertzen da hor batzuetan. Naturarekiko erlazioak oso bereziak dira, Baudelaireren moduan, natura iraungita dago, eta nik horrela ikusten dut, baina bada gero esperantza, lagunen arteko solasean adibidez, edo herri txiki honetako solasean». Eta egia da liburu guztian zehar esperantza ezezkortasuna bezain presente dela. Ez inola naturagatik esperantza, baina bai lagunekiko mintzoan dagoen esperantza, hau bait da poesia definitzeko bideetako bat egilearentzat, lagunekiko lokarri gisa.

Kultur kontrako balore gisa definitzen du ere poesia, «po-

siarena ahots ttiki eta xumea da, gure herriaren ahotsa bezalakoa, eta tamaina handiko kultura horretan poemagintza eta euskal literatura bera ahots ttiki bat da, baina iraunen duen ahots ttikia, eta poeta identifikatua senti erazten duen herriak ere iraunen du, halaxe ikusten dut nik».

Herria izan ere gai nagusia baita testuan zehar, lehendabiziko partean gertaera jakin batzurekin lotzen diren olerkietan batez ere.

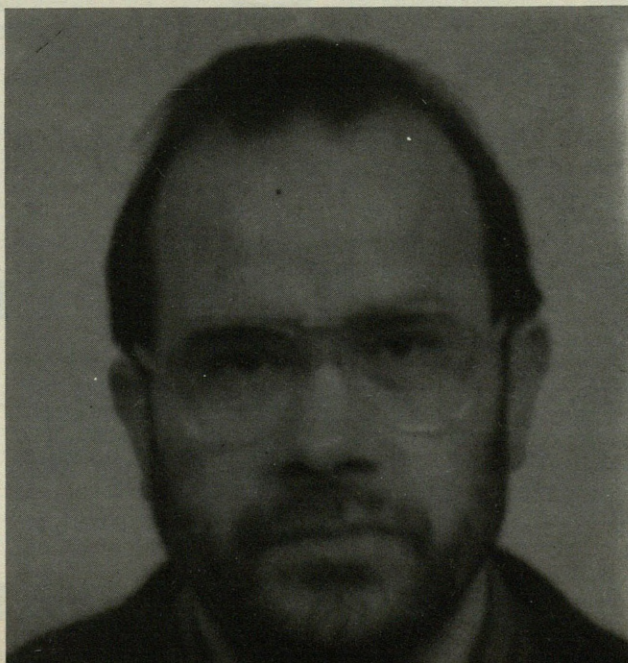
Sinbolismoa eta unibokotasuna

Olerki anitzen berezitasuna dugu unibokotasuna edo esanahia zuzen agertzea, egileak berak aitortu bezala deskriptiboak dira olerki hauek eta linealak behin narrazio batean sarturik. Bestalde, eta bigarren partean batez ere surrealismoa ageri zaigu, gainerateko beste olerki prosaiko batzuren parean, interesaren arabera aukeratzen duenari estilo bata edo bestea.

Bildumaren izenburua ere olerki surrealista batetik aterea du, espaloia izaki autoek sinbolizatzen duten mundu moderno edo postmoderno hotzaren aurka dugun babesa, Joakin Balentziak berak dioten bezala, «babesik baldin badago behintzat».

Olerkia eta narrazioa idazten segitzen duen Joakin Balentziak denborarekin beste zertobait eskaintzea du gogoan, eta hor zehar idatzi du literaturari buruzko saio zerbait, literaturaren soziologiak biziki kezkatzen duela aitortzen digularik.

INÁKI CAMINO

**kirolzaleen
zerbitzutan**

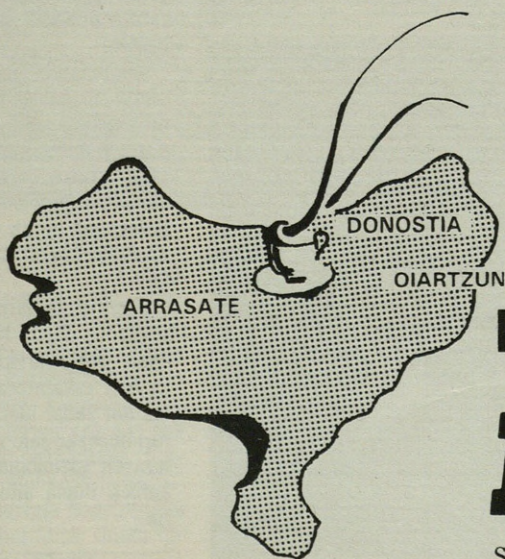
m
miner
donostia

☎ 271050 eta 270447

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

ERRAMUN GOIKOETXEAK ETA PELLO ZUAZNABARREK MENDEAREN HASIERATIK GORDE DUTE TXALAPARTA

P. Zuaznabar: «Gure eritzirako sagarretik dator txalaparta»

Askok ez daki txalaparta perkusiozko musika tresna oso ezezaguna zela 60. hamarkada arte, garai hartan bi bikote jole besterik ez zeudelarik: Astigarragako Goikoetxea eta Lasarteko Zuaznabar anaiak. Bi bikote hauei esker, eta artzetarren segimenduz heldu zaigu indarberritua.

Pello Zuaznabar lasartearra, 83 urteko gizona dagoeneko, bizkor eta arin aurkitu genuen Andoaingo etxean. Txofer gisan igaro du bere bizitzako parterik luzeena: gerra amaitzeaz zela, Iruñeko gartzelatik irten eta Laborde fabrikari hasi zen lanean, eta jubilatu eta gero oraindik bere auto gorrian ibili ohi da: «goizero eramaten dut biloba eskolara, eta ondoren, moka du bat jan eta mendira joaten naiz, kotxez piskat eta oinez gero; perretxiku batzuk ekarri».

Oso gaztetandik jotzen du txalaparta, oraindik ere handik eta hemendik deitzen dutelarik bera entzuteko aukera nonahi izaki. «Osabagandik ikasi nuen. Aitak ere zeozer bai, baina gutxi; batez ere osabak erakutsi zigun, Iradi Barriolakoak, Hernaniko. Etxean ikasi genuen. Zortzi urterako anaiak eta biok jotzen genuen. Gero beste osaba bat bagenuen tobera

jotzen zuena, guk egurra bezala, hark burdina. Tobera erraza da. Baina urruti entzuteko txalaparta, txalaparta da ederragoa».

Migel, anaia zenak, eta biek jotzen zuten elkarrekin zuaznabartarrek. «Gerra arte asko. Gerran eta ondoren isildu ginen. Panplonan egondu nintzen gartzelan, Bilbon harapatuta; handik etorri, eta jotzeko beldurra. Pentsa eza zu, tabernan euskara hitz egiten genuelako, holako hiru fletxakin alkandoran falangistak guri esanez ez txapurreatzeko. Hasi ginen txalapartarekin hala ere, eguberrian eta. Badakizu, festa giroan bati barrutik ateratzen zaio jotzeko gogo bizia. Gero, piskanaka hasi ginen sarriago jotzen. Hemen enteratu zen Don Manuel Laborde, fabrikako nagusia, eta baita Don Manuel Lekuona; haiek deituta Zerainera joan ginen bi anaiok. Han jo, haien galderak erantzun eta... gerra

Zortzi urtetarako anaiak eta biek jotzen zuten. Gerrarekin batera isildu behar.

aurretik jotzen genuela, Donostian radioan ere jo genuela».

Egurra jotzen zuten bitartean adarrak laguntzen zituela gogoratzen du Pellok: «Pa-

ko Makazagak jotzen zuen. Pakori 'Astua' esaten zioten; aguazil, enterradore... afizio askokoa izan zen. Nere kintoa, kinta del 27, hura ere 1906an jaioa. Orduan, hark

Erramun Goikoetxea: «Gau osoz, eguna zabaldu arte jotzen genuen»

Pasa berriak dira Hernaniko 3. Txalaparta lhardunaldiak, eta hauei hasiera eman zien hitzaldiaren berri ematera gatoz. Erramun Goikoetxea, Astigarragako txalapartari zaharrak tresna zahar honetaz han esandakoak bildu ditugu.

Hitzaldiari hasiera emateko Juan Mari Beltranek, Hernaniko Musika Eskolako irakasle, Euskal Herriko soinu tresnen ikertzaile eta ihardunaldi hauen antolatzaileetakoak, aurkezpen txiki bat egin zuen.

Ondoren 80 urtetako Erramun Goikoetxea kontu kontari hasi zen. «Orain dela 65 urte edo hasi ginen, Asensio nere anaia eta biok, aitona-gandik ikasita». Txalaparta eta sagardoaren arteko erlazioa ere segituan agertu zen. «Sagardoa egitean jotzen genuen txalaparta, gau osoz, eguna zabaldu arte. Orain bai, baina orduan ere egiten ziren parrandak». Amara eta Astigarraga aldeko Erbetegi-Etxeberri baserritik herrira begira jarri eta han hasten omen ziren bi anaiak txalapartari eta sagardoari emanaz. Jendea inguratu, «ehun edo berrehun metrotik hobeto entzuten da txalaparta, ber-

tatik baino», eta 'marka de balde'ko festa hartan parte hartzen zuen.

Inguruko Milandegi eta Montegorri baserrietan ere jotzen zuten txalaparta, eta horrela, komunikazio eta lehia bat sortzen zen beraien artean. Horretarako aurretik «beti ohol zaharren bat bage-nuen, edota bestela bat lehortzen jartzen genuen».

Orduan ere gutxi omen zekiten txalaparta jotzen: «Altzako Sarriegi, Lasarteko zuaznabartarrak, Zabalegi eta beste batzu ibiltzen ziren gu bezala». Gehienak, denak ez esateagatik, Gipuzkoako Beterrikoak.

Segidako materialeak erabili ohi zuten: «ohol bakarra, altza edo makala (batzutan to-larekoa), maizorri edo arta hostoen gainean bi saskitan

jarrita». Beti binaka jotzen zuten, «batek 'tukutun' esaten geniona (bikoa edo erritmoa) eta besteak haren 'urrinak' (batekoak edo bariazioak) egiten zituen. Tarteke adarra, zintzarriak...».

Eukal Herria osoan jo izan dute Goikoetxea anaiak. London-en jotzera ere heldu omen ziren: «han bilbotar batek erosi zizkigun denak, oholak, saskiak, makilak».

Geroztik Artze anaiak hasi ziren trsna zahar honen inguruan ikertzen, eta Zuaznabar eta Goikoetxeatarrengandik ikasi zuten.

Orain zalaparta asko, txalaparta gutxi

Txapelketa bat ere izan omen zen, «Donostiako Trinidadean, CATek antolatua. Sei

bikote edo baginen». Hau, dirudienez, orain dela hamabost edo hogeitau urte izan zen.

Orain, Erramun Goikoetxea bezalako txalapartari zaharrei esker soinu tresna hau mantendu da. «Orain zalaparta asko eta txalaparta gutxi. Gaizki jo ezker segituan antzematen da. Hori gaizki hari duk!». Modernizatu egin da: «bi, hiru, lau ohol sartzea oraingoa da, guk beti ohol bakarra jotzen genuen».

Egun Euskal Herriko bazter guztietan daude bikote onak, bakoitzabere estilo eta berikuntzekin. Eskolak ere ari dira sortzen, Hernanikoa kasu. Ea beste musika eskolek ere sartzen duten hemengo musika tresna zahar hau beren programetan. Txalapartak, hala ere, ez du bere askatasuna galduko, araurik ez bait du eta. Erritmo jakin batetik abiatuz, inprobisatzea eta gusto piska bat izatea nahikoa da.

adarra jo eta guk egurra, guk lehendabizi gero berak, tarte-ka».

Oholak, gerezi eta altza gustoko

Txalapartaren jatorriaz zerbait ezagutzen ote duen galdegin diogu Pellori. «Ez dakit ba. Don Manuel Lekuonak esaten zuen aditutakoa zeukala sagarretik datorrela txalaparta. Sagarra garai batean jotzen zen pixoiarekin, tzantzata tzantzata. Hainbeste gauza esan dira nondik ote datorren... Gure eritzirako da sagarretik datorrela txalaparta. Pixoiarekin sagarra jo, gero gainean oholak jarri eta estutu, eta sagarrak bukatzen zirenean tabloiak —gehiena gerezia izaten zen, edo altza— kanpoan jarri eguzkitan lehortzen; ze oholek zeu-

Pako Makazaga adarraz, eta aldamenean Zuaznabar anaiak: Pello eta Migel. «Pakori 'Astua' deitzen zioten.

kan soinurik politena aukeratu eta ganbaran jartzen genuen zintzilik lehortzen. Orain badaukat gineako egurra. Makilak, lizarrak dauzkat, eta baita pagoak ere. Li-

zarra pisuagoa da, biziagoa».

Sagar denboran jotzen omen zen txalaparta beti. «Bestela festetan seguru jotzen zela: gabonetan, eguberrian, sanpedrotan... Lehen

beti baserrian, orain plazara jeitsita».

Pello Zuaznabarrek go-goan dauka gerra aurretik zenbait baserrian jotzen zela: «hiru tokitan edo bai, Saltsaten eta Zelarten eta; Barriolan beti. Lasartetik entzuten genuen Hernanin jota, gauez». Txalaparta gauarekin oso lotuta egon ote den galdegin diogu. «Bai, badakizu, garai hartan kotxe burrundarik eta horrelakorik ez orain bezala, eta urrutitik entzuten genuen primeran gauez. Gauez politagoa da, eta urrutitik entzuten da: esaten zuten Usurbildik Hernanira ederki entzuten zela. Nik jo egiten nuen, eta ezin esango dut hori egia denik, baina hala esaten da. Gure aitak eta esaten zuten, izaten omen zen baserritik baserrira

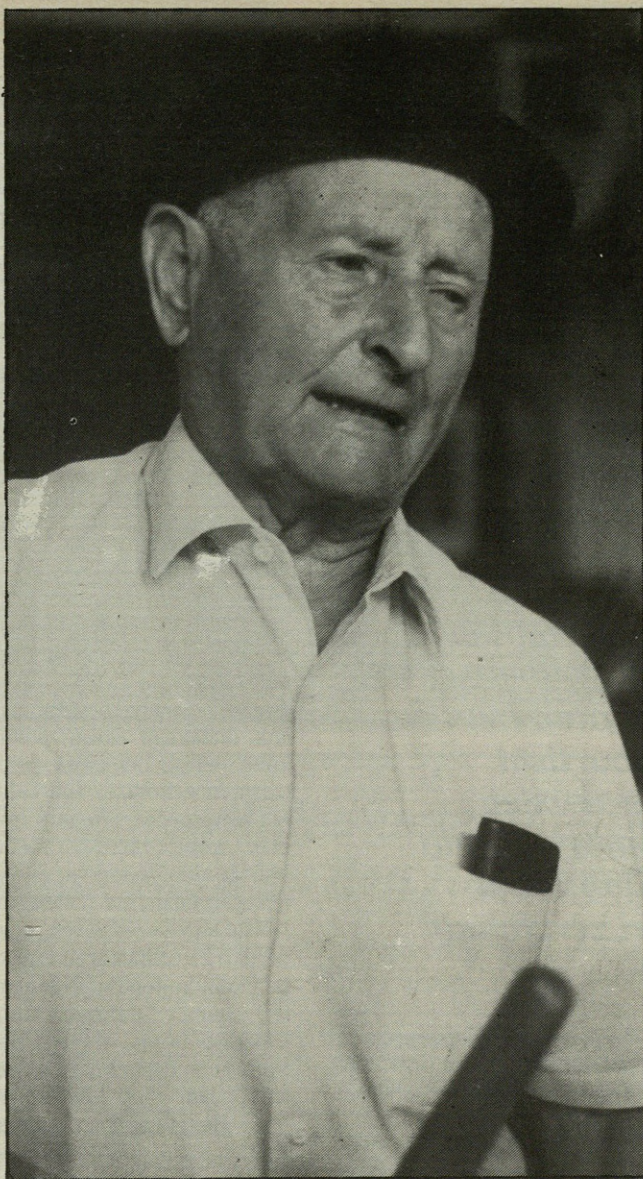
Gauz da polita txalaparta.
«Usurbildik Hernanira entzuten omen zen».

anuntziatzeko auzolana zegoela».

Egungo txalapartaren aitzindari

Makina bat jenderi txalaparta jotzen erakusten aritua da Pello Zuaznabar. «Usurbildiko Artze eta horiek ezagutzen dituzue. Ba, haiei eta. Lasartera, Sausta baserrira etortzen zitzaizkigun. Gero hasi ziren hiru oholekin, modernizatu egin zuten. Guk poza ez ahaztutzeagatik, entenditzen al duzu. Jose Antonio Artze ikaragarria zen: hura ametsetan ere txalapartan aritzen zen».

Gustoko ditu Zuaznabarrak gaur egungo txalapartariak ekarri dituzten joera berriak. «Pozik gaude ahaztutzen ez bada. Kuestioa da txalaparta zaharra guk jotzen dugula. Aldatu egin da orain, erritmoak aldatu, ugariago eta matsugo eta. Oso pozik hartzen ditut joera horiek denak. Polita geratzen da lau tabloiekin, Araiakoek Hernanin jo zutena burdina eta harriarekin... Orain soinu ugariagoz jotzen da, politagoa da, zaharra berriz motelagoa».

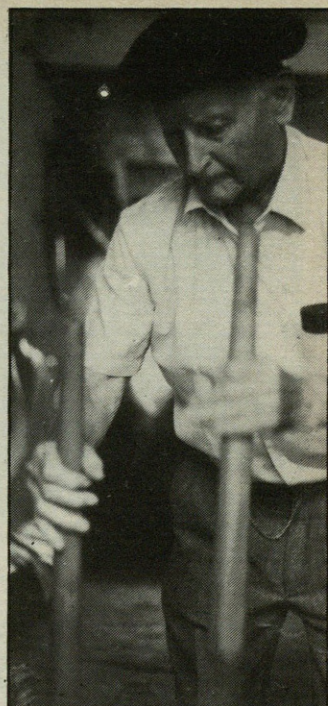

“ Oso pozik hartzen ditut txalapartako joera berriak. Orain soinu ugariagoz jotzen da, politagoa da; zaharra berriz, motelagoa ”

Tukutuna eta errena

Bilobarekin jo ohi du Pello txalaparta. Etxepean garajea daukate, eta han txalaparta jarria. «Mutil kozkorrak, kozkor galanta 14 urtekin, hark eta biok jotzen dugu. Berak 'tukutuna', nik 'errena'. Txalapartak erritmoa bakarrik du, ez du solfeorik eta behar: egurra. Gauza erraza da entenditzen: batek, tan-tan tan-tan

tan-tan, eta besteak tartean sartu behar, hori da kojua edo errena. Hiru gauza ditu: tukutuna, errena eta laukoa. Oholak ona izan behar du, maizorriaren gainean jarria, zerbait gogorraren gainean ez bait dago ezer ez, mailuaren hotsa bezalakoa besterik ez. Oholak gogortasun desberdinak izaten ditu, eta han jo edo hemen jo ezberdin izaten da; gero, korapiloak ere izaten diuzte. Baina hori bai,

«Behin gu gurdi gainean egurra jotzen, herritik bueltaka gurdi gainean».

txalaparta kanpoan jota hobeto: etxean jota beteagoa geratzen da; behar du danga danga eta hotsa altxa».

Pasadizo xelebreen artean gogora datozkio bat edo beste txalapartarekin. «Behin gu gurdi gainean egurra jotzen, eta herritik bueltaka gurdi gainean. Madrilen ere izan ginen, instrumentu autoktonoen jaialdi batean; beltzak eta denak ziren han gurekin batera, haiek ere egurra jo zuten. Gero txeko batzuk ere etorri ziren beste batetan, Laborden bidez; eta joan ginen Kaxiononea, Urnietako sagardotegira: sagardoa edan, txalaparta jo, eta txekoak etzanda jarrita oholak azpitik fotografiatzen eta gu jotzen. Azken aldian Bilboko Arriagan ere izan gara: doto-re hura, baina nerbioso ez; guk bentaja bat daukagu, gaizki jotzen baldin badugu ere ez du ia inork entenditzen, eta beti txaloak».

Garajera jeitsi ginen. Han zeukan txalaparta. Joxemik tukutuna egin zuen, eta Pello Zuaznabarrak errena: lehen-dabizi gerezia probatuz, gero gineako egurra.

**JOXEMI SAIZAR
GORKA ARRESE**

«BIDEO-ARTEA, EUSKAL HERRIAN, SORKUNTZA ESPERIMENTALA»
LIBURUA KALERATU DU KRISLU ARGITALDARIAREN ESKUTIK

Bideo-artearen imajineria telebistaren erasoei kontra-eraso

Josu Rekalde, Arte Ederretako irakasleak buruturiko bideo-arteari buruzko tesia argitaratua izan da. Euskal Herriko bideoartista ezagunen lanak erakusten dizkigu. Liburuan oinarrituz eta Josuri elkarrizketa labur bat eginaz, bideo-arteari zertxobait hurbildu gatzazkio.

Azken bi hamarkadetan, bideoa lehendik ere gainezka zegoen irudiaren gizartera sartu da. Egunero milaka irudi kontsumitzen dugu eta bideoa irudi hauek kontserbatzeko tresna onena bezala agertzen zaigu.

Medio berri honek sartzen eta sartuko ditu aldaketa na-

barmenak 'ikusle'arearen ohituretan, zinera joan eta gela ilun baten emanaldi bat ikusteko ohitiuraren ordeztu, filmak etxean ikustekoa jartzen bait du, irratia entzun, jan edo irakurtzen den bitartean.

Telebistaren zibilizazioan murgildurik gaude. Gaur

egun komunikabideetan ematen diren estrategiak, medio honetan oinarritzen dira. Informazio programan, ikus ditzakegu albiste politikoak, heriotz odoltsuak, printzesaren ezkontza, eguraldia eta astronautak ilargian. Irudiak kontsumitzeko modu honek, ohitura sortzen du teleikusarengan, eta honek, telebista aurrean ezaririk, eguneroko errealitatearen espektakulua itxoiten du. Bideo artea honen aurrean kontra-eraso bezala sortzen da. Nam june Paik-ek dioen lez, «telebistak gure bizitzaren une guztietan eraso digu, Kontra-erasotzeko ordua iritsi da».

Artea ez da hartzen historian zehar pintura eta eskultura hartuak izan diren bezala. Tradiziozko artean errea-

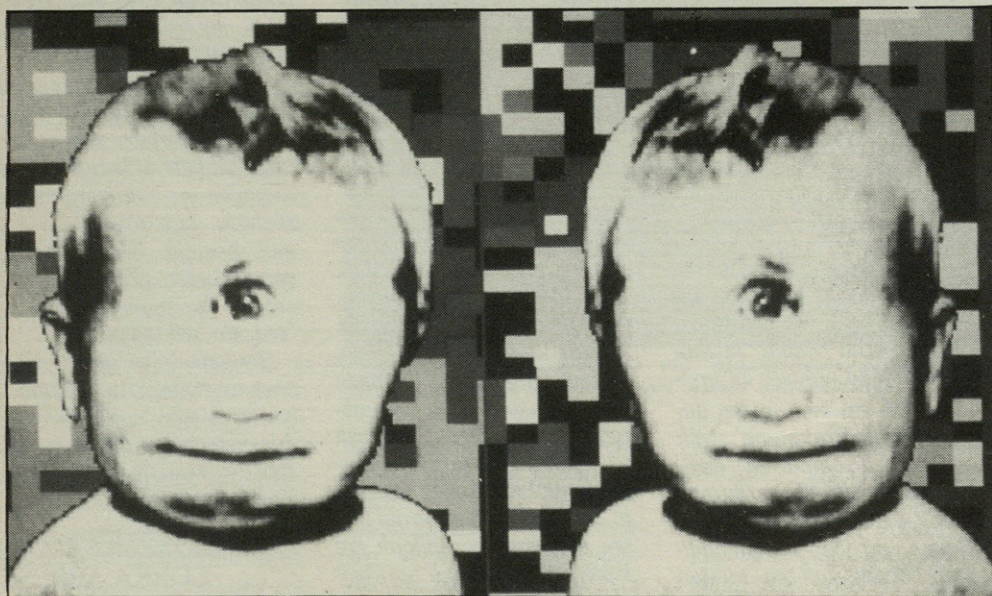
litatea, ikuslearen ikuspegiak lanari ematen diona da. Bideoan, irudia inposatu egiten da. Bideo-arteak 'arte lana' izatearen arrazoi nahasia eta 'mass-media' baten zatia izatearen errealitate sozialaren artean kokatzen da: telebista berriemaile eta narratzaile aldi berean.

Background

75. urtearen inguruan hasi zen Euskal Herrian bideo arte mailan zertxobait egiten. Hemen egiten diren bideo lanak, oraindik gorakada teknologikoak daraman modarekin bat datoz, eta baita ere bideoaren aspektu ekonomikoarekin, honela artistek, merkeak diren ikusentzuteko lanak egin ditzaketelarik. Oso gutxi dira bide berri hau ikertzeko espresio forma bezala ikusten duten bideo artistak.

Euskal bideoan ikusten dugu, zine edo literaturan ez bezala, askotan bere izaera informatibotik kanpo gertatzen dela; medio tradizionalak erabil daitezkeen bezala erabiltzen da, beste izaera hori telebistaren eskuetan utzirik. Artistek ezin dezakete baztertu bideoaren munitate dagoen funtzio hori. Hau egingo bagenu, ideologiarekin inolako loturarik ez duen produktu batetara iritsiko ginatke, beraz, bai egiten duenaren, bai bere ingurunearen ikuspegitik, arte inpersonal batetara.

Dena den, bideo artea Eus-

kal Herrian hain gaztea izanik, oraindik bide asko egin daiteke forma eta ideologia aldetik nolabait finkatu arte. Horregatik, nire ustez, beharrezkoa da lehentasuna osoa ematea bideo alorrean ari diren artistei jarraipen bat izateko aukera emango dien azpiegitura horri.

Beste lekuetan bezala, Euskal Herriko bideo artistek, ghetotik irteteko eta ikusle kopurua haunditzeko borrokan ari dira, batetik bideoaldietan agertuz eta bestetan, instituzio autonomikoek, hau da ETBk, museoek eta zentro kulturalak, laukizuzen eta elektronikoa den arte txiki haundi honetan begiak jarri ditzaten saiatuz.

PERU UNTZUETA

Josu Rekalderen testuan oinarriturik

Josu Rekalde: «Bideo-artean egiten da telebistan egiten ez den hausnarketa»

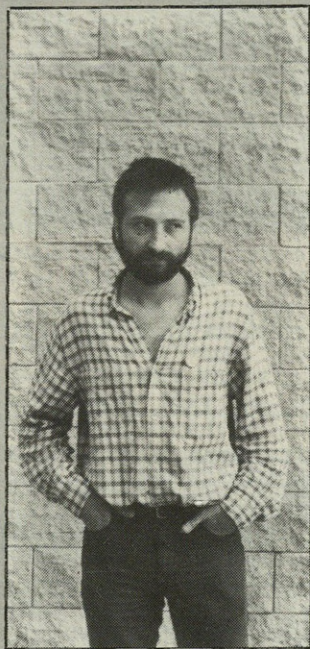
ARGIA.— Noletan bideo-arteari buruzko liburua?

J. REKALDE.— Bi atal ditu liburuak, bata teorikoa eta bestea praktikoa. Hamar urtetandik hona nabil bideo sorkuntzan eta bideoari buruzko esperimentazioan, plastika esperimentazioan, eta bestaldetik, akademikoki ere, teorikoki bideoari buruz ikerketak egiten, bideo zer den... Bideoari buruzko tesina da hau, hortik sortu da liburua.

A.— Zein mailako bideo-artea egiten da Euskal Herrian?

J.R.— Segun eta mailan non jartzen diren. Teknika aldetik nahiko arrunta da, materiala berak inposatzen du eta. Kontzeptual mailan, ordea, ondo gabiltzala uste dut, ze esperimentazio guztia kontzeptuan zentratzen da. Denetarik dago, eta askotan ikusgarriena teknika da, bestea apur bat ulergaitza delarik, landu gabea da ikuslearentzat.

A.— Bideoa telebistaren oposizio bezala aztertzen duzu...

J.R.— Bideoa hasi zenean, orain hogeita hamar urte, oposizio batean hasi zen, telebistari oposatzen. Orain ere, badago telebista ofiziala, bere programazioarekin eta bere politikarekin, eta gero bideoa dago. Bideoa ez da telebista, ze estetikoki beste esperimentazio batean dago sartu-

ta. Hor beste hausnarketa maila sartzen da, politikoa eta soziala, eta hori telebista batean ez da egiten. Telebistan egiten ez den hausnarketa egiten da bideo-artean.

A.— Instituzioek ba al dute bideo-artearikiko kezkarik?

J.R.— Uste dut oraindik ez dakitela zer den bideoa. Guk ere eztabaida batean daukagu, zer den bideo-artea, zer den bideoa. Oraingo, festibal batzuk egiten dira, Tolosan, Zestoan... baina oso puntualak dira, talde batek eginiko gauzak dira, instituzio bezala ez dago ezer.

A.— Bideoaldiek zer suposatzen dute bideoa lan-tzen duenarentzat?

J.R.— Eztabaida bat dago... zein da bideoaren tokia? Non erakutsi bideoa? Holako festibal batean? galeria batean? museoan? telebistan? Ez dakiagu geuk ere zein izango den azkenean bere tokia. Orain arte, beste lekuetan ateratzen ez denez, halako bideoaldiak egin behar dira. Baina horrek ez du esanahi hori denik bere tokia, beste tokiak ere egon behar dute.

A.— Bideoartean ikerketan dabilenak, behin fakultatea utziez gero, aukera gutxi ditu lan horri jarraitzeko... Ba al da irtenbiderik?

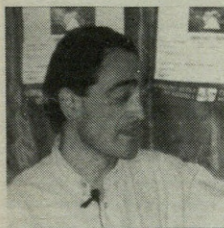
J.R.— Garrantzitsua zera litzateke, fakultatean ikasketak burutu ondoren, bideo munduan dagoen artistak, ikerketan segi ahal izateko, gutxienezko materiala eduki dezala eskuragarri instituzioen batean, kultur etxe batean edo, bere inbestigazioa jarraitzeko. Bestela, fakultate-tik irtenez gero ezin da ezer egin. Insituzioek ziurtatu behar dute halako azpiegitura minimo bat bideo mailan esperimentatu ahal izateko.

A.— Nola ikusten duzu arte honen etorkizuna?

J.R.— Ez dut ikusten bideoa bera bakarrik irla batean, bere etorkizuna beste medio batzuekin elkarturik ikusten dut, ordenadoreari... eta denboraz pasata dauden beste medioei ere bai, super-8ari... medio ezberdinekin, intermedia batean, zerbait berria proposatuko nuke.

JON OLAIZOLA

Paperetan idatzia

EUSKARA BATUA

Nik neuk euskara

batua zuzen egin dela esango nuke. Batua oinarrian erdialdeko euskalkiak daude, gipuzkera, lapurtera eta goinafarrera hain zuzen ere. Eta Euskal Herri osoa aintzakotzat hartzen badugu eurok dira denontzako ulerterrazanak. Begi bistan dago

ezin zela bizkaieran edo zubereraren oinarritu, euskalki horiek, Euskal Herriaren bi bazterretan geratzen direnez, dexente aldentzen direlako gainontzekoengandik.

Koldo Zuazo, («Arrasate Press», 22. zenbakia).

EUSKARA ETA INSTITUZIOAK

Euskara ezin da planteatu ikuspegi ekonomizista batetik, euskara ez dago normalizaturik eta. Guk egiten duguna, Euskal Herriko presupostuek ematen diguten dirutzaren arabera euskara bultzatzea da. (...) Galdetu daiteke baita ere hezkuntzan edo industrian gastatzen denak eragin nahikorik duen. Nik baietz uste dut, azken batean herri honen alde egiten diren ekintza guztiak onargarriak dira eta.

Josu Legarreta, («Eguna», 89-5-25).

EUSKARA ETA INSTITUZIOAK

Xabier Kintanaren artikulu bi irakurri ditut egunkari honetan: «Euskara kale giroan aurrera, baserrian atzera» eta bestea «Erdaldun berriak». (...) Euskararen kinka ez dut uste euskaldun on eta txarren artean dagoenik. Eta zentzu honetan, euskaldunak bi taldetan, «erdaldun berri» desertoreak eta «euskaldunberri» jartorak, bereizteari sinplezia deritzot. (...) Hizkuntza dela eta, nahiko baztertua ikusten du bere burua [baserritarrak] edo, gutxienik, erdara beharrean aurkitzen da askotan. Eta arazo hori ez da borondate kontua. Gizarte osoarena baizik.

Andoni Lekuona, («Deia», 89-5-23).

KORTATU-K UTZITAKO LEKUA

[Kortatu-k utzitako lekua] uste dut parte batetz betetzen dugula, ez dena, ze Kortatu talde bat eta mobida bat zen, gu talde bezala ari gara bakarrik eta ez gara hainbeste konprometitzen. (...) Joan den urtean batzuk pentsatu bazuten ere talde asko desegitean honek ez zuela aurrera egingo, ez zuela etorkizunik, ez dago behar akadark, gorakada bat baizik, jende pilo bat dabil eta gazteak asko.

Delirium Tremens, («Hemen», 89-5-26).

KONTA-POESIA

Osabak erritmoak

aztertu zetan eta horretarako izugarritzko sena eta jakituria zetan, baina nere lana eguturazioa aztertzeari izan duk, kontapoesiaren egiturak eta baliapideak. Nik sei modulo metriko nagusi antzeman zetat genero honetan eta bakoitzaren eredu batzuk eskaintzea duk nere asmoa.

Juan Mari Lekuona, («Egin», 89-5-27).

M. Zalakainek puntua jarrita

Alfredo Aldairi

(Egin egunkariko argazkilaria)

— Azken hiru urteotan irabazi duzu Foto-Press delako argazki lehiaketa; bitan kirola sailean eta bestean gizarte sailean. Zorionak emateaz aparte, erantzun iezaguzu ARGIArako: saritua izan ala ez izan, ez al da kontraesan bat argazkilaritza batentzat, batez ere ilustrazio lanean aritu beharra eta ez kreaiziolanean?

H ALAKO zerbait da, bai. Eta benetan esaten dizut, oso leuna eta errespetozkoa zarela gu ilustratzailetzat hartzean, zeren maizegi, zulo betetzailer huts baino ez bait gara. Hori, jakina, nik dudan esperientziatik eta lagunekin ditudan harremanetatik esaten dizut. Bueno, egia esan, nahiko injustoa da generalizazioak egiten ibiltzea, baina nire ustez, eguneroko informazio orokorreko medioetan lan egiten dugunok ikusten dugu argazkiaren funtzioari buruz ez dagoela kriterio finko eta zehatzik. Kasu oso bereziak kenduz gero, argazki batekin mila funtzio desberdin bete dezakete 'buruek', argazki bat zer den jakin gabe gainera. Nik esango nuke, 'idazleen' ardura gehiago dela argazki bat nondik ebaki daitekeen, edo nolako hutsunea beteko duen, jasotzen duen mamia azpimarratzea baino. Espazioak agintzen du eta argazkia ez da behar bezala baloratzen: ala gaur bai eta bihar ez. Nire ustez idazle eta argazkilariek batera jokatu beharko lukete, baina normalki lana bakarrik egiten da. Nire gusturako kiroletan aritzen naiz askeen, saileko arduragatik, baita niri lan hori asko gustatzen zaidalako; eta egia esan, gai bat gustatzen zaizun gehiago ateratzen duzu. Gero, Bilboko edizioak joku asko ematen dit, egunero zortzi orrialde betetzea nahi eta nahi ez leku asko betetzea bait da, eta hor argazkilarion zeregina nahiko zabala da. Orohar ordea, eta nire egunkaria alde batera, lehen esandakoa azpimarratuko nuke: kriterio zehatzen falta harrigarria.

Puntako argitalpenak

Donostiako «Hontza» liburudendak emandako datuak.

Literatur liburuak:

- 1.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 2.— «Paixibo», Joxean Sagastizabal. Elkar.
- 3.— «Atabala eta Euria», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 4.— «Henry bengoa Inventarium», Emak Bakia Baita. Elkar.
- 5.— «Katherina Blom-en ohore galdua», Boll / Zabaleta. Elkar.

Orotarikoak:

- 1.— «Hitegia 2000», Ekiten taldea.
- 2.— «Apellidos vascos», Luis Mitxelena. Txertoa.
- 3.— «Rutas y paseos por Iparrale», M. Angulo. Sua.
- 4.— «Euskal pirineoak», Peña Santiago. Elkar.

Tadeusz Kantor poloniarrrak sorterrria antzeztu

1975. urtean Europako antzerki mundua hunkitzea lortu zuen «Olde hila»ren egile poloniarrrak hiru obra eskaini dizkio bere sorterriko haurtzaroari. Wielopolen jaio zen Tadeusz Kantor.

Tadeusz Kantor Crakoviako bere etxean.

1915. urtean jaio zen Tadeusz Kantor, Krakovia hiria-aren ekialdean geratzen den Wielopole-n. Herri horretan eskaini zuten antzerkilari poloniar honen «Wielopole Wielopole» obra, bere sorterriri eskainitako obra hirukoitz baten lehena. «Leher-tu daitezela artistak» eta «Ez naiz sekula itzuliko» dira beste biak.

Wielopole-n antzokirik eta sala de fiestas ez denez eleizan eskaini zuten obra. Justu eleiz horretako apezak eskaini zion babesa Tadeusz-en amari, Tadeusz jaio berri-tan bere aitak gerrara aldegin zuenean. «Gabonetan, Bazkotan, izugarritzko zere-monien partaide izaten nintzen eleizan. Laupabost urte nituen, ez nenkien antzer-ria zer zenik ere eta eleiz atarian meza jokatzeko nuen. Apeza nintzen alkandora zuri batez eta nire arreba laguntzaile. Beti gonbidatzen nituen apeza, amona, ama; oso serioa zen, beraiek ziren ikus-leak. Aldi bakoitzean sermoi batez amai-tzen nuen».

Wielopole-n judu eta katolikoak bizi zi-ren garai hartan. Tadeuszek eleizaren na-hiz sinagogaren zeremoniak ezagutu eta

mirestu zituen. Apeza hil zenean ordea Tarnow izeneko herrira aldegin behar izan zuten. Han jakingo zuten, telegrama baten bidez, «Marian Kantor Ausc-hwitz-en hil da bihotzekoak emanda».

«Azken gerratean herri erdia suntsitua izan zen, etxe asko erre, juduak deporta-tu... geroztik, gau horrezaz gain, ez naiz berriz itzuli Wielopolera. Zerbait atzean uzten dudanean atea itxi eta ez naiz seku-la itzultzen». 1955. urtean 60 lagun hil zi-ren zineman su hartuta, gerraurrean han bizi ziren 735 juduen (514 katoliko) arras-torik ez da gaur egun... Orduko juduak Tadeusz-en obran baino ez dira geratzen nonbait. «Gerraurretik, dio Kantorek, he-rri oso judua zen Wielopole. Rabinoaren jardinak apezarenaren kontra zegoen. Rabinoak eta apezak sarri egiten zituzten promenadetxoak elkarrekin. Baina segituan ematen zioten promenade hauen be-rrir Tarnow-eko apezpikuari. Judu eta eleiz poloniarren artean arruntak ziren istiluak».

J.M. HERITZ

Zipriztinak

3.000 pornofilm Cannes-en salgai

Cannes-eko Zinemaldiaz gehiena esanda da-go. Hala ere jakingarria da aurten 3.000 porno-film eskaini zaizkiela banatzaileei. Porno sa-do-masokak eta zoofiloak dira modan daude-nak. EEBBetako legeek debekatuta daukate abereak erabiltzea honelako sexo eszenatan. Europako porno-ekoizleek probetxu ateratzen diote nonbait aferari.

Frankofonoen gailurrak 47 estatu-buru bildu Dakar-en

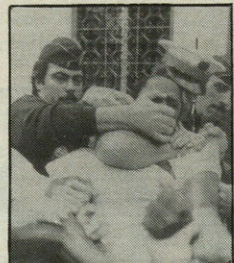
Dakar hirian ospatu da maiatzaren 22tik 27ra berrogeita hiru es-tatu frankofonoen le-hendakarien gailurra. Frankofoniaren minis-trari frantsesak, Alain Decaux-ek deklaratu duenez, gobernu fran-tsesak bi hizkuntz ira-kastea proposatuko die Europako beste herriei, ama hizkuntzaz gain. Frantsesak ziur dira euro-pear gehienien bigarren hizkuntza ingelesa izango dela. Horri begira neurriak hartu nahi dituzte frantseserak ere aukeraren bat izan de-zan. Arriskutan dakusate frantsesera, nahiz eta 2.000. urtean munduko biztanleriaren %10a frankofonoa izan. 1975. urtean %6,5 baino ez zen frantsesdun.

«Muerte» belgiarrek «Hildako Arraza 2000» diskoa

«Hildako Arraza 2000» izena jarri diote Bru-selas hiriko «Muerte» taldeak bere azken dis-koari. Taldearen izena zergatik hautatu zuten eta «Aukera politikoa. Ez genuen izen britaniko bat nahi. Ingeleseki oso zaila egingo zaie 'merte', 'mourte' esaten». Marc kantariak Espainian egindako trip batean ikasi omen zuen izen hori. Lorca...

De Gaulle ezin antzeztu fisikoki Strasbourg-en

De Gaulle generala-ren anaiak eta arreba-k debekatu egin dute Strasbourg-en TNSek aurkeztutako Villa Lu-co obra antzezte. Ha-ren heriotzaz geroztik igarotako 20 urte gu-txiegi iruditzen zaizkie eta epaitegitara era-man dute afera. «De Gaulleren bizitza publikoa obra bat da bere horretan; historian parte har-tzea baino gehiago egin du De Gaullek, sortu egin du eta bere irudira zizelkatu du 30 urtetan barrena, hain fisikoki antzeztu izan du ze egun bere presentzia fisikoa eskenategian beste edo-zein jarreraren sorle izan bait daiteke». Besset zuzendaria ez da eritzi berekoa.

Lagun Txillardeg hirea duk gehiegi

Doinua: «Haizak hi mutil mañontzi»

1

Orain dela aspaldian
joan den hilean agian
gertatu zena utzi nahi nuke
bertan agerian
Metaforaren harian
jauntxoan jakindurian
nola kukua sartu nahi zuten
txepetxen kabian

2

Txori-buruen nekeza
zein irtenbide erreza
danok zanpatu gintuen horri
eman nahi babes
zergaitik bada sorpresa
ez ote da aldrebesa
akusatua derrepentean
bihurtu jueza

3

Oroitzeari uztea
edo utzi araztea
hori hain zuzen herri honetan
askoren ustea
O! kukuaren ospea
handia bezain tristea
maltzurkeriak eginagatik
ezin gaitzestea

4

Maiatzan ku-ku deiadar
horrek zoriona dakar
nahiz ta atzetik ekarri ere
samin eta negar
Hargatik hinbat ezbehar
begi-malko bihotz-dardar
Baina laguntza hartu zionak
gaur ordaindu behar.

5

Gaur edozeinek dakusa
zein den gure malerusa
etsaia sartu gurean eta
ezin errefusa
Herriak behar akusa
noiz arte noraino luza
jo gintuena nola daiteke
Jaun Honoris Causa

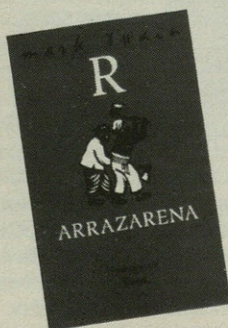
6

Txoriek lotsa galduta
txio-txioka oihuka
ondoko gelan izkutaturik
kukuak kukuka
Hura sortu zen burruka
oilarrak kukurruka
estali nahi harrokeriaz
txorien gomuta

7

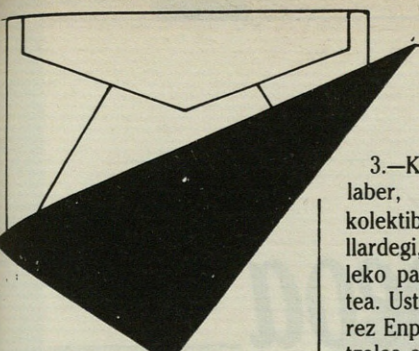
Mahaiburua oilarra zen
Jaun Txit Argia hain zuzen
arrotzez mintzo izanagatik
nagusia omen
zer arraio jazo hmen
nola ausartu ez ginen
esan beharra ez daukagula
zuk bezainbat kemen

'EBAITTA'

Susa
gaurko literatura

Zorroagatik, eritzi publikoari

Pinillos irakaslearen Doctor Honoris Causa izendatzeko ekitaldian 'ordena akademiko' aldatu zela eta, orduko erantzunkizunak garbitzeko helburuarekin Zorroagako Fakultatean ikrketa akademikoa irekitzeko erabakia hartu bait da, hemen azpian izenpetzen dugunok, Euskal Herriko Unibertsitateko irakaskuntzan aktiboki parte hartzen dugunok, jarraiko puntuok zehaztu nahi ditugu:

1.— Hasteko, izanik diren bezala Pinillos eta gure adiskide Jose Luis Alvarez Enparanaren jokabide politikoa, ideologikoa, demokratikoa eta zientifikoa guztiz kontrajarriak, ez dugu inolaz ere onartzen hau 'totalitario' edo 'arrazoi bizikidetasunaren ukatzaile' gisa akusatua izana. Hori diotenez, egia historikoa zapaltzeaz gain, borroka abertzale eta faxista eramandako berrogei urteko oroitzapena ere laidozten dute.

2.— Ez dugu uste Zorroagako ekitaldian oldartuz egindako sarrera hark inolako aldaketa akademikorik zekarrenik, berori Pinillosen izendapnak eta beronen esanahi politikokoak sortua bait zen. Madrilo gobernadore zibilak, egun haie-tan bertan, oroitzaritzeko egin-tza nazi-falangista debekatu zuen, hain zuzen 'madrildarren sentsibilitatea hausten eta probokatzen zuelako'; baldin hori onartzen bada, ezin zaigu buruan sartu nola ez den ulertzen Gernika birrindu zeneko 52 urteak gogoratzeak suposatzen duen eskandaloa eta zergatik antolatzen den errejimen suntsitzaile horrekin hain harreman handia izan duen baten izendapen zeremonia akademikorik garailena.

3.—Kondenatzen dugu, halaber, protestaren gertakari kolektiboaren erantzule Txillardegia, HBko Mahai Nazional-leko partaidea, egin nahi izatea. Uste dugu Jose Luis Alvarez Enparanza irakaslea, abertzalea eta unibertsitaria egiten zitzaizen irainagatik zaurituak senitzen zirelako, protestatze-ra joan zirenen artean bat baino gehiago izan zela. Horregatik, jakinez gero, dakigun bezala, zein mailatakoa den gure adiskidearen konpromezu eta koherentzia etiko eta ideologikoa, protestaren arduradun politikoa eta antolatzailea haren bizkar bota nahi horretan abertzaletasunaren ordezkari eredugarri bat eraso eta zigortzeko maniobra bat besterik ez dugu ikusten.

4.— Uste dugu ekintzaren alderdi probokatzailea ukatzea, azpiko arrazoiak ezaltzen dituzten jarrera ilunak mantentzearen ondorioz bakarrik uka daitekeela. Baldin lehengo gertakariak eta erantzunkizunak ahaztu egin behar badira, ezin da ulertu zergatik sortu diren orain Heidegger edo austriar lehendakariari buruzko eztabaidak. Autoritate akademiko horiek zer dira arrazoiaren kontrako atentatu bat ala ez?

Guzti horregatik, jakinerazten dugu partaidea sentitzen garena Pinillosen Doctor Honoris Causa izendapenekoan protesta ekintzan parte hartu zuten guztiekin. Eskatzen dugu ez dadila gehiago zurrumurrik entzun eta jendartera zabal dituzela batzorde horren dinamika planteatzen duten argumentuak, erizpideak eta norabideak. Eta atera, hain zuzen, uda bere jokabide zapaltzailearekin etorri baino lehen.

XABIER PALACIOS,
JOSE AZURMENDI,
JOKIN APALATEGI, J.M.
BIURRUN, PAULO
IZTUETA, FINI RUBIO,
JOSE VALENCIA, DARIO
PAEZ, IÑAKI ALEGRIA,
KEPA SARASOLA,
XABIER ARREGI, MIKEL
URKOLA, MIKEL
FERNANDEZ, IÑAKI
MUÑAGORRI

Tabakoaren kontra

Esteban Roblesen harian:

Ez zaituztegu anikilatu nahi. Arnasa hartu, ez besterik. Ez goiz ez gau, ezin ditzaket etxeko leihoak zabaldu (nere auzoko batek —erretzaile 'insurjentea' bera— gustoko dauka balioan erretzea). Haize irteeratik ke nazkagarria jabtzen da nire komuneko gelaz (eurretzaile 'insurjenteok', antza, ohiturazko daukazue komunean erretzea; kaka ez dakit egingo duzuen baina). Sukaldeko haize-kanpaitik, goiz nahiz gau, auzokoen zigarrozko keak iragazten zizkit lapikoan; barazkiak, sagarrak, gaztak... denak zapore bera: tabakoa. Lanean, tabakoa. Garraio-bide publikoetan, tabakoa. Tabernetan, tabakoa... Sudurretan barne ez ezik, jantzi, azal eta azalgunerik txikienetatik ere halabeharrez sarrerazten zaigun tabakoa. Orain, Esteban Robles, komunikabide idatzian ere, tabakoa zerion zure idazkia irakurri behar izan dugu. Tabakoa.

Erretzearen kontrako itxurazko legeriaren aurrean, intsumisiorako deia egiten duzu. Akaso intsumisioak izateari utzi al diozue noizbait? Akaso errespetatu al duzue legea, inoiz? Ghettoetara ez eta gas-ganbaretarako eramateko moduan zaudete. Alkoholismoarekin parekatu ez ezik, tabakismoa goragoko puntura ailegatzen da (pasatu egiten da). Batzuei kalte haundiago egiten digu, alkoholak baino.

Denon inguruetako kutsadurarekin bukatzeko, norbere / geure buruetatik hasi beharra dago; ondokoa errespetatu barik, nekez errespetatzeko eska daitekeelarik.

Alde guztietatik jasotzen dituzuen gomendioak, erreprotxeak, muturluzeak, mehatxuak eta bestelakoak, ezer gutxi dira (ez nahiko edozelan ere) zuen eguneroko eta etengabeko inposaketa errepresibo horren aurrean. Bizitza galarazten diguzue.

Hala izanik, «Tabakozaleen kontrako Talde Aktiboa» antolatzeko eskubidea gordetzen dut nrekin. Ez; zuen itsukerriak, zuen zinismoak, zuen ar-

gudio merkeek ez gaituzte geldieraziko. Tabakoaren erasori aurre egitea ezin da inolaz ere gehiegizko izan.

J.ANDONI REQUEJO

Euskara baietz desagertu Herri Irratian

Euskarak Donostiako Herri Irratian daraman bidea ikusirik apustu bat egiteko grinaz gaude.

Ezetz hemendik bost urtetara Donostiako Herri Irratian euskal saiorik egon. Apustua 1000, 500ni egingo genuke ez bait dugu interesik ikusten gure ama hizkuntza aurrera ateratzeko.

Orain dela urte bete, eta saioen aldaketa bide zela garbi ikusi zen, zein politika nagusitu behar zen aurrerantzean. Aurenik, goizeko saioetan hasi zen hizkuntz ordezkatzeko eta euskaldunen salaketak, «A mi qué me cuentas» erantzuna izan zuen.

Gero, euskal kultura interesgarria ez dela nagusitu zen irrati plangintzan eta Karmeloren saioa ordezkaturik izan zen, agian Iñaki de Mugikak zuzentzen duen sasikultur saioak askoz ere arrakasta gehiago izango du jendearen aldetik, bejondaiela!

Nahikoa COPE entzun dugu gaurdaino euskalduntzat geneukan irrati hortan eta aurrerantzean Herri Irratia (herriko oihartzunean gidatu beharko litzatekena) bideratuko den itxaropenaz gure agurrik be-roen ARGIAko irakurle orori.

BEINKE
SALAKETA
TXALOKETA TALDEA

Politika europeoa

EZ da kasualitatea Fragak PPn aukeratutako eurodiputatuak Parlamentu europarreko talde Popularrean sartuko zirela iragarri zuenean (ikusteko dagoena, bestalde) kazetari batek —españolaz ziurrenik— eginiko lehen galdera talde demokristau honek bere programan ezagutu eta defendatzen duen eskubidearen erabilpenaren ezagupenaz izatea. Ez eta ere, Fragak erantzun zuen eran erantzutea: 'ONUK definitutako terminoetan onartzeko prest nago, honek adierazten ez duelarik parrokia eta herriska bakoitzak independentzia eskubidea izan dezakeenik'.

Espainiar lider kontserbatzaileari zuzendu galdera euskaldun eta katalanekin oroiturik egina zen, gutxienez, eta zehazkiago, Euskadi eta Catalunyaekin, baltiar errepublikekin batera, independentziarantz ere eraman dezakeen eskubide baten galdegiteko epe motzera aukera gehien duten europar bi nazionalitateak. Duela urte batzuek europar aferetan espezialduriko kazetari paristar batek aitortzen zidanez, euskal nazionalismoaren ezaugarririk gogaikarriena (*embetant*) zera zela, botere kupuletan posibletzat jotzen zutena, hau da, bere eskakizunak bi-

deratzeko aukerekin eta estatu litekeen nazioaren tratamendua lor zeza-keena.

FRAGAK baltiar errepubliken-tzat biziki onar eta bultza zezakeena, ez zukeen euskaldun, katalandar eta galegoentzat imaginatu ere egingo. Gertatzen dena zera da: Fragak eta unean uneko Fragak ezin diote era honetako galderei Strasburgen edota Bruselaren erantzun beharraren errealtateari uko egin, beti ere, Madrilen eman daitekeen erantzuna bestelakoa izan behar bait du. Egia da bideratzen ari den Europaren eraikuntza herri eta jatorrizko komunitateetan bakarrik ez dagoela pentsatuta, baizik eta —zentzu askotan— egungo Estatuaren konfiguraketa kontsokratzen duela. Baina egia da ere, teoriko mailan bederen, badirela bere Parlamentuan eratutako taldeak eta eratu beharrean besteak, zeinak erreparatu teoriko gutxi kontrajar ditzakeen aurreragoko berrikuspenei —itzulpen praktikoren batekin erdi epera— indar korrelazioak eta hauteskunde-interesek kontseilatzen badute.

Egia da Europa honen egungo diseinuak ez dituela kontutan hartzen —zenbait kasutan kontradizioetan sartuz— inplikaturiko biztanleen benetazko interesak, baina ez daiteke imajina aldaketa "rupturista" bere planteamenduan, eta hau da inposatzen ari den Europa. Euskaldunak, eta espainiar estatuko beste biztanleek, arrazoi onak genituen eta legitimitate osoa diktadurarekin rupturaz eta bere betikortasun eraberritua esijitzeko, baina horrek ezin du ezkutatu Erreforma sendotu denik eta garai batean justiziarik egin ez zela eta, sekula sekulorum kexuka aritzea. Botere asmoa duten praktika politiko guztiak —eta euskal independentismoak ez du testimo-

nial asmoa soilik— unean uneko koordinadez politika egitera behartuak daude. Estatuaren prozesorentzat ona dena, interestatuarentzat ere —eta tripakomin txikiagok— ona izan behar harko luke.

HORRELAXE ulertu du Autodeterminazioaren aldeko 'Euskaria' elkarteak bere azken agirian 'politika mailako garrantzi bereziko ekitaldi'az mintzatu denean eta Giza Eskubide kolektibo eta gizabanakoenak euren gaitasunak dituzten alderdi eta koalizioetako hautagaiei deia luzatu dienean 'beren programa eta kanpaina elektoraletan aipatu Euskal Herriko eskubidea aldarrikatu eta europar parlamentuan edota nazioarteko erakunde ororen aurrean formalki eska dezaten adierazi duenean.

Ez da harritzekoa ere, horretarako alderdi abertzaleetako hautagaiei bereziki zuzentzea, egun Autodeterminazio Eskubidearen erabilpena bait da geure proiektu nazionala bideratuko duen eragilea eta, bidenabar, abertzalegoaren nahi eta asmo zabalena.

J. FELIX AZURMENDI

190
Sukurtsal

164
Kooperatiba
Elkartu

20.000
Lanpostua

230.000
Milioiko Aurrezkia

**Euskadiko
Kutxa**

**CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA**

ETEN GABE EUSKERAREN ALDE

Euskara Sortu zen enbor
beretik jaio zen Euskal
Telebistak, gogor dihardu
egunero euskara bera
arnas-berritu eta
zabaltzen.

Euskarari telebista-
hizkuntza berriaren lehioak
irekiz, komunikazio-
mundurako baliabide
egokia sortuz, beste
hizkuntza modernoekin
orpoz-orpo jokatzuz...
Horrexegatik da E.T.B.

EUSKAL TELEBISTA